

KOŠICKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ

Nám. Maratónu mieru 1, Košice

2008

KOŠICKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ

Nám. Maratónu mieru 1, Košice

**Názov: Stratégia rozvoja vidieka v gemerskej časti subregiónu
Národného parku Slovenský kras**

Spracoval : RNDr. Štefan Jančovič

JUDr. Zdenko Trebuľa
predseda Košického samosprávneho kraja

Október 2008

Spracovateľ ďakuje za pomoc a poskytnutie informácií pracovníkmi Krajskej správy Štatistického úradu v Košiciach, pracovisko Rožňava; Obvodného úradu Rožňava, odbor živnostenského podnikania; Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy Rožňava; Obvodného úradu životného prostredia v Rožňave; Obvodného lesného úradu v Rožňave; Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Rožňave; ŠOPR SR – Správa NP Slovenského krasu, Brzotín; Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti a.s. Košice, závod Rožňava; Fúra spol. s r.o., Košice; Brantner Gemer spol. s r.o., Rimavská Sobota, Regionálnej rozvojovej agentúry v Rožňave a Obecných úradov stratégiou dotknutých obcí. Bez ich pomoci by stratégia nemohla byť vypracovaná.

Obsah :	Strana
Úvod	5
1 Analytická časť	7
1.1 Vymedzenie záujmového územia subregiónu	7
1.2 Životné prostredie	9
1.3 Osídlenie a výstavba	18
1.4 Technická infraštruktúra	19
1.5 Ľudské zdroje	29
1.6 Ekonomika regiónu	33
1.7 Poľnohospodárstvo	38
1.8 Lesné hospodárstvo	39
1.9 Vidiecky turizmus – Cestovný ruch	40
1.10 Obnoviteľné zdroje energie	44
2 Strategická časť	47
2.1 Vízia rozvoja vidieka	47
2.2 SWOT analýza	48
2.3 Tematické oblasti a ciele rozvoja, globálny cieľ	50
2.4 Stanovenie špecifických cieľov a opatrení	52
2.4.1 Životné prostredie	55
2.4.2 Osídlenie a sídla	58
2.4.3 Ľudské Zdroje	60
2.4.4 Ekonomika vidieka	65
2.4.4.1 Poľnohospodárstvo	69
2.4.4.2 Lesné hospodárstvo	72
2.4.4.3 Vidiecky turizmus	75
2.4.4.4 Obnoviteľné zdroje energie	79
2.5 Projektové zámery vo väzbe na ciele a opatrenia Stratégie	80
2.4 Návrh systému implementácie stratégie rozvoja	112
2.6 Návrh monitorovacieho rámca	114

Použitá literatúra

Úvod

Základné dlhodobé ciele politiky Európskej únie v oblasti trvalo udržateľného rozvoja vidieka sú definované v Göteborskej a Lisabonskej stratégii. V aplikácii s uvedenými stratégiami pre roky 2006 – 2013 stanovuje európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka štyri prioritné oblasti :

1. Zlepšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva.
2. Zlepšenie životného prostredia a krajiny.
3. Zlepšenie životných podmienok a kvality na vidieku a rozširovanie produkcie vidieckeho hospodárstva.
4. Program LEADER ako prierezovú iniciatívu.

V tomto duchu sú spracované aj strategické materiály rozvoja vidieka na národnej úrovni ako aj úrovni Košického samosprávneho kraja. V roku 2007 Úrad Košického samosprávneho kraja zadal vypracovať „Stratégiu rozvoja vidieka Košického samosprávneho kraja“ Vzhľadom na rôznorodosť a rozdielnosť charakteru vidieka v rámci samotného územia samosprávneho kraja, vznikla potreba rozpracovania územných priemetov tejto stratégie do jednotlivých subregiónov. Jedným z charakteristických a dobre rozlíšiteľných subregiónov v rámci územia samosprávneho kraja je aj subregión gemerskej časti Národného parku Slovenský kras.

Hlavnou metódou práce pri spracovaní „Stratégie rozvoja vidieka gemerskej časti subregiónu Národného parku Slovenský kras“ (ďalej „Stratégia...“) bola deduktívna analýza plánovaného vývoja na základe získaných štatistických údajov z obcí ako aj dostupných písomných podkladov, najmä programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja dotknutých obcí.

Pri spracovaní analytickej časti „Stratégie...“ sme postupovali podľa metodiky schválenej „Stratégie rozvoja vidieka Košického samosprávneho Kraja“.

Pri spracovaní strategickej časti „Stratégie ...“, sme brali na zreteľ teóriu regionálneho rozvoja jadro – periféria, ktorá sa týka malých miest (v našich pomeroch centrálnych obcí, kohéznych pólov rozvoja) ako „sub-poles“ rozvoja územia (v našej praxi mikroregiónov). Malé mestá (v našom prípade strediskové obce) na vidieku sa chovajú ako póly rozvoja a kumulujú do seba ďalšie funkcie, obyvateľov zo zázemia, tvoria i určitú formu „suburbanizácie“ a „spread out“ do zázemia týchto „pólov rozvoja“ vrátane šírenia inovácií. Vplyvom rozvoja strediskových obcí na vidieku sa rozširuje ďalší rozvoj celého vidieckeho zázemia. V rozvoji vidieckeho prostredia hrajú dôležitú úlohu predovšetkým vnútorné aktivity, endogénny rozvoj. Tieto poznania nás viedli k tomu, že pri vymedzení záujmového územia sme vybrali mikroregióny nachádzajúce sa v okolí Slovenského krasu so svojimi strediskovými obcami. Cieľom bolo poukázať na špecifiká a možnosti rozvoja vidieka v blízkosti významnej turistickej destinácie Slovenský kras.

1 Analytická časť

1.1 Vymedzenie záujmového územia subregiónu

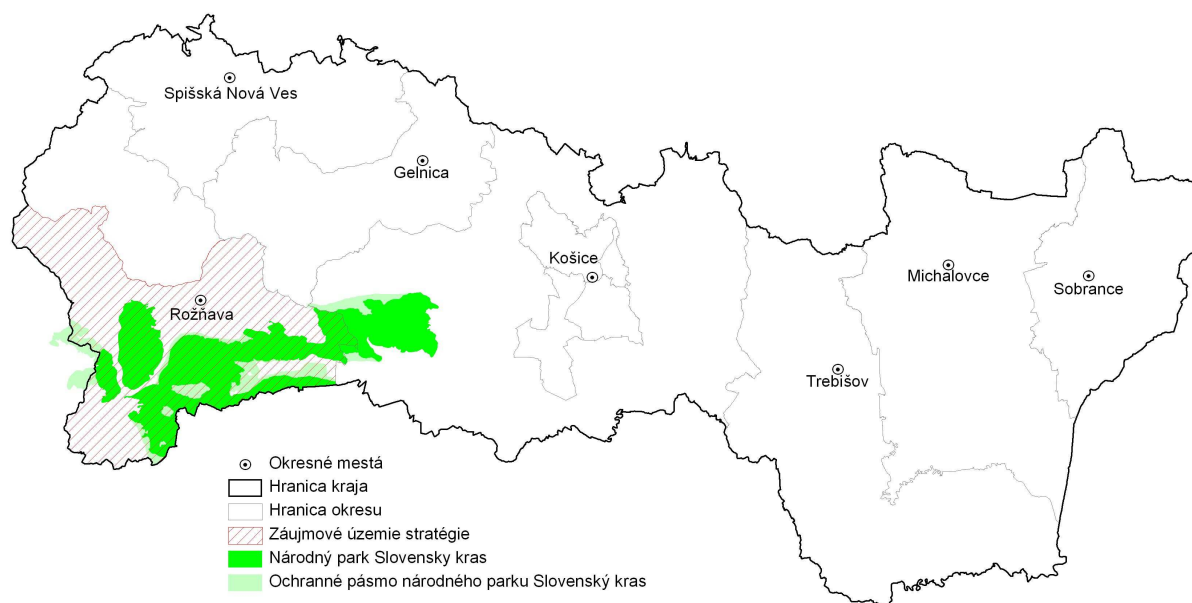
Záujmové územie spracovanej stratégie je vymedzené na územie národného parku, jeho ochranného pásma a príslušného okolia v rámci katastrálnych území začlenených obcí Horného Gemera (okresu Rožňava). Rozprestiera sa v južnej časti Slovenského Rudohoria v juhozápadnej časti východného Slovenska. Má rozlohu 76 486,3 ha s 29 269 obyvateľmi (k 31.12.2006). Z celkového počtu 49 obcí začlenených do Stratégie, národný park Slovenský kras zasahuje do katastra 27 obcí, spolu s ochranným pásmom do katastra 29 obcí. Spolupráca medzi obcami sa prejavila v zakladaní dobrovoľných združení obcí - mikroregiónov. Veľkou výhodou mikroregiónov je vlastná iniciatíva pre spoluprácu, vnútorne zvolená stratégia a spoločné plánovanie rozvoja. Záujmové územie je tvorené mikroregiónmi Domica (Ardovo, Dlhá Ves, **Gemerská Hôrka**, Kečovo, **Plešivec**, Silica, Silická Brezová, Paškova, Kunová Teplica, Slavec, Meliata, Bohúňovo, Čoltovo, Bretka, Gemerská Panica, Hrhov, Hrušov, **Jablonov nad Turňou** a Silická Jablonica), Čremošná (Bôrka, **Drnava**, Lipovník, Krásnohorská Dlhá Lúka, Jovice, **Brzotín**, Kružná, Pača, Čučma, Silická Jablonica, Kováčová, Rudná a Rožňavské Bystré) a Štítnická dolina (Brdárka, Čierna Lehota, Gočaltovo, Hanková, Honce, Kocel'ovce, Kunová Teplica, Markuška, Ochťiná, Rakovnica, Petrovo, Rochovce, Roštár, Rozložná, Rožňavské Bystré, Slavoška, **Slavošovce** a **Štítnik**). Z pohľadu územnej celistvosti sme do záujmového územia začlenili do mikroregiónov nezaraďované obce Lúčka a **Krásnohorské Podhradie** (zvýraznené obce sú kohézne póly rastu). Zoznam začlenených obcí s uvedením počtu obyvateľov k 31.12.2006 aj rozlohou katastrálneho územia je uvedený v tabuľke č.1. Na mapke č.1 je znázornená poloha záujmového územia Stratégie v rámci Košického samosprávneho kraja. Na mapke č. 2 je záujmové územie s vyznačenými katastrálnymi územiami začlenených obcí s ohľadom na situovanie národného parku.

Tabuľka č.1 Počet obyvateľov a rozloha obcí

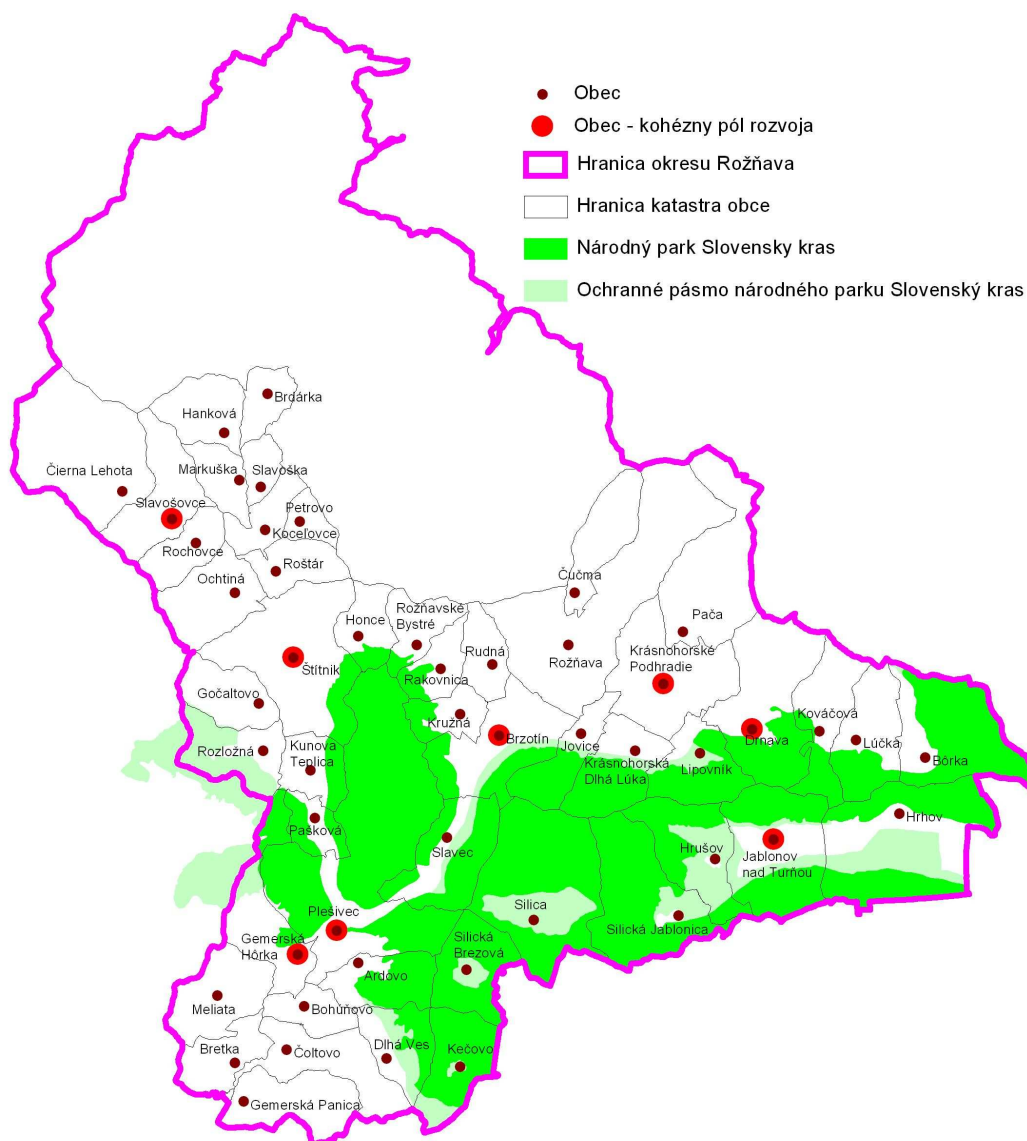
Por. číslo	Názov obce	Počet obyvateľov	Katastrálne územie [ha]
1	Kečovo	389	1 357,4
2	Dlhá Ves	602	1 076,0
3	Čoltovo	478	1 538,2
4	Gemerská Panica	699	1 492,0
5	Bretka	373	954,1
6	Meliata	220	1 449,0
7	Bohúňovo	314	680,9
8	Gemerská Hôrka	1 337	1 279,4
9	Ardovo	168	1 120,8
10	Silická Brezová	184	1 136,8
11	Plešivec	2 453	6 214,2
12	Pašková	278	600,7
13	Kunová Teplica	653	841,8
14	Gočaltovo	258	1 067,8
15	Rozložná	192	1 258,9
16	Štítnik	1 525	3 454,4
17	Ochťiná	558	1 448,1

18	Rochovce	332	833,0
19	Slavošovce	1 812	1 553,3
20	Čierná Lehota	600	3 186,4
21	Roštár	556	854,9
22	Koceľovce	253	695,5
23	Markuška	183	680,7
24	Slavoška	125	437,7
25	Brdárka	60	613,4
26	Hanková	54	1 087,2
27	Petrovo	108	396,5
28	Honce	381	807,0
29	Rožňavské Bystre	596	793,8
30	Rakovnica	584	710,9
31	Rudná	745	749,4
32	Silica	568	3 456,5
33	Slavec - Vidová	464	1 752,7
34	Brzotín	1 289	2 058,2
35	Kružná	503	690,8
36	Čučma	650	1 169,7
37	Jovice	704	1 007,1
38	Krásnohorská Dlhá Lúka	679	1 403,4
39	Pača	651	2 557,9
40	Lipovník	506	1 272,3
41	Krásnohorské Podhradie	2 539	2 317,1
42	Drnava	670	2 690,6
43	Kováčová	86	1 381,8
44	Lúčka	210	1 493,7
45	Bôrka	470	2 373,5
46	Jablonov nad Turnou	859	2 446,3
47	Hrušov	337	1 680,1
48	Silická Jablonica	235	2 556,6
49	Hrhov	1 168	3 607,8
	Spolu	29 269	76 486,3

Zdroj : Štatistický úrad , krajská správa v Košiciach, pracovisko Rožňava

Mapka č. 1

Mapka č. 2

1.2 Životné prostredie

Ochrana prírody a krajiny

Ochrana prírody v Slovenskej republike sa riadi **zákonom č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny** a vykonávacou **vyhláškou MŽP č. 24/2003 Z. z. ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny**.

Národné parky predstavujú chránené územia s 3. stupňom ochrany v zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny a ich atraktívnosť je hlavným dôvodom návštevy. Slovenský kras je špecifickou krajinou, kde určujúcimi prvkami pre vývoj ostatných krajinných prvkov je reliéf, vlastnosti podlažia a krasové vody. Rozpustnosť vápencov, ktoré tvoria podstatnú časť územia a urýchlené presakovanie zrážkových vôd trhlinami v nich vytvorenými, umožňujú vznik krasových foriem. Pomerne veľká čistota vápencov neumožnila vytvorenie hrubších zvetralín a tým aj hrubšieho pôdneho krytu. Tieto vlastnosti sa prejavujú v tvorbe suchomilných a teplomilných spoločenstiev. Orientácia svahov, závrty a tiesňavy sú príčinou klimatických rozdielov na malých územiach. Jednotlivé krajinné prvky majú špecifické vlastnosti a pevnú vzájomnú väzbu, čo vyžaduje veľmi starostlivé uváženia každého zásahu človeka do prírodného komplexu Slovenského krasu. Preto jedinou správnu cestou k aktívnej ochrane územia je dôkladné poznanie všetkých jeho zákonitostí a ich rešpektovanie najmä v ekonomickej aktivite človeka. Slovenský kras je významnou oblasťou aj z hľadiska prirodzenej akumulácie podzemných vôd, ktoré sa využívajú ako zdroje pitnej vody. Keďže v dôsledku prírodných daností sa povrchové znečistenia do týchto vôd dostávajú bez dostatočnej filtrácie, ich kvalita priamo závisí od vhodného spôsobu ľudskej činnosti, v prvom rade od poľnohospodárstva a s ním spojenou chemizáciou. Napriek tomu, že územie je budované pomerne pevnými horninami, si hospodárska situácia vymohla vybudovanie viacerých línii produktovodov, ktoré okrem zásahov do krajiny by v prípade ich technickej nedokonalosti mohli byť taktiež nebezpečenstvom aj pre podzemné vody.

Ochrana územia je veľmi širokou problematikou, ktorá zasahuje od zákonných opatrení až po riešenie čiastkových problémov, prakticky do každej činnosti človeka.

Cestovný ruch, ako perspektívne ekonomické odvetvie z pohľadu atraktivity krasu, nie je možné v chránených územiach prijať za každú cenu. Správcov chránených území prevažne zaujímajú pozitívne stanoviská k ekologicky úspornému cestovnému ruchu, ktorý podporuje chránené územia. Je nutné si uvedomiť, že cestovný ruch v chránených územiach závisí od kvality životného prostredia v nich a tak musíme ju zachovať, ak sa má cestovný ruch ďalej rozvíjať. V každom prípade však ochrana zostáva prioritou. Kras je zaujímavou oblasťou, ale len pre tých návštevníkov, ktorí rešpektujú zákon o ochrane živej a neživej prírody. Malo by sa stať pravidlom, že kultúrna vyspelosť človeka sa bude posudzovať aj podľa správania sa v prírode.

Zonáciou Národného parku sa jednoznačne určili priority jeho ochrany. Z týchto vychádza aj platný návštevný poriadok Národného parku, vydaný Krajským úradom životného prostredia v Košiciach s platnosťou od 1.1.2007.

Stav životného prostredia

Ovzdušie

V subregionálnom meradle medzi najväčších znečisťovateľov ovzdušia patria :

1. SIDERIT spol. s r.o., Nižná Slaná (ťažba a úprava železných a mangánových (Fe a Mn rúd)
2. CARMEUSE Slovakia, spol s r.o., Slavec (výroba páleného vápna)
3. SPP, a.s., Jablonov nad Turňou (kompresorová stanica)

4. SMZ, spol. s r.o., Kunová Teplica (výroba liatiny)

Z veľkých znečisťovateľov ovzdušia v minulých rokoch boli zastavené prevádzky, ako spaľovňa zdravotníckeho materiálu v Nemocnici sv. Barbory v Rožňave, alebo kameňolom v Dobšinej so zameraním na výrobu polotovarov z azbestu. Okrem vyššie uvedených veľkých zdrojov znečistenia v rámci okresu Rožňava je evidovaných ešte 46 stredných zdrojov znečistenia ovzdušia. Od začiatku roka 2000, u 19 v dôsledku rekonštrukcie kotolní došlo k zmene palivovej základne - prešli na zemný plyn (napr. Slavošovské papierne a VSŽ Kovostroj Dobšiná). **V okrese Rožňava sa nenachádza oblasť zaťaženej územia** - smogový varovný a regulačný systém nie je zriadený. V roku 1999 bol uvedený do prevádzky imisný monitorovací systém látok znečisťujúcich ovzdušie v okolí veľkého zdroja znečisťovania ovzdušia SPP, š.p. Závod 02 Jablonov nad Turňou. Ďalšie monitorovacie stanice sa nachádzajú v obciach Silická Jablonica, Hrhov a Jablonov nad Turňou. Okrem evidencie o množstvách vypúšťaných znečisťujúcich látok do ovzdušia, v okolí veľkých zdrojov znečistenia pravidelne sa uskutočňujú merania prašných spádov. Na základe meraní je možné konštatovať, že hygienicky únosné hodnoty spádov u veľkých znečisťovateľov zatiaľ neboli prekročené. Štatisticky podiel veľkých zdrojov znečisťovania ovzdušia na celkovom znečisťovaní ovzdušia v okrese Rožňava v posledných rokoch sa pohyboval na úrovni 95% - 96 %. Do roku 2005 sa ukončila plynofikácia obcí okresu s celkovým počtom 48 obcí. Vo zvyšných 14 obciach sa neuvažuje s možnosťou plynofikácie. Avšak výrazný nárast ceny zemného plynu v posledných rokoch núti najmä obyvateľstvo na vidieku k návratu využívať na kúrenie tuhé palivá, najmä drevo.

Voda

Na záujmovom území ležia alúvia troch najväčších tokov v okrese Rožňava. Sú to : rieka Slaná, Štítnický potok a potok Čremošná. Najznečistenejšia je rieka Slaná, nasleduje Štítnický potok a najmenej znečisteným vodným tokom je potok Čremošná. V rámci riešeného územia kvalita vody v rieke Slaná je v IV. triede čistoty v dôsledku $CHSK_{Cr}$, NEL_{UV} a koliformných baktérií. Množstvo nerozpustných látok zaraďuje tok do V. triedy čistoty. Na jej znečistení ako aj ostatných dvoch tokov sa veľkou mierou podieľajú odpadové komunálne vody.

Povrchová a zrážková voda odteká do podzemia krasového územia, kde sa vytvára **rezervoár, zdroje pitnej vody** pre obce Na zabezpečenie ochrany využiteľných zásob podzemných vôd bol nariadením vlády SSR č.13/1987 Zb. vyhlásené chránené vodohospodárske oblasti Slovenský Kras – Horný vrch s celkovou plochou 21,0 km² a Slovenský Kras – Plešivská Planina s celkovou plochou 57,0 km². Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou v Rožňavskom okrese je hodnotené z celoslovenského pohľadu ako mierne nadpriemerné. Táto skutočnosť má však aj svoju negatívnu stránku. Je potenciálnym zdrojom znečistenia; v dôsledku nevybudovaných kanalizačných sietí a čistiarní odpadových vôd dochádza k vypúšťaniu odpadových vôd do povrchových a podzemných vôd bez čistenia.

Z rádiohydrochemických vzorkovaní podzemných a povrchových vôd vyplýva, že vysoko prekračované sú normy rádioaktívneho radónu vo vodných zdrojoch v oblasti okolo obce Gočaltovo.

Pôda

V okrese Rožňava je v porovnaní s priemerom Slovenska relatívne vysoký podiel kontaminovaných pôd. Tieto kontaminované pôdy sa podieľajú 20,87 % na výmere poľnohospodárskej pôdy v okrese oproti 7,93 % priemeru Slovenska. Do prvého pásma kontaminácie spadá 10,2 % poľnohospodárskej pôdy. Medzi výrazné kontaminanty pôdy a následne potravín patria hlavne ťažké kovy. Je to dôsledok dlhoročného spádu imisí banských činností. Hlavnými zložkami týchto exhalátov sú oxidy síry, uhlíka, železa ale aj ťažkých kovov ako arzén, kadmium, antimón a olovo. V dôsledku synergického účinku

toxických zložiek na pôdu sa znížila frekvencia d'atlovín a bôbovín a rozšírili sa druhy nízkej kŕmnej hodnoty.

Pôda na území Slovenského krasu je najviac vystavená vodnej erózii. Ohrozená je najmä na svahovitejších a odlesnených plochách, alebo pri jednostrannom pestovaní plodín a to hlavne po prudkých dažďoch. Závažným problémom sú dôsledky a pozostatky chemizácie v poľnohospodárstve, dedičstvo minulých desaťročí, rôzne druhy pesticíd a chemikálii uložených na dne rokĺn, ale aj voľne rozptýlených v pôde.

V južnej časti okresu Rožňava, tvorenou rožňavskou kotlinou a územím Slovenského krasu sa striedajú plochy stredne a nízko radónového rizika. Stredne radónové riziko je v pruhu Slavec – Hrušov – Zádiel, Plešivec – Ardovo a Bohúňovo – Čoltovo. Samotné okresné mesto Rožňava patrí medzi tri okresné mestá na Slovensku, ktoré sú najviac zaťažené radónom z pôdy.

Odpadové hospodárstvo

Komunálny odpad zo záujmového územia je uložená na dvoch skládkach komunálneho odpadu. V prevádzke sú skládky v k.ú. Brzotín a v obci Štítnik. Činnosti skládok v Gemerskej Hôrke a Hrušov boli v blízkej minulosti ukončené.

Na záujmovom území sú v prevádzke tri povrchové lomy : Gombasek, Silická Brezová a Čoltovo. Vo všetkých troch sa ťaží vápenec, buď na výrobu páleného vápna, alebo ako stavebný kameň. Medzi staré ekologické záťaže patria aj opustené staré menšie povrchové lomy v počte asi 30 ks., väčšinou na území Slovenského krasu. Nie je doriešené ani odkalisko sulfátového lúhu bývalej Gemerskej celulózky a papierne, štátny podnik, v katastrálnom území obce Plešivec.

Biota

Dominantou cieľového územia je Národný park Slovenský kras. Rozprestiera sa na území okresov Rožňava a Košice-okolie, časť jeho ochranného pásma leží v okrese Revúca. Národný park zasahuje do katastra 36 obcí, ochranné pásmo do katastra 24 obcí. Celkom je dotknutých 42 obcí.

Právna ochrana časti Slovenského krasu je zabezpečená od 31. 8. 1973, keď bola vyhlásená chránená krajinná oblasť Slovenský kras o výmere 36 165,57 ha, ochranné pásmo malo výmeru 38 334,33 ha.

V Slovenskom krase je známych vyše 700 jaskýň a priepastí. Na zasadnutí Výboru svetového dedičstva 4. – 9. 12. 1995 v Berlíne, boli jaskyne Slovenského krasu a priľahlého Aggtelekského krasu v Maďarsku zapísané do zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO.

Jaskyňa Domica sa 2.2.2001 zaradila do Zoznamu mokradí medzinárodného významu Ramsarskej konvencie ako reprezentatívny, zriedkavý a jedinečný príklad prírodného typu podzemnej mokrade v rámci celej Európy s veľkým hydrologickým významom s výskytom podzemných krasových vôd.

Pre svoje výnimočné prírodné a estetické hodnoty bol Nariadením vlády Slovenskej republiky č.101 z 13. februára vyhlásený Slovenský kras za národný park. Jeho výmera je 34 611,08 ha, výmera ochranného pásma je 11 741,57 ha.

Územie Slovenského krasu bolo 1. marca 1977 ako prvé na Slovensku zapísané do medzinárodnej siete biosférických rezervácií v rámci programu UNESCO – Človek a biosféra (Man and the Biosphere).

Funkcie biosférickej rezervácie:

Biosférické rezervácie slúžia ako príklad trvalo udržateľného života, prijateľnej rovnováhy a vzájomného vzťahu človeka s prírodným prostredím.

Ochranná funkcia:

Zachovanie genetickej, druhovej, ekosystémovej a krajinej rozmanitosti.

Rozvojová funkcia:

Podpora hospodárskeho a ľudského rozvoja, ktorý je spoločensko– kultúrne a ekologicky trvalo udržateľný.

Logistická funkcia:

Environmentálne vzdelávanie a výchova obyvateľstva, výchova odborníkov, ukážkové projekty.

Zonácia biosférickej rezervácie:

Cieľom zonácie je uplatňovať diferencovanú ochranu, na základe priestorového rozčlenenia územia, so zohľadnením rôznorodého stavu prírodných ekosystémov a rôznej intenzity ekonomických a spoločenských aktivít.

Jadrovou zónou sú najzachovalejšie časti územia Slovenského krasu, kde sú sústredené prírodné hodnoty najvyššieho významu. Predstavujú ju prírodné rezervácie a iné osobitne cenné ekosystémy územia. Sú to vo väčšine lesné pozemky.

Nárazníková zóna je vlastne ochrannou zónou, ktorá eliminuje negatívne vplyvy okolitého územia na centrálnu zónu. Zahrňuje xerothermné lesné a nelesné spoločenstvá. Značná časť zóny spadá do chránenej oblasti prirodzenej akumulácie vôd a pásma hygienickej ochrany (PHO) vodných zdrojov. Prevládajú lesy hospodárske nad lesmi ochrannými. Zastúpené sú zmiešané listnaté lesy, umelé ihličnaté porasty a trvalé trávne porasty. Má výmeru o rozlohe 23395 ha (65 % z celkovej výmery BR), s nadmorskou výškou v rozmedzí 300 - 700 m, s xerothermnými lesnými a nelesnými spoločenstvami. Je prípustný výskum, vzdelávanie a turistika

Prechodná (rozvojová) zóna. Jej poslaním je dostatočne zachytávať a tlmiť všetky vonkajšie rušivé vplyvy, ohrozujúce vlastné územie a jeho centrálnu zónu. Ochranné podmienky sú voľnejšie a cieľom je aby pri hospodárení nedochádzalo k znečisťovaniu a znehodnocovaniu prostredia, najmä ovzdušia, vody a pôdy. Pre zónu sú charakteristické miešané listnaté a ihličnaté lesy, trvalé trávne porasty a orná pôda. Zabezpečuje podmienky trvalo udržateľného života

Súčasťou národného parku sú osobitne chránené územia. Ide o vzácne biotopy, ohrozené spoločenstvá, špecifické lokality, jaskyne a priepasti. Svojou rozlohou sú to menšie územia s najzachovalejšími geobiocenózami, ktoré sú z hľadiska ochrany prírody najcennejšie. Územie je domovom unikátnych rastlinných aj živočíšnych druhov. Zo živočíšnych druhov sa v parku vyskytuje 12 druhov obojživelníkov, 11 druhov plazov, 218 druhov vtáctva a 71 druhov cicavcov, ktoré sú zaradené do červenej knihy ohrozených druhov.

Na území národného parku je vyhlásených 10 národných prírodných rezervácií, 6 prírodných rezervácií, 16 národných prírodných pamiatok a veľký počet prírodných pamiatok, prevažne jaskýň. Útroby krasového územia ich ukrývajú asi osemsto – sú rôznej veľkosti, rôznych foriem a daností. Najkrajšia časť podzemného územia je jaskynná sústava, ktorá prechádza pod štátnou hranicou a tvorí 25 km dlhý celok s jaskyňou Domica na slovenskej strane a jaskyňa Baradla na maďarskej strane.

Maloplošné chránené územia

Zvýšená pozornosť je venovaná vzácnym biotopom, ohrozeným spoločenstvám resp. špecifickým lokalitám. Pre tieto platí najprísnejší režim ochrany. Sú to rozlohou menšie územia, ktoré sú z hľadiska ochrany prírody najcennejšie a sú dôležité aj z hľadiska vedeckého výskumu.

NÁRODNÉ PRÍRODNÉ REZERVÁCIE

Brzotínske skaly

Rezervácia sa nachádza na severozápadných svahoch Silickej planiny. Svojou rozlohou 433,78 ha patrí k najväčším rezerváciám na území krasu, vyhlásená bola v roku 1984. Geologický podklad tvoria prevažne stredotriasové svetlé wettersteinské vápence. Zaberá okraj mierne zvlnenej planiny a svahy strmo spadajúce do kaňonu rieky Slanej, rozčlenené úžľabinami a skalnými formami, na báze zasutené. Predmetom ochrany je komplex pôvodnej skalnej lesostepnej, lesnej i sutinovej flóry a fauny Slovenského krasu so zastúpením druhov zriedkavých, endemických a reliktných spoločenstiev.

Domické škrapy

Rezervácia bola vyhlásená v roku 1973, rozprestiera sa na 24,44 ha, na úbočiach vrchu Čertova diera. Geologický podklad tvoria svetlé vápence stredného triasu, pod ktorými sa objavujú slabšie polohy gutensteinských vápencov. Predmetom ochrany je vzácna xerothermná vegetácia typická pre územie Slovenského krasu s výskytom niektorých vzácných druhov rastlín, ako sú: kosatec nízky (*Iris pumila*), včelník rakúsky (*Dracocephalum austriacum*), pyštek najužší (*Linaria pallidiflora*), stepnatka úzkolistá (*Eremogone micradenia*), krupinka obyčajná (*Crupina vulgaris*), sinokvet mäkký veľkouborový (*Jurinea mollis* subsp. *macrocalathia*) a iné. Vyvinula sa tu aj vzácna teplomilná fauna, najznámejší je výskyt krátkonožky panónskej (*Ablepharus kitaibelii*), viacerých druhov jašteríc, ale i chrobákov a motýľov.

Drieňovec

Rezervácia vyhlásená v roku 1984 a má rozlohu 186,02 ha. Predstavuje významnú ukážku lesných a skalných spoločenstiev na malej ploche a vytvára spojivo medzi rezerváciami vápencového a nevápencového typu podkladu. Veľmi zaujímavé sú lesostepné plochy a skalnatý hrebeň s niekoľkými vápencovými bralami, kde sa nachádza pestrá flóra.

Havrana skala

Rezervácia vyhlásená v roku 1982, ktorá zaberá komplex Vranej skaly nad zárezom Zádielskej doliny o rozlohe 147,14 ha. Predstavuje výrazný skalný fenomén s množstvom geologických foriem a so špecifickými mikroklimatickými pomermi, ktoré podmienili výskyt špecifickej flóry a fauny.

Hrušovská lesostep

Územie rezervácie je budované stredotriasovými vápencami. Predstavuje typickú lesostepnú xerothermnú vegetáciu drieňových dúbav s dubom plstnatým (*Quercus pubescens*), jaseňom mannovým (*Fraxinus ornus*), v podrade so vzácnou a bohatou vegetáciou. Rezervácia bola vyhlásená v roku 1984 a má rozlohu 40,85 ha.

Kečovské škrapy

Rezervácia vyhlásená v roku 1981 a má rozlohu 6,61 ha. Územie predstavuje výrazný škrapový kopec vypínajúci sa nad obcou Kečovo. Sú tu vyvinuté typické puklinové škrapy. Táto rezervácia predstavuje lokalitu xerothermnej vegetácie rozšírenej najmä na južných stráňach skrasovatených svahov vápencových pohorí. Plochy medzi škrapami, ktoré sú vyplnené jemnou zeminou, sú osídlené druhmi: hlaváčik jarný (*Adonis vernalis*), mednička brvitá (*Melica ciliata*), nátržník piesočný (*Potentilla arenaria*), rozchodník šesťradový (*Sedum sexangulare*), hrdobarka horská (*Teucrium montanum*) a ďalšie.

Pod strážnym hrebeňom

Rezervácia vyhlásená v roku 1966 a má rozlohu 96,67 ha. Zaberá východné svahy Koniarskej planiny, na ktorých sa nachádzajú xerothermofilné skalné stepi a drieňové dúbavy. Vo vápencovom podklade, ktorý buduje územie, sa nachádza i známa Hradná priepať. Vegetačný kryt reprezentujú zástupcovia teplomilnej a vápnomilnej flóry. Len z tohto územia bolo donedávna známe hniezdenie strnádka (Emberiza cia).

Zádielska tiesňava

Táto rezervácia je najstaršou na území Slovenského krasu, bola vyhlásená ešte v roku 1954, má rozlohu 214,73 ha. Územie rezervácie leží severne od obce Zádiel, zaberá tiesňavu potoka Blatnica spolu s kolmostennými stráňami a prilahlou časťou doliny. Budované je vápencami stredného triasu. Vyznačuje sa svojráznou vegetáciou, čo je zapríčinené jeho hraničným položením medzi Slovenským krasom a Slovenským Rudohorím. Územie je známe aj zvratom vegetačných pásiem a prelínaním sa panónskych a karpatských druhov. Zo vzácnych rastlinných druhov, ktoré sa tu vyskytujú, treba uviesť: hadomor rakúsky (*Scorzonera austriaca*), hadomor purpurový (*Scorzonera purpurea*), kozinec mechúrikatý belavý (*Astragalus vesicarius* subsp. *albidus*), včelník rakúsky (*Dracocephalum austriacum*), z horských druhov: astru horskú lysú (*Aster serpentimontanus* subsp. *glabratus*), plamienok alpínsky (*Clematis alpina*), arábku alpínsku (*Arabis alpina*), jazyk jelení (*Phyllitis scolopendrium*), ploštičník európsky (*Cimicifuga europaea*) a mnoho ďalších. Súbežne s vývojom vegetačného krytu sa vyvíjali i pestré biotopy pre život a vývin živočíchov. Z územia sú známe endemické chrobáky *Duvalius bokori* a *Othiorhynchus roubali*, z mäkkýšov je to zebrovka stepná (*Zebrina detrita*) i *Alopius clathrata*. V skalných stenách hniezdi sokol sťahovavý.

PRÍRODNÉ REZERVÁCIE

Gerlašské skaly

Za rezerváciu boli vyhlásené v roku 1981, majú rozlohu 21,73 ha. Zaberajú svahy Plešivskej planiny a predstavujú bizarný geomorfologický skalný útvar so skalnými stenami, terasami a sutinami, obklopený bukovým lesom a pasienkami.

Kráľova studňa

Územie rezervácie leží na styku spodnotriasových bridlíc a slienitých vápencov so strednotriasovými vápencami a dolomitmi. Je tu viacero prameňov napájajúcich bezmenný potok s úzkym pásom aluviálnej nivy. Vyvinula sa a doteraz sa tu zachovala bohatá močiarna vegetácia reprezentovaná porastmi slatinnej jelšiny so všetkými vývojovými štádiami a zastúpením charakteristických i vzácnych druhov rastlín. Vyhlásená bola v roku 1982 a má rozlohu 11,21 ha.

Palanta

Táto rezervácia reprezentuje lesostepné spoločenstvo s dubom plstnatým (*Quercus pubescens*), jaseňom mannovým (*Fraxinus ornus*), javorom tatárskym (*Acer tataricum*), klokočom peristým (*Staphylea pinnata*) a ďalšími drevinami. PR bola vyhlásená v roku 1993 a má rozlohu 86,93 ha.

Pod Fabiankou

Rezervácia vyhlásená v roku 1982 a rozlohou 1,22 ha sa radí medzi malé územia. Predstavuje alúvium dolnej časti Brezoblatného potoka na miestach niekdajších jelšín so zachovalou pobrežnou vegetáciou, reprezentovanou bohatým zastúpením vzácnych a chránených druhov, najmä kosatca sibírskeho (*Iris sibirica*).

Sokolí skaly

Bola vyhlásená za rezerváciu v roku 1981 o výmere 11,69 ha. Jej územie reprezentuje geomorfologicky výrazný skalný útvar zapojený do lesného komplexu v závere malej doliny. Na úpätí skaly vyviera krasový prameň, na severnej strane skaly sa nachádza otvor do známej Zbojníckej jaskyne. Vegetáciu územia reprezentujú najmä charakteristické suťové spoločenstvá. Z hľadiska zoologického je zastúpená najmä kalcifilná malakofauna, jaskynné priestory osídlili netopiere, ale hniezdia tu aj viaceré druhy vtáctva.

Zemné hradisko

Rezervácia vyhlásená v roku 1993 na rozlohe 55,95 ha. Predstavuje komplex lesnej a poľnohospodárskej pôdy na pahorku pod južnými svahmi Horného vrchu. Vegetačné pomery

tohto územia sú veľmi bohaté a pestré. Z fytogeografického hľadiska ich charakterizujú trávno bylinné spoločenstvá triedy Festuco-Brometea.

NÁRODNÉ PRÍRODNÉ PAMIATKY

Medzi 16 národných prírodných pamiatok patria najvýznamnejšie jaskyne a priepasti Slovenského krasu zapísané do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO. Sú to Ardovská jaskyňa, Brázda, Jaskyňa Domica, Drienovská jaskyňa, Gombasecká jaskyňa, Hrušovská jaskyňa, Jasovská jaskyňa, Krásnohorská jaskyňa, Silická ľadnica, Jaskyňa Milada, Jaskyňa Skalitého potoka, Diviačia priepasť, Kunia priepasť, Obrovská priepasť, Snežná diera a Zvonivá diera.

Ardovská jaskyňa

Za NPP bola vyhlásená v roku 1996. Je to jaskyňa fluviokrasového typu. Vytvorená je v strednotriasových svetlých wettersteinských vápencoch v dvoch vývojových úrovniach. Dĺžka chodieb dosahuje 1 550 m. Sintrovú výzdobu tvoria krátke brčká, palicové a malé guľové stalaktity, záclony a až 3 m vysoké masívne stalagmity. Jaskyňa je dôležitá z archeologického i antropologického hľadiska.

Brázda

Za NPP bola vyhlásená v roku 1996. Hĺbka priepasti je 181 m. Je to najhlbšia priepasť Silickej planiny. Vytvorená je v strednotriasových svetlých wettersteinských vápencoch. Skladá sa zo sústavy komínov, oddelených od seba ôsmymi horizontmi. Zo sekundárnej výplne je najzaujímavejšia sintrová výzdoba hráškovitého tvaru.

Diviačia priepasť

Za NPP bola vyhlásená v roku 1996. Predstavuje spleť vertikálnu sústavu puklinových priepasťových dómov navzájom prepojených. Jej hĺbka je 127 m. Je vytvorená vo wettersteinských vápencoch a svetlých dolomitoch. Steny priepasti sú pokryté sintrovou výzdobou – sintrové kaskády a záclony, pizolitové výrastky i trsy kríčkovitého a kostrovitého kalcitu. Na dne leží i zasintrovaná kostra diviaka stará asi 3000 rokov.

Domica

Za NPP bola vyhlásená v roku 1996. Jaskyňa bola objavená v roku 1926. Je vytvorená v strednotriasových svetlých wettersteinských vápencoch eróziou podzemných tokov Styxu a Domického potoka v troch vývojových úrovniach. Celková dĺžka podzemných priestorov je 5 368 m. Zo sintrovej výplne sú typické štíty a bubny, kaskádové jazierka, cibulové stalaktity a pagodovité stalagmity. S jaskyňou Baradla v Maďarskej republike tvoria jednotný genetický celok o dĺžke asi 25 km. Jaskyňa je dôležitá z archeologického i antropologického hľadiska.

Drienovská jaskyňa

Je súčasťou prírodnej rezervácie Palanta. Za NPP bola vyhlásená v roku 1996. Ide o jaskyňu erozívneho pôvodu v dvoch vývojových úrovniach, vytvorenú vo wettersteinských vápencoch. Dĺžka jaskyne je 1 338 m s výškovým rozdielom 85 m. Jej výzdobou sú rozličné erozívne tvary, sintrová výzdoba, kôry kryštalického sádrovca, kríčkovitý aragonit a kalcitové drúzy. Jaskyňa je dôležitá z archeologického i antropologického hľadiska.

Gombasecká jaskyňa

Za NPP bola vyhlásená v roku 1996. Jaskyňa bola objavená v roku 1951, cez Čiernu vyvieračku. Je vytvorená v strednotriasových svetlých wettersteinských vápencoch v dvoch vývojových úrovniach. Vznikla eróznou činnosťou Čierneho potoka pozdĺž tektonických porúch. Dĺžka jaskyne je 1 525 m. Z výzdoby sú unikátne tenké sintrové brčká dĺžky až 3 m, stalaktity, stalagmity, rôzne sintrové náteky a kôry. Jaskyňa je sprístupnená od roku 1955 v dĺžke 285 m.

Hrušovská jaskyňa

Je súčasťou prírodnej rezervácie Hrušovská lesostep. Za NPP bola vyhlásená v roku 1996. Bola objavená v roku 1978. Hrušovská jaskyňa je výverovou jaskyňou podzemného toku

Eveteš na antiklinálnej elevácii verfénskych bridlíc. Vznikla v riečnych triasových vápencoch silického príkrovu, v troch vývojových úrovniach. Jaskynné chodby majú erózný charakter, ústia do viacerých väčších jaskynných dômov o výške až 15 m. Okrem bežnej jaskynnej výzdoby unikátne sú monokryštály kalcitu, heliktity a výrastlice sintrových kryštálov. Celková dĺžka známych priestorov je 780 m.

Krásnohorská jaskyňa

Za NPP bola vyhlásená v roku 1996. Jaskyňa bola objavená v roku 1964. Vytvorená je v stredotriasových sivých gutensteinských vápencoch a svetlých steinalmských vápencoch a dolomitoch. Dosahuje celkovú dĺžku 1 100 m. Predstavuje typ riečnej jaskyne. Pretekaná je aktívnym tokom, ktorý vyviera vo vyvieračke Buzgó. Tvorená je mohutnými komínmi a sieňami o výške až 120 m. Výzdobu tvoria stenové sintre a pizolity, stalaktity a stalagnáty. Unikátom je najvyšší stalagmit na svete s výškou 32,7 m.

Kunia priepasť

Za NPP bola vyhlásená v roku 1996. Patrí do jaskynného systému Skalistého potoka. Objavená bola v roku 1947, zverečný sifón v hĺbke 203 m sa dosiahol v roku 1986. Predstavuje systém vertikálnych dutín na rôznom stupni skrasovania vápencov wettersteinského typu. Rôzne smerové dislokácie ich výškovo členia na samostatné stupne. Dosahuje dĺžku 813 m. V niektorých priestoroch je prítomná sintrová výzdoba s brčkami a sintrovými kaskádami.

Milada

Za NPP bola vyhlásená v roku 1996. Je to jaskyňa fluviokrasového typu. Vytvorená je v stredotriasových sivých gutensteinských vápencoch a svetlých steinalmských vápencoch. Dĺžka doteraz známych podzemných priestorov je okolo 800 m. Tvorí ju 7 dômov, najväčší o dĺžke 65 m. Jaskyňa má bohatú kvapľovú výzdobu, z ktorej vynikajú najmä mohutné kvapľové drapérie.

Obrovská priepasť

Za NPP bola vyhlásená v roku 1996. Objavená bola v roku 1959 a zameraná v roku 1967. Je to priepasť korózneho typu s celkovou hĺbkou 103 m, založená vo svetlých wettersteinských vápencoch. Je členená na viacero menších šácht a dômov, z ktorých najväčšia má hĺbku až 63 m. Steny sú pokryté sintrovou výzdobou hlavne v bočnom dóme „Galéria“.

Silická ľadnica

Za NPP bola vyhlásená v roku 1996. Úvodná priepasť je zaľadená v dôsledku zrútenia prechodu do dolných častí. Je to najnižšie situovaná jaskyňa s ľadovou výplňou. Jaskyňa v dĺžke 1 065 m pokračuje pozdĺž Čierneho potoka sériou veľkých dômov a siení v striedaní s úzkymi časťami a sifónmi. Je vytvorená v stredotriasových svetlých wettersteinských vápencoch. V zadných sieňach je prítomná i sekundárna sintrová výzdoba – dlhé a krehké sintrové brčky. Má význam aj z archeologického hľadiska.

Skalistý potok

Za NPP bola vyhlásená v roku 1996. Jaskyňa predstavuje krasový výver prameňa Skalistého potoka. Jaskynný systém dosahuje celkovú dĺžku 5 689 m s výškovou amplitúdou 293 m, ktorý je vytvorený vo wettersteinských vápencoch. Zaujímavá je množstvom sifónov a jazier. Je takmer bez sekundárnej výplne, iba s ojedinelými sintrovými kôrami. Výdatnosť vyvieračky je cca 7 l.s-1 , v prípade väčších zrážok sa zvyšuje na 300 l.s-1 až 700 l.s-1 .

Snežná diera

Za NPP bola vyhlásená v roku 1996. Preskúmaná bola v roku 1955. Je to 23 m hlboká priepasť a 45 m dlhá jaskyňa, ktorú tvorí 10 až 20 m vysoká puklina vytvorená vo svetlých wettersteinských vápencoch. Jaskyňa funguje ako dynamická ľadová jaskyňa. Vytvára sa v nej ľad tvoriaci kvaple a povlaky na stenách. Ľad sa udržuje po celý rok. Teplota vzduchu v auguste sa pohybuje okolo 0,25o C.

Zvonivá jama

Za NPP bola vyhlásená v roku 1996. Podrobne preskúmaná bola v roku 1957. Ide o priepast'ovitú jaskyňu, ktorá je vytvorená v masívnych svetlých organodetrických vápencoch stredného triasu. Hĺbka priepasti je 100,5 m. Podzemnú časť jaskyne tvorí puklinový priestor o rozmeroch 220x40x40-50 m. Dóm „Galéria“ predstavuje obrovské zasintované suťovisko, na ktorom vznikli pagodové stalagmity. Najvyšší „Stĺp hrôzy“ má výšku až 26 m.

Územia európskeho významu

Za územie európskeho významu (ÚEV) sa vyhlasujú územia na ktorom sa nachádzajú biotopy európskeho významu, alebo druhy európskeho významu. **V územnej pôsobnosti správy Národného parku Slovenský kras bolo navrhnutých a schválených 16 ÚEV:**

Český závrť, Dolný vrch, Plešivské stráne, Drieňovec, Kečovské škrapy, Pod Strážnym hrebeňom, Domické škrapy, Dolina Čiernej Moldavy, Jasovské dubiny, Brzotínske skaly, Hrušovská lesostep, Plešivská planina, Fabiánka, Horný vrch, Jovické rašelinisko, Slaná.

Chránené vtáčie územia

Biotopy druhov vtákov európskeho významu a biotopy sťahovavých druhov vtákov možno na účel zabezpečenia ich prežitia a rozmnožovania vyhlásiť za chránené vtáčie územia (CHVÚ) (§ 26 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny). Na území Slovenska bolo schválených 38 chránených vtáčích území. V územnej pôsobnosti správy Národného parku Slovenský kras na záujmovom území sú to: **CHVÚ Slovenský kras a CHVÚ Volovské vrchy, časť chráneného vtáčieho územia Košická kotlina.**

1.3 Osídlenie a výstavba

Osídlenie

Charakteristickým znakom štruktúry osídlenia v záujmovom území je hustá sieť malých sídiel, čo svedčí o značnej rozdrobenosti osídlenia. Prevažujú malé vidiecke sídla s veľkosťou do 999 obyvateľov, ktorých je 42, t.j. 85,7 % z celkového počtu 49 obcí. Obcí do 499 obyvateľov je 18 t.j. 36,7 % z celkového počtu obcí. Obcí nad 1000 obyvateľov je 7 t.j. 14,3 %. V záujmovom území v jednej obci v priemere žije 604 obyvateľov (v Košickom kraji je to 451 obyvateľov).

V záujmovom území sa nachádza 9 obcí, v ktorých žije menej ako 200 trvale bývajúcich obyvateľov. Uvedené obce by mohli plniť rekreačnú funkciu (nachádzajú sa v údolí Čremošnej alebo Štítnického potoka), nemajú dostatok aktivít na zastavenie ďalšieho poklesu počtu obyvateľov a nemajú ani ekonomické podmienky na zvrátenie ich regresívneho vývoja. Najvyšší počet obyvateľov v riešenom území majú obce Krásnohorské Podhradie (2539 obyvateľov) a Plešivec (2453 obyvateľov), sú kohéznym pólom rastu. Okrem uvedených obcí medzi kohézne póly rastu patria ešte obce Gemerská Hôrka, Jablonov nad Turňou, Drnava, Brzotín, Slavošovce a Štítnik. Ostatné obce Ardovo, Dlhá Ves, Kečovo, Silica, Silická Brezová, Pašková, Kunová Teplica, Slavec, Meliata, Bohúňovo, Čoltovo, Bretka, Gemerská Panica, Hrhov, Hrušov, Silická Jablonica, Bôrka, Lipovník, Krásnohorská Dlhá Lúka, Jovice, Kružná, Pača, Čučma, Silická Jablonica, Kováčová, Rudná, Rožňavské Bystré, Brdárka, Čierna Lehota, Gočaltovo, Hanková, Honce, Kocel'ovce, Kunová Teplica, Markuška, Ochtiná, Rakovnica, Petrovo, Rochovce, Roštár, Rozložná, Rožňavské Bystré a Slavoška patria pod Program rozvoja vidieka.

Výstavba

Potreba mať schválenú územnoplánovaciu dokumentáciu (ÚPD) obce je v mnohých obciach, najmä malých, značne podceňovaná. Situácia sa v súčasnosti najmä v dôsledku finančných dotácií z fondov EÚ zlepšuje. V riešenom území z počtu 49 obcí má územnoplánovaciu

dokumentáciu schválenú iba 2 obce. Obce bez územnoplánovacej dokumentácie sú prevažne menšie obce geograficky lokalizované v okrajových častiach záujmového územia.

Tabuľka č.2 Prehľad územnoplánovacej dokumentácie v obciach

	Počet obcí	Územnoplánovacia dokumentácia obce					
		Schválená		Rozpracovaná		Bez ÚPD	
		Počet	%	Počet	%	Počet	%
Záujmové územie	49	2	5,1	18	36,7	29	58,2

Zdroj KSK, Odbor územného plánovania

1.4 Technická infraštruktúra

Dopravná infraštruktúra

Z pohľadu rozvoja dopravnej infraštruktúry záujmové územie je situované na trase navrhovanej rýchlostnej komunikácie R2 (Zvolen-Rožňava-Košice). Hlavným cestným ťahom na záujmovom území je štátna cesta I. triedy č. 50 Košice – Lučenec, ktorá prechádza stredom oblasti od vstupu na východe pri obci Hrhov až po výstup v juhozápadnej časti pri obci Čoltovo (celková dĺžka úseku cesty je 50,946 km). Kritickým úsekom štátnej cesty I. triedy č. 50 je úsek vedúci cez Sorošku, vyvýšenina rozdeľujúca Rožňavskú kotlinu od Košickej kotliny.

Dostupnosť medzi obcami vo vnútri záujmového územia ako aj prepojenia medzi subregiónmi zabezpečujú cesty druhej a tretej triedy. Ich kvalitu charakterizujú nasledovné údaje pre okres Rožňava :

Cesty II triedy

Tabuľka č.3, Kvalita ciest podľa merania z roku 2004

Stav	dobrý	vyhovujúci	nevyhovujúci	Havarijný
Podiel v %	36,6	28,6	27,8	7,1
Podiel v km	10,8	8,4	8,2	2,1

Zdroj KSK, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja

Cesty III triedy

Tabuľka č.4, Kvalita ciest podľa merania z roku 2006

Stav	veľmi dobrý	dobrý	vyhovujúci	nevyhovujúci
Podiel v %	59,4	3,2	14,4	23,0
Podiel v km	82,657	4,402	20,035	31,920

Zdroj KSK, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja

Z hľadiska dostupnosti bude potrebné dobudovať cestné prepojenie Ochtiná – Hrádok a Brdárka – Vyšná Slaná. Vzhľadom na technický stav ciest II a III triedy, medzi priority Košického samosprávneho kraja patrí oprava tejto cestnej siete s cieľom zabezpečenia lepšej dostupnosti obcí a subregiónov v rámci kraja. V záujmovom území sa od roku 2006 realizovali alebo sú plánované nasledovné opravy cestných úsekov :

Rok 2006

Tabuľka č.5 Realizované opravy cestných úsekov

Číslo cesty	Názov stavby	Dĺžka úseku v	Druh úpravy
-------------	--------------	---------------	-------------

		km	
II/526	Honca - Rožňavské Bystré	0,645	Oprava vozovky
II/526	Rudná - Rožňava	0,373	Oprava vozovky
III/050150	Gemerská Hôrka	0,200	Oprava povrchu, zosuv
III/067005	Rožňava - Čučma	0,620	Oprava vozovky
III/050161	Lúčka	0,036	Oprava povrchu, oporný múr
II/587	Henckovce - Roštár	2,030	v + ABS II 5 cm

Zdroj KSK, odbor dopravy

Legenda :

ABS – Asfaltový beton strednozrný

v – vyrovnávacia vrstva

AB – Asfaltobetón

odv. – odvodnenie

AZ – Autobusová zastávka

OKH – Obalované kamene

Rok 2007

Tabuľka č. 6. Realizované opravy cestných úsekov

Číslo cesty	Názov stavby	Dĺžka úseku v km	Druh úpravy
III/050154	Gombasek - Silica	1,300	v + ABS II 3 cm
III/526021	Ochtiná - Slavošovce	1,450	v + ABS II 5 cm
III/050160	Drnava - Bôrka	3,800	v + ABS II 3 cm
II/587	Ardovo - Dlhá Ves	2,239	v + ABS II 4 cm
II/549	Krásnohorské Podhradie - priet'ah	1,200	v + ABS II 4 cm

Zdroj KSK, odbor dopravy

Rok 2008

Tabuľka č. 7. Plánované a realizované opravy cestných úsekov

Číslo cesty	Názov stavby	Dĺžka úseku v km	Druh úpravy
III/050157	Krásnohorská Dlhá Lúka - Lipovník	1,835	AB + odv.
III/52618	Rozložná spojka	1,940	AB + odv. + AZ
III/050163	Jablonov – Silická Jablonica	7,738	AB + odv. + AZ
III/050161	Lúčka – spojka	0,492	AB + odv
III/050154	Silická Brezová - Plešivec	6,400	AB + odv+ OKH

Zdroj KSK, odbor dopravy

Rok 2009

Tabuľka č. 8. Plánované opravy cestných úsekov

Číslo cesty	Názov stavby	Dĺžka úseku v km	Druh úpravy
II/526	Štítnik – Rožňavské Bystré	5,000	
III/050152	Meliata - spojka	3,675	
III/0678	Petrovo - spojka	1,000	
III/050143	Gemerská Panica - Bretka	1,110	
III/0679	Kobeliarovo - spojka	2,200	

Zdroj KSK, Odbor dopravy

Železničná infraštruktúra

Železničná dopravná sieť v Národnom parku Slovenský kras neexistuje, hlavná trať vedie údoliami a kotlinami ochranného pásma. Hlavným železničným ťahom v záujmovom území je trať Košice - Rožňava - Plešivec - Zvolen. Stopa trate je zväčša súbežná so stopou štátnej cesty I. triedy č. 50 Košice – Lučenec. Trať nie je elektrifikovaná.

Letecká doprava

Najbližšie medzinárodné letiská sú smerom na východ v Košiciach a smerom na sever v Poprade. Letisko v Košiciach je od záujmového územia vzdialené v priemerne 55 km, kým v Poprade 85 km.

V záujmovom území nie je prevádzkovaná vodná doprava.

Vodné hospodárstvo

Zdroje kvalitných povrchových a podzemných vôd sú v súčasnosti považované za strategickú surovinu z dôvodu ich nenahradiiteľnosti pre život a rozvoj spoločnosti. Tieto zdroje sú chránené systémom opatrení, právnym dokladom, ktorým je zákon č. 138/1973 Zb. o vodách v znení neskorších predpisov /vodný zákon/ a na jeho základe vydané vyhlášky a nariadenia, najmä zákon č. 238/1993 Z.z., ktorý zásadne mení právnu úpravu o vypúšťaní odpadových vôd. Limitujúcim faktorom využívania vodných zdrojov je kvalita vôd. Osobitne nebezpečné je plošné znečisťovanie, ktoré ohrozuje nielen povrchové, ale aj podzemné vody.

V riešenom území boli na zabezpečenie ochrany využiteľných zásob podzemných vôd nariadením vlády SSR č.13/1987 Zb. vyhlásené chránené vodohospodárske oblasti Slovenský kras - Horný vrch s celkovou plochou 21,0 km² s využiteľným množstvom vody 232 l.s-1 a Slovenský kras - Plešivská planina s celkovou plochou 57,0 km² s využiteľnými zásobami podzemných vôd 90 l.s-1.

Disponibilné zdroje podzemnej vody sa využívajú prevažne na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou. Vzhľadom na prírodné podmienky sú vo väčšej miere využívané vodné zdroje krasového charakteru, pri ktorých ochrana zdrojov je náročná, nakoľko nie je zabezpečené 50-dňové zdržanie. V 18 obciach záujmového územia sa voda do spotrebiteľskej siete dodáva cez čerpace stanice, ktoré využívajú vody zo studní, krasových vyvieraciek a z geologických vrtov. Zásobovanosť obyvateľstva pitnou vodou je hodnotená z celoslovenského pohľadu ako mierne nadpriemerná. Z celkového počtu 49 obcí zo záujmového územia je z verejných vodovodov celkom alebo čiastočne zásobovaných 37, čo predstavuje 75,51 %. Podľa počtu obyvateľov napojených na verejný vodovod je to v optimálnom prípade 59,67 %. Ostatné obce zabezpečujú pitnú vodu z vlastných studní individuálne, alebo je to spoločný zdroj pre niekoľko rodinných domov.

Vzhľadom na nedostatok podzemných vodných zdrojov sa odber realizuje aj z povrchových vodných zdrojov, a to Súľovský potok a Rožňavský potok pre potreby Rožňavského skupinového vodovodu a malé odbery pre Slavošovce na toku Židlová a Ochtinú na Ochtinskom potoku.

Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou

Na území sú **3 skupinové vodovody**, zásobujúce obyvateľov obcí pitnou vodou :

1. Na Rožňavský skupinový vodovod sú napojené 4 obce, t.j. 3 853 obyvateľov (13,02 % z celkového počtu obyvateľstva v záujmovom území).
2. Zo skupinového vodovodu Kocelovce, Roštár a Štítnik je zásobovaných 2 303 obyvateľov, t.j. 7,78 % obyvateľstva z počtu napojených na verejný vodovod.

3. Na skupinový vodovod Kečovo - Dlhá Ves je napojených 988 obyvateľov, t.j. 3,34 % z celkového počtu obyvateľov napojených na verejný vodovod.

V súčasnosti prebieha výstavba skupinového vodovodu Brzotín – Kružná – Rudná – Rakovnica – Rožňavské Bystré.

Z celkového počtu 37 verejných vodovodov 29 je v správe Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti a.s. (VVS), 6 verejných vodovodov spravujú obce, 1 verejný vodovod je v správe poľnohospodárskeho družstva a 1 v správe Aquaspiš sro.

Technický stav vodovodov je veľmi nevyhovujúci, nakoľko väčšia časť je vybudovaná v 60-tych rokoch a vyžaduje si rekonštrukciu. Najvyššiu stratovosť vykazuje vodovod Plešivec 58,80 %, Lipovník 55,70 %, Silica 49,00 % a Kečovo 44,00 %. V zlom technickom stave sú vodovody v Ardove, Gemerskej Hôrke, Jablonove, Hrhove a v Silickej Jablonici. VVS a.s. v období posledných rokov investuje do údržby a obnovy svojich zariadení, boli rekonštruované čerpace stanice, opravené schátralé oplotenia ochranného pásma I. stupňa, vodojemy a postupne prebieha výmena potrubia na najporuchovejších úsekoch ako aj rozšírenie zásobovacích radov v jednotlivých obciach. V štádiu vypracovania sú projekty na rekonštrukciu vodovodu v Ardove, Jablonove, a v Silici. V Plešivci sa pripravuje výmena výtlačného potrubia v dĺžke cca 2000 metrov.

V súčasnosti je v záujmovom území regiónu 13 obcí bez verejného vodovodu. Sú to obce: Meliata, Brzotín, Drnava, Gemerská Panica, Jovice, Kováčová, Kružná, Rakovnica, Rochovce, Rožňavské Bystré, Rudná a Slavoška.

Veľmi zlá situácia v zásobovaní pitnou vodou je v obci Čučma, kde bol v jednom zdroji zistený vysoký obsah antimónu a arzenu. Pre zriadenie verejného vodovodu je však vydané stavebné povolenie.

V regiónu je v 8 obciach vybudovaná kanalizačná sieť, čistiare odpadových vôd sa však prevádzkujú len v 6 obciach. Z celkového počtu obyvateľov je na verejnú kanalizáciu napojených 5 098 obyvateľov, čo predstavuje 17,23 %. Na čistiare odpadových vôd je napojených len 5 732 obyvateľov, čo predstavuje 19,38 % z celkového počtu.

Obce s verejnou kanalizáciou: Čučma, Gemerská Hôrka, Jablonov nad Turňou, Kunová Teplica, Ochtiná, Slavošovce, Krásnohorské Podhradie. Čistenie odpadových vôd je zabezpečené v obciach Čučma, Gemerská Hôrka, Jablonov nad Turňou, Kunová Teplica, Krásnohorské Podhradie a Slavošovce. V záujmovom území na približne 126 km vodovodnej siete pripadá približne 36 km kanalizačnej siete.

V oblasti znečisťovania a ohrozovania akosti povrchových a podzemných vôd v súčasnej dobe na území celého regiónu sa javí nedisciplinovanosť a nerešpektovanie zákonných noriem obyvateľmi okresu, a to hlavne vypúšťaním obsahu žump do povrchových a podzemných vôd. Ďalším závažným problémom je rozširovanie chovu hospodárskych zvierat bez likvidácie organických hnojív a ich tekutých exkrementov vhodným životné prostredie šetriacim spôsobom.

Tabuľka č.9 Stav vodného hospodárstva v obciach

Obec	Zdroj vody	Verejný vodovod	Kanalizácia ČOV	Správca
Ardovo	prameň Ardovo	áno (1 km)	bez	VVS a.s.,
Bôrka	prameň Biela voda	áno (3.8 km)	bez	VVS a.s.,
Brdárka	prameň Vrbiny	áno (0,8 km)	bez	VVS a.s.,

Čierná Lehota	prameň Židovka	áno (5,6 km)	bez	VVS a.s.,
Dlhá Ves	prameň Malá vyvieračka	áno (3,5 km)	Bez, ČOV rozostavané	VVS a.s.,
Kečovo		áno (2,2 km)	bez	VVS a.s.,
Gemerská Hôrka	vrt	áno (4,43 km)	áno (2,1 km)- rozostavané,ČOV	VVS a.s., Obec
Gočaltovo	prameň Prameň	áno (2,5 km)	bez	VVS a.s.,
Hanková	prameň Hlboká	áno (1,0 km)	bez	VVS a.s.,
Honce	pramene Gerlach, Štenková dol.	áno (4,0 km)	bez	VVS a.s.,
Hrhov	prameň Veľká hlava	áno (3,0 km)	bez	VVS a.s.,
Hrušov	pramene Svätá Anna, Vápenná	áno (3,0 km)	bez- vo výstavbe, ČOV - rozostav.	VVS a.s.,
Jablonov nad Turňou	prameň Eveteš Kösörű, Tapolca	áno (6,0 km)	áno (6,8 km) s ČOV	Obec, Ekoservis sro,
Kocelovce	pramene Dolina, Šring	áno (1 km)	bez	VVS a.s.,
Roštár		áno (2 km)	bez- rozostavané, ČOV – rozostav.	VVS a.s.,
Štítnik		áno (5 km)	bez (malá ČOV pri zdr. stredisku)	VVS a.s.,
Krásnohorské Podhradie	Väzenská studňa Banský výver	áno (12,31 km)	áno (9,816 km)- rozostavané,ČOV	VVS a.s., Obec
Kunová Teplica	vrt, prameň Teplica	áno (5,2 km)	áno (5,2 km)- rozostavané,ČOV	VVS a.s. Obec
Lipovník	prameň	áno (2,99 km)	bez	VVS a.s.
Lúčka	pramene Vápenný,Ergető, Včelinec	áno (2,5 km)	bez	VVS a.s.,
Markuška	Prameň	áno (1 km), vo výstavbe	bez	Obec
Ochtiná	prameň Brezina, vrt	áno (2,0 km)	áno (1 km) bez ČOV	VVS a.s., Obec
Pača	pramene	áno (10 km)	bez	Obec
Petrovo	prameň	áno (1 km)	bez	Pol. družstvo
Rozložná	prameň	áno (1 km)	bez	Obec
Silica	pramene Ardočka, Körötnök	áno (6 km)	bez - rozostavané, ČOV postavený	VVS a.s.,
Silická Brezová	studňa, vrt	áno (1,1 km)	bez	VVS a.s.
Silická Jablonica	prameň Strašný	áno (1,8 km)	bez	VVS a.s.,
Slavošovce	pramene Cimbjark, Prieslop	áno (5 km)	áno (4 km)- rozostavané,ČOV	Obec
Plešivec	Obce napojené na Rožňavský skupinový	áno (5 km)	áno (4,5 km) bez ČOV	VVS a.s. Obec
Čučma		áno (0,5 km)	áno (2,02 km)	VVS a.s.,

	vodovod	vo výstavbe	bez ČOV	Obec
Slavec- Vidová		áno (2,05 km)	bez	VVS a.s.,
Čoltovo	vrt	áno (6,2 km)	bez	Obec
Gemerská Panica	vlastné studne	bez, vo výstavbe	bez -vo výstavbe	Obec
Bretka	vrt	áno (1,5 km), vo výstavbe	bez	Obec
Meliata	vlastné studne	bez	bez	Obec
Bohúňovo	vrt	áno (2,5 km), vo výstavbe	bez	Obec
Rochovce	vlastné studne	bez	bez	Obec
Slavoška	pramene	bez	bez	Obec
Rožňavské Bystré	vlastné studne	bez, vo výstavbe	bez	Obec
Rakovnica	Vlastné studne	bez, vo výstavbe	bez	Obec
Rudná,	vlastné studne	Bez, vo výstavbe	bez	Obec
Kružná	Vlastné studne	bez, vo výstavbe	bez	Obec
Jovice	vlastné studne	bez	bez, rozostavané ČOV postavené	Obec
Krásnohorská Dlhá Lúka	vrt	áno (4,5 km)	bez	Aquaspiš sro
Drnava	vlastné studne	Bez, vo výstavbe	bez– rozostavané, ČOV – rozostav.	Obec
Kováčová,	vlastné studne	bez	bez	Obec
Brzotín	vlastné studne	bez (v 1/3 obce rozostavané)	bez, rozostavané ČOV postavené	Obec
Pašková	prameň	áno (2,53 km)	bez	Obec

Zdroj: Obvodný úrad Životného prostredia Rožňava, obec

Tabuľka č. 10 Počet napojených obyvateľov na vodovodnú a kanalizačnú sieť

Názov obce	Počet obyvateľov	Počet obyvateľov obce napojených na verejný vodovod	Počet obyvateľov obce napojených na verejný vodovod v %	Počet obyvateľov obce napojených na verejnú kanalizáciu	Počet obyvateľov obce napojených na verejnú kanalizáciu v %
Ardovo	176	167	94,89	0	0
Bôrka	480	360	75,00	0	0
Brdárka	62	53	85,48	0	0
Čierna Lehota	602	574	95,35	0	0
Dlhá Ves	602	602	100,00	0	0
Gemerská Hôrka	1 317	1 222	92,79	210	15,96
Gočaltovo	257	202	78,60	0	0
Hanková	64	63	98,44	0	0
Honce	372	372	100,00	0	0
Hrhov	1 174	1 151	90,04	0	0
Hrušov	332	331	99,70	0	0

Jablonov nad Turňou	861	855	99,30	861	100,00
Kečovo	392	392	100,00	0	0
Koceľovce	256	241	94,14	0	0
Krh. Dlhá Lúka	685	342	49,92	0	0
Krh. Podhradie	2 509	1 365	54,40	čistenie žumpových vôd	
Kunová Teplica	658	636	96,66	427	64,89
Lipovník	504	408	80,95	0	0
Lúčka	216	204	94,44	0	0
Markuška	179	92	51,40	0	0
Ochtiná	554	502	90,61	536	96,75
Pača	652	514	78,83	0	0
Petrovo	107	70	65,42	0	0
Plešivec	2 429	2 190	90,16	1 339	55,13
Roštár	546	504	92,10	0	0
Rozložná	198	186	93,94	0	0
Rudná	743	122	16,42	0	0
Silica	568	568	100,00	0	0
Silická Brezová	189	159	84,13	0	0
Silická Jablonica	233	224	96,14	0	0
Slavošovce	1 827	1 550	84,84	1680	91,95
Štítnik	1 517	1 433	84,84	45	2,97
Celkom	20 605	17 654	85,68	5 098	24,74

Zdroj: Obvodný úrad Životného prostredia Rožňava

V posledných rokoch je spotreba pitnej vody ustálená. V tabuľke č.11 je uvedená spotreba pitnej vody v obciach, v ktorých je správcom verejného vodovodu Východoslovenská vodárenská spoločnosť a.s.. Veľké rozdiely v spotrebe vody na jedného obyvateľa podľa jednotlivých obcí je možné pričítať rozdielnemu technickému stavu vodovodov (úniky vody z potrubia), neúplnosti napojenia domácností na verejný vodovod a rozdielnej úrovni podnikateľského prostredia v jednotlivých obciach.

Tabuľka č.11 Spotreba pitnej vody na obyvateľa

P.č.	NÁZOV OBCE	SPOTREBA VODY	
		v m ³ za rok	Na obyvateľa v m ³ /rok
1.	Ardovo	7080	42,40
2.	Dlhá Ves	42000	69,77
3.	Gemerská Hôrka	128000	104,75
4.	Kečovo	17950	45,79
5.	Plešivec	149400	68,22
6.	Silica	25400	44,72
7.	Silická Brezová	6700	42,14
8.	Kunova Teplica	37500	58,96
9.	Hrhov	51000	44,31
10.	Hrušov	20700	62,54
11.	Jablonov nad Turňou	62400	72,98

12.	Silická Jablonica	11100	49,55
13.	Bôrka	11500	31,95
14.	Lipovník	7500	18,38
15.	Čučma	9750	15,14
16.	Brdárka	1800	33,96
17.	Čierna Lehota	35600	62,02
18.	Gočaltovo	11050	54,70
19.	Hanková	4800	76,19
20.	Honce	21200	56,99
21.	Kocel'ovce	10800	44,81
22.	Ochtiná	18200	36,25
23.	Roštár	39700	78,77
24.	Štítnik	75080	52,39
25.	Lúčka	7500	36,76
26.	Krásnohorské Podhradie	72100	52,82

Zdroj Východoslovenská vodárenská spoločnosť

Energetické siete

Južnou časťou národného parku prechádzajú diaľkové vedenia a **energovody** medzinárodného významu. Ide predovšetkým o 440 kV vedenie elektrickej energie, ktoré je súčasťou diaľkového systému medzinárodného významu. Územím prechádza ropovod Družba, medzištátny plynovod a 4 zväčša súbežné línie tranzitného plynovodu. Neďaleko Jablonova nad Turňou bola vybudovaná kompresorová stanica, ktorá zabezpečuje prepravu plynu líniami tranzitného plynovodu. Okrem už spomenutých energetických vedení VVN, územím prebieha viacero vedení vysokého napätia elektrickej energie lokálneho významu.

Všetky obce v záujmovom území sú elektrifikované, elektrický prúd je zavedený takmer do všetkých domácností. Kapacita lokálnych kondenzátorov je dostačujúca, avšak v prípade investícií s vyššou spotrebou elektrického prúdu bude potrebné v projekte riešiť zabezpečenosť elektrickou energiou individuálne.

Zo 49 obcí zo záujmového regiónu v 12 obciach (Bôrka, Brdárka, Gočaltovo, Hanková, Lúčka, Markuška, Petrovo, Meliata, Slavoška, Kováčová a Pašková), t.j. v 24,5 % nie je zavedený **prívod zemného plynu a** nie je napojených 6,92 % obyvateľov).

Odpadové hospodárstvo

Zber, prepravu, znehodnocovanie, alebo zneškodňovanie komunálnych odpadov a drobného stavebného odpadu v obciach riešeného územia zabezpečujú firmy Fúra spol. s r.o., Jantárová 30, Košice a Brantner Gemer spol. s r.o., Košická cesta 344, Rimavská Sobota. Obe firmy zabezpečujú z prevažnej väčšiny obcí aj zber separovaného tuhého komunálneho odpadu. V roku 2007 jeden obyvateľ vyprodukoval priemerne 170 kg tuhého komunálneho odpadu .

Tabuľka č. 12 Množstvo komunálneho odpadu v t vyprodukovaného v obciach v r. 2007

Názov obce	Počet obyvateľov	Komunálny odpad	Separ-Papier	Separ-Sklo	Separ-Plasty
Kečovo	383	71,30	0,32	2,78	0,57
Dlhá Ves	605	128,21	0,99	2,35	1,18
Čoltovo	468	74,60	0,16	0,17	0,28
Gemerská Panica	711	228,12	0,61	0,42	0,45

Bretka	369	46,73	0,15	1,46	1,12
Meliata	220	35,46	0	0,52	0,48
Bohúňovo	315	52,31	0,38	0,58	0,48
Gemerská Hôrka	1342	257,45	0,58	0,65	0,56
Ardovo	172	35,60	0,80	1,26	0,39
Silická Brezová	190	39,02	0	0	0
Plešivec	2454	594,63	1,03	1,26	1,94
Pašková	282	25,42	0	0	0,87
Kunova Teplica	643	103,25	0,96	1,17	0,43
Gočaltovo	252	43,40	0,51	1,78	0,66
Rozložná	196	22,70	0	0	0
Štítnik	1508	337,55	2,06	1,22	1,63
Ochtiná	553	64,30	0,32	0,84	0,50
Rochovce	333	37,07	0,33	0,32	0,51
Slavošovce	1835	300,31	0	9,61	2,55
Čierna Lehota	591	44	0	0,58	0,25
Roštár	539	23,15	0	0,67	0
Kocel'ovce	256	35,06	0,22	0,67	0,19
Markuška	182	17,43	0,29	0,37	0,17
Slavoška	124	4,56	0	0,18	0,07
Brdárka	60	2,1	0	0	0,07
Hanková	52	5,8	0	0	0
Petrovo	108	2,02	0	0	0,22
Honca	389	55,49	0	1,51	0,99
Rožňavské Bystre	591	85,67	0	2,59	2,21
Rakovnica	580	89,12	0	4,88	1,25
Rudná	732	110,09	0	4,95	2,54
Silica	568	78,12	0,25	1,34	0,67
Slavec - Vidová	473	63,14	0	0	0
Brzotín	1269	217,75	0,92	8,73	4,85
Kružná	515	62,67	0	0	0
Čučma	644	44,70	0	1,63	1,76
Jovice	693	68,00	0	3,4	1,49
Krásnohorská Dlhá Lúka	675	90,60	0	4,95	2,51
Pača	653	84,65	0	0	0
Lipovník	507	93,10	0,09	0,94	1,05
Krásnohorské Podhradie	2525	394,85	0	4,36	2,62
Drnava	670	123,92	0,22	1,78	0,65
Kováčová	89	16,99	0,13	0,63	0,12
Lúčka	207	27,23	0	0	0,28
Bôrka	470	36,23	0,06	0,33	0,16
Jablonov nad Turňou	846	335,66	0	2,43	1,49

Hrušov	340	54,79	0,84	0,52	0,55
Silická Jablonica	225	44,67	1,64	1,72	0,63
Hrhov	1181	213,14	4,75	3,57	1,32
Spolu	29 585	5 022,13	18,60	70,53	42,71

Zdroj Fúra s.r.o. a Brantner Gemer s.r.o.

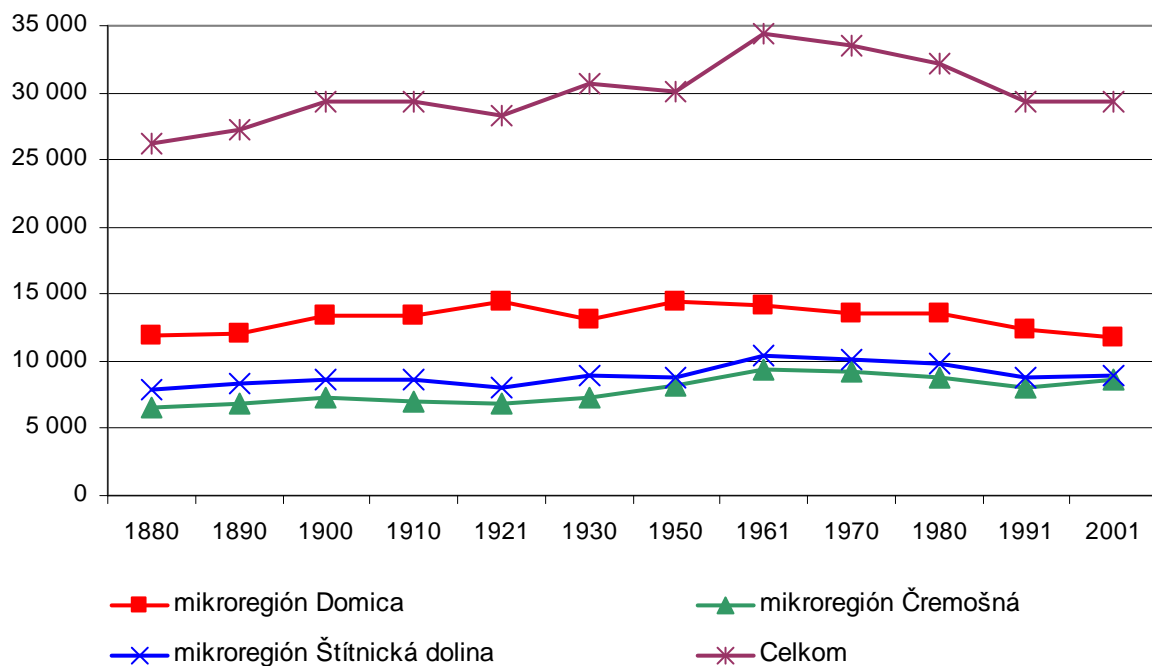
Ludské zdroje

Z dlhodobejšieho sledovania vyplýva, že vidiecke obyvateľstvo v gemerskej časti Košického kraja vymiera, v lepšom stagnuje. Výrazné znižovanie počtu obyvateľov je zvlášť badateľné na riedko osídlenom vidieku a v koncových obciach (napr. obec Brdárka mala v roku 1910 – 211 obyvateľov, kým v roku 2001 – 67 obyvateľov). V tabuľke č. 13 a na grafe č. 1 je vývoj stavu obyvateľstva podľa jednotlivých mikroregiónov a vcelku od roku 1880. Z údajov je vidieť že zádržná schopnosť riešeného územia bola veľká, na prelome 19. a 20. storočia ju nezasiahla vlna vysťahovalectva do USA. Na rozdiel od niektorých mikroregiónov východného Slovenska, populácia mierne rástla (priemerne + 3,51 % po dekáde). Mierne pokles (- 3,41 %) vo vývoji obyvateľstva nastal po I. svetovej vojne. V medzivojnovom období však počet obyvateľov dynamicky rástol. Zlom a pokles sa zaznamenal na prelome 60-tych a 70-tych rokov 20. storočia, keď v „neperspektívnych“ obciach zaviedli stavebné uzávery, v celoštátnom meradle došlo k industrializácii, k rozvoju urbanizácie a vzdelanosti a tým aj k zvýšenej migrácii obyvateľstva. K ďalšiemu zlomu došlo po zmenách v roku 1989, keď táto narušila relatívnu socioekonomickú rovnováhu v tomto území. Z posledných dvoch šokov sa vidiek v riešenom území ešte celkom nespamätal.

Tabuľka č. 13 Dlhodobý vývoj počtu obyvateľov v obciach

Rok/ počet obyvateľov	mikr. Domica	mikr. Čremošná	mikr. Štítnická dolina	Celkom
1880	11 857	6 498	7 886	26 241
1890	12 008	6 901	8 296	27 205
1900	13 332	7 357	8 645	29 334
1910	13 414	7 039	8 577	29 350
1921	14 461	6 839	8 097	28 350
1930	13 044	7 293	8 936	30 690
1950	14 502	8 206	8 794	30 044
1961	14 184	9 432	10 423	34 357
1970	13 557	9 213	10 162	33 559
1980	13 557	8 776	9 796	32 129
1991	12 419	8 111	8 812	29 342
2001	11 813	8 640	8 923	29 376
Index 2001/1880	99,6	133,0	113,1	111,9

Zdroj Krajská správa Štatistického úradu v Košiciach, pracovisko Rožňava

Graf č.1 – Vývoj počtu obyvateľov v mikroregiónoch a celkom

Ďalším nepriaznivým ukazovateľom je starnutie obyvateľstva, o čom svedčí vysoký podiel populácie vidieckeho obyvateľstva v poproduktívnom veku. Aj tu je najhoršia situácia na riedko osídlenom vidieku a v koncových obciach. Z nasledovného prehľadu vyplýva mierna prevaha podielu poproduktívneho obyvateľstva (20,08 %) nad predproduktívnym (19,09 %), pričom štatistiku v prospech predproduktívnych obyvateľov značne vylepšujú obce, v ktorých sa nachádzajú populačne potentné mnohodesné rómske komunity.

Tabuľka č. 14 Veková štruktúra obyvateľstva podľa mikroregiónov k 31.12.2003

Vek/ počet obyvateľov	mikr. Domica		mikr. Čremošná		mikr. Štítnická dolina		Celkom	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %	počet	v %
Predproduktívny (0 – 14)	2 082	17,50	1 844	20,87	1 715	19,44	5 641	19,09
Produktívny (15-59M/54Ž)	7 237	60,82	5 356	60,63	5 384	61,04	17 977	60,83
Poproduktívny (60+M/55Ž)	2 581	21,68	1 634	18,50	1 721	19,52	5 936	20,08
Spolu	11 900	100	8 834	100	8 820	100	29 554	100

Zdroj Krajská správa Štatistického úradu v Košiciach, pracovisko Rožňava

Jedným zo známych faktorov, ktoré bránia hospodárskemu rozvoju marginalizovaných vidieckych mikroregiónov v Košickom kraji, je nízky domáci dopyt po pracovnej sile spojený s vysokou mierou nezamestnanosti. Fenomén vysokej nezamestnanosti pri relatívne vysokých výkonoch hospodárstva je možné vysvetliť veľkými vnútro regionálnymi disparitami. Ide najmä o rozdiely medzi „bohatšími“ rozvojovými pólmi, (z ktorých sa rozvoj v podobe investícií a tvorby pracovných miest zatiaľ nerozptyľuje do širšieho okolia) a od týchto a od týchto rozvojových pólov ťažšie prístupnými „chudobnými“ mikroregiónmi. Z auditu ľudských zdrojov vyplýva, že zaostalosť regiónov v rámci Košického kraja nie je prioritne

spôsobená ich vidieckym charakterom, ale ťažšou dostupnosťou k rozvojovým pólom. Nízka mobilita je jedným z faktorov brániacich efektívnemu využitiu domácich zdrojov.

Oveľa závažnejšou skutočnosťou ako nezamestnanosť je fenomén dlhodobej nezamestnanosti., pričom miera dlhodobej nezamestnanosti sa v čase zvyšuje. Dlhodobo nezamestnaných možno vo väčšine charakterizovať ako osoby s veľmi nízkou, alebo žiadnou kvalifikáciou. Podľa existujúcich záznamov Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ÚPSVaR) z tých uchádzačov, u ktorých je známe predchádzajúce zamestnanie, najviac evidovaných uchádzačov je pomocných a nekvalifikovaných robotníkov, pričom čím „vidieckejší“ región, tým je táto skupina zastúpená vo väčšej miere. U dlhodobo nezamestnaných sa veľmi často prejavuje strata pracovných návykov, resp. prevláda pocit neuplatniteľnosti na trhu práce. Dlhodobá nezamestnanosť a nízka až žiadna kvalifikácia je zvlášť pravdepodobná aj u obyvateľov rómskej minority, patriacej medzi marginalizované skupiny obyvateľstva.

Vývoj počtov evidovaných uchádzačov o prácu a dlhodobo evidovaných nezamestnaných v záujmovom regióne podľa jednotlivých mikroregiónov a celku za posledných 8 rokov je uvedený v tabuľke č. 15 a na grafe č.2. Z číselných údajov je zrejmé, že počet uchádzačov o zamestnanie do roku 2003 rástol, potom došlo k zlomu a do roku 2007 spojitاً klesal. **Alarmujúce** sú však číselné údaje o počtoch dlhodobo evidovaných nezamestnaných, kým v roku 2000 ich podiel z celkového počtu uchádzačov o prácu bol 47,26 %, v roku 2007 to už bolo 69,52 %. Vzhľadom na uvedené tendencie na riešenie tejto situácie bude potrebná cielená a uveďomelá intervencia zo strany štátu. Pri porovnaní s počtom obyvateľov v produktívnom veku môžeme konštatovať, že v roku 2007 v mikroregióne Domica 18,74 % populácie v produktívnom veku bolo zaradených medzi uchádzačov o zamestnanie, z nich 12,34 % dlhodobo evidovaných nezamestnaných, v mikroregióne Čremošná 24,87 % a z nich 17,96 % dlhodobo evidovaných nezamestnaných a v mikroregióne Štítnickej doliny 18,76 % a z nich 13,30 % dlhodobo evidovaných nezamestnaných.

Tabuľka č.15 Vývoj počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie a dlhodobo evidovaných nezamestnaných

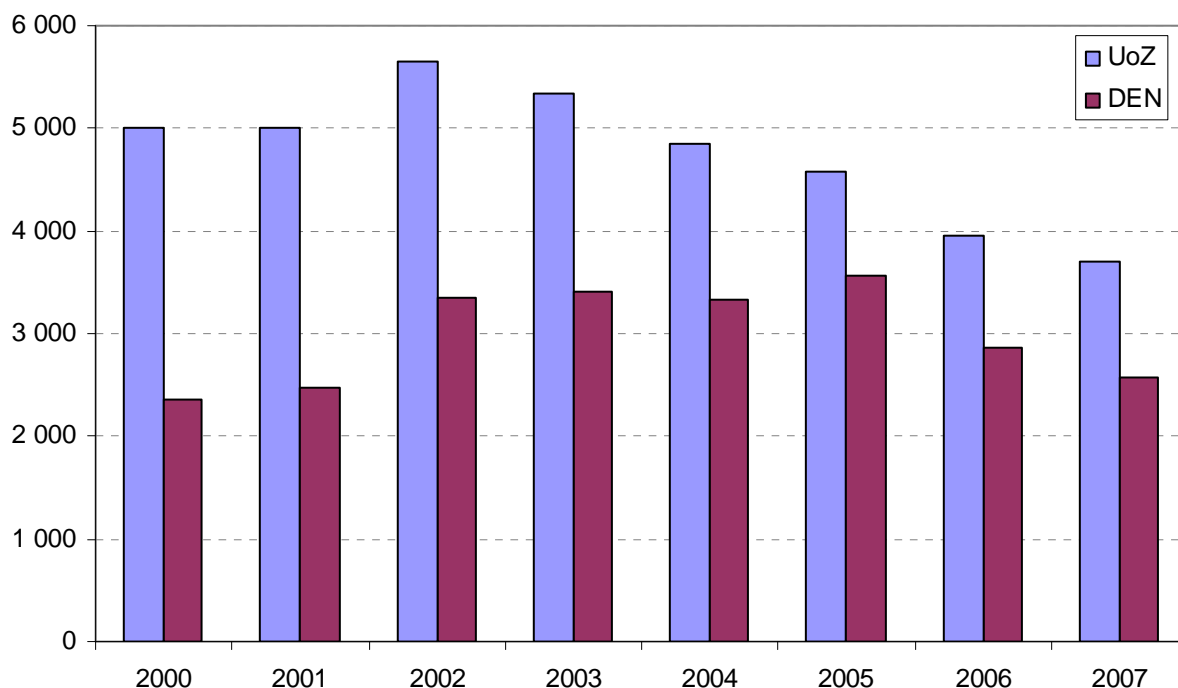
Rok	mikr. Domica		mikr. Čremošná		mikr. Štítnickej doliny		Celkom	
	UoZ	DEN	UoZ	DEN	UoZ	DEN	UoZ	DEN
2000	1 970	911	1 592	911	1 436	540	4 998	2 362
2001	1 822	922	1 579	885	1 597	664	4 998	2 471
2002	2 203	1 286	1 751	1 089	1 703	970	5 657	3 345
2003	2 049	1 310	1 700	1 089	1 590	1 005	5 339	3 404
2004	1 756	1 164	1 635	1 161	1 456	1 000	4 847	3 325
2005	1 651	1 122	1 537	1 444	1 389	999	4 577	3 565
2006	1 391	990	1 376	1 040	1 183	831	3 950	2 861
2007	1 356	893	1 332	962	1 010	716	3 698	2 571

Zdroj ÚPSVaR Rožňava

Legenda :

UoZ – Uchádzači o zamestnanie

DEN – Dlhodobo evidovaný nezamestnaný

Graf č.2 – Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie a dlhodobo evidovaných nezamestnaných v mikroregiónoch celkom

Podľa štatistických údajov zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov k 26. máju 2001 v záujmovom území žilo 900 obyvateľov rómskej národnosti, to je približne 6 % celkovej populácie. Reálnejšie číselné údaje o skutočnom stave je možné získať zo Sociografického mapovania rómskych osídlení na Slovensku, ktorú realizovali v rokoch 2003 až 2004 na základe zadania Úradu splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity.

Tabuľka č. 16. Počet obyvateľov Rómskej národnosti

	mikr. Dmica		mikr. Čremošná		mikr. Štítnická dolina		Celkom	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %	počet	v %
počet rómskych obyvateľov	2 506	21,06	2 328	26,35	2 273	25,77	7 107	24,04

Zdroj : Atlas rómskych komunít na Slovensku 2004

V Zozname obcí SR (rok 2002) sa z riešeného územia nachádzajú nasledovné obce s rómskymi komunitami: Gemerská Hôrka, Čierna Lehota, Rakovnica, Hrušov, Krásnohorské Podhradie, Kunová Teplica, Gemerská Panica, Silická Brezová, Rozložná, Brdárka, Slavec, Slavoška, Plešivec, Pača, Brzotín, Čoltovo, Slavošovce, Rožňavské Bystré, Silica, Kocel'ovce, Bôrka, Gočaltovo, Bretka, Roštár (Zdroj : Úrad splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity.).

V záujmovom území existuje dobre vybudovaná **sieť základných škôl**. Jediná stredná škola je v Štítniku – Stredné odborné učilište poľnohospodárske. Škola pre svojich

absolventov v rámci 4. ročného štúdia poskytuje úplné stredné odborné vzdelanie, ukončené maturitnou skúškou.

1.6 Ekonomika regiónu

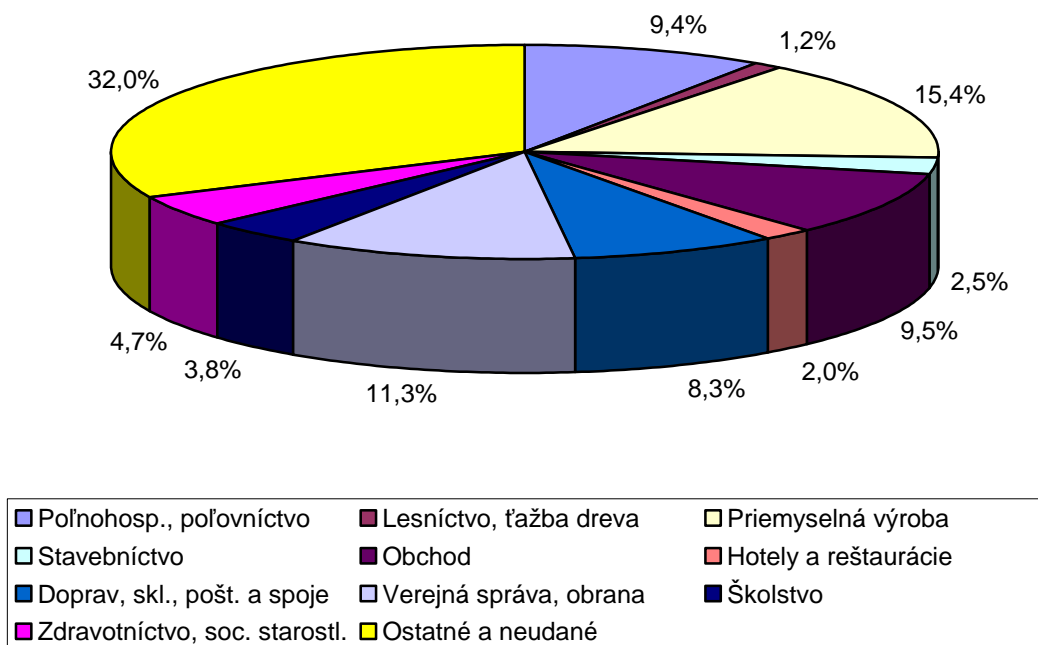
Vysoký stupeň vidieckosti a nízky stupeň urbanizácie okresov Košického kraja je v ostrom kontraste s okresmi metropoly Košice. Poľnohospodárske podnikateľské subjekty v menšej miere prispievajú k tvorbe zamestnanosti, než by sme očakávali.

V tabuľke č. 17 a na grafoch 3 až 6 sú uvedené údaje o ekonomickej aktivite obyvateľstva. Z ekonomicky aktívneho obyvateľstva najväčší podiel (17,49 %) pracoval v priemysle, ďalej vo verejnej správe a obrane (12,08 %). V poľnohospodárstve a poľovníctve pracovalo rovnaké percento ekonomicky aktívneho obyvateľstva ako v obchode (8,39 %). Vzhľadom k silnému potenciálu cestovného ruchu v riešenom území prekvapivo nízky je podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva pracujúci v odvetví hotely a reštaurácie (1,78 %).

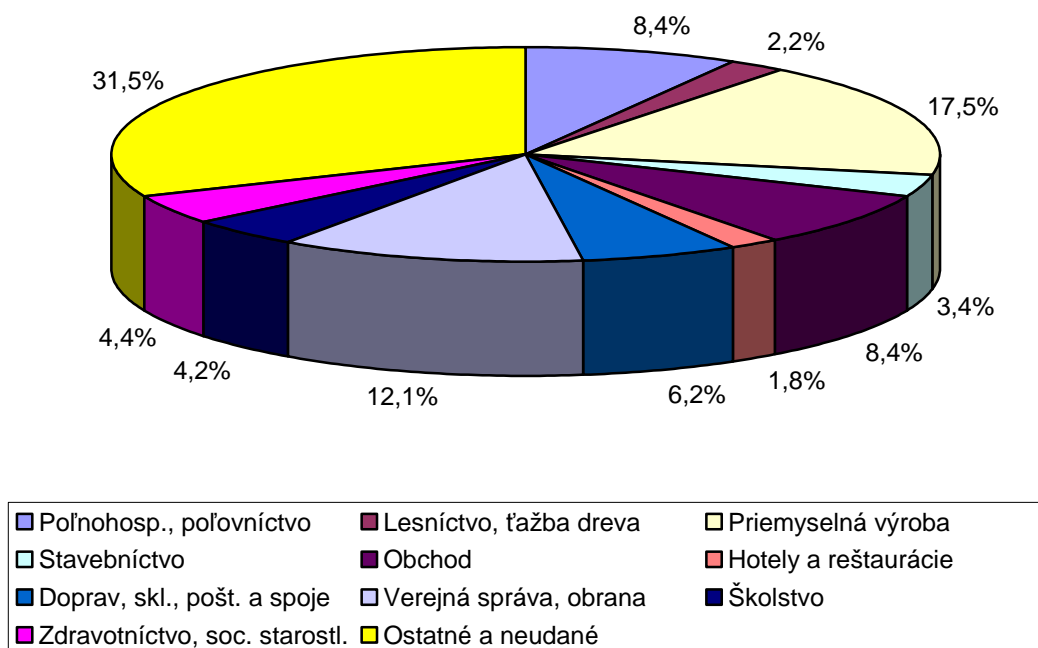
Tabuľka č. 17. Ekonomická aktivita obyvateľstva podľa odvetví

	mikr. Dmica		mikr. Čremošná		mikr. Štítnická dolina		Celkom	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %	počet	v %
Poľnohosp., poľovníctvo	604	9,38	269	8,39	458	9,37	1331	8,39
Lesníctvo, ťažba dreva	75	1,16	185	2,22	92	1,88	352	2,22
Priemyselná výroba	990	15,38	491	17,49	1294	26,46	2775	17,49
Stavebníctvo	159	2,47	290	3,35	83	1,70	532	3,35
Obchod	614	9,53	402	8,39	315	6,44	1331	8,39
Hotely a reštaurácie	126	1,96	90	1,78	66	1,35	282	1,78
Doprav, skl., pošt. a spoje	535	8,31	255	6,16	188	3,85	978	6,16
Verejná správa, obrana	726	11,27	456	12,08	735	15,03	1917	12,08
Školstvo	245	3,80	180	4,22	245	5,01	670	4,22
Zdravotníctvo, soc. starostl.	305	4,74	235	4,44	165	3,37	705	4,44
Ostatné a neudané	2 062	32,00	1682	31,48	1249	25,55	4993	31,48
Celkom	6 441	100	4 535	100	4890	100	15866	100

Zdroj Krajská správa Štatistického úradu v Košiciach, pracovisko Rožňava; Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

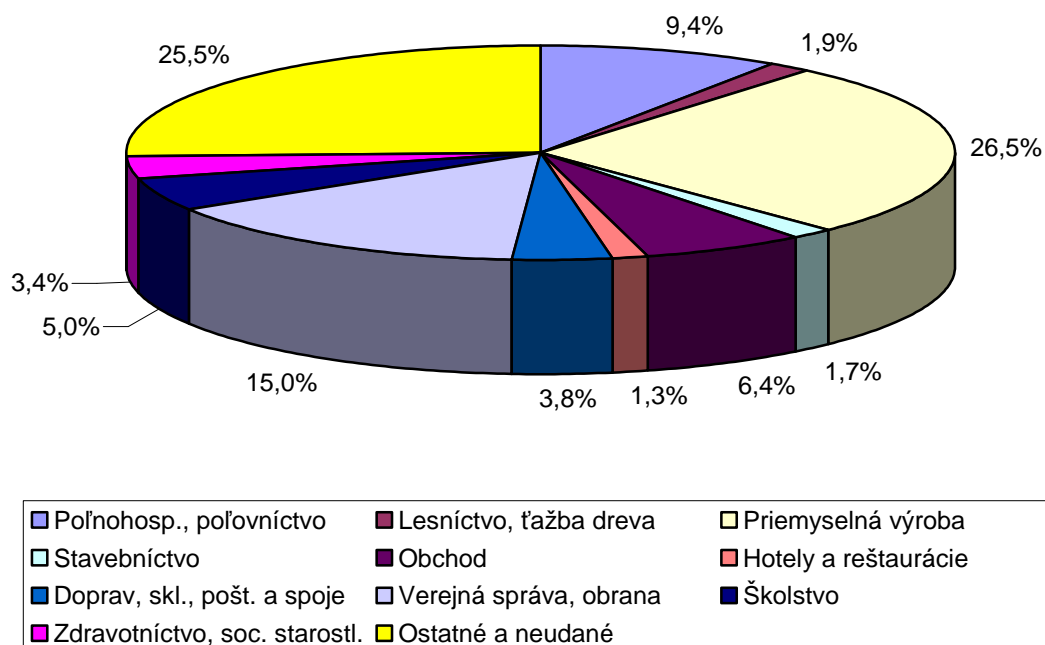

Graf č.3 – Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa odvetvia národného hospodárstva v mikroregióně Domica

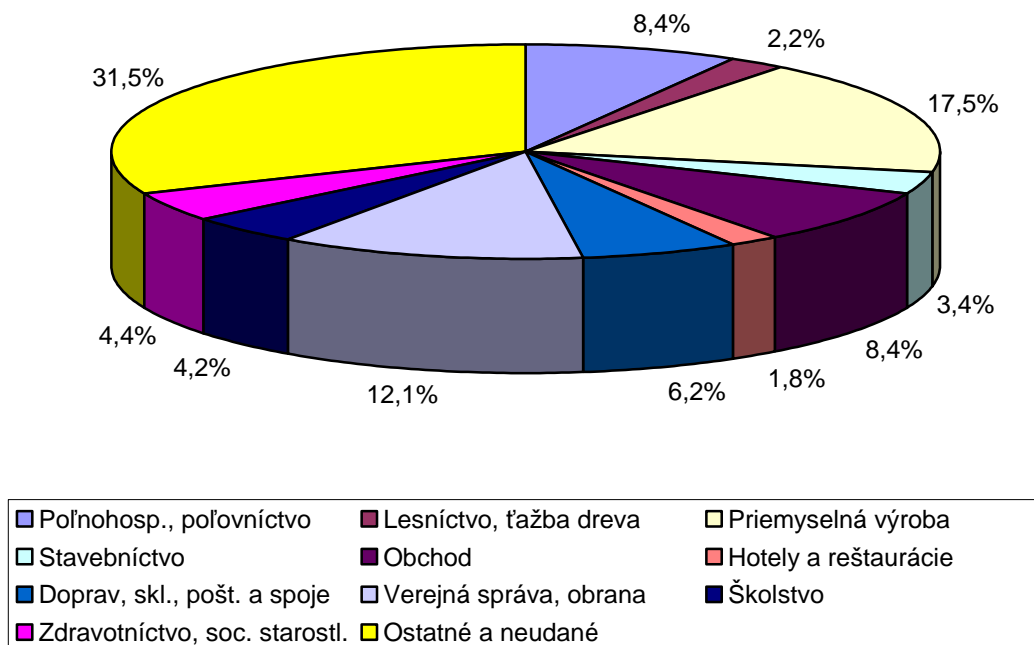

Graf č.4 – Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa odvetvia národného hospodárstva v mikroregióně Čremošná

Graf č.5 – Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa odvetvia národného hospodárstva v mikroregión Štítnická dolina

Graf č.6 – Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa odvetvia národného hospodárstva v mikroregiónoch celkom

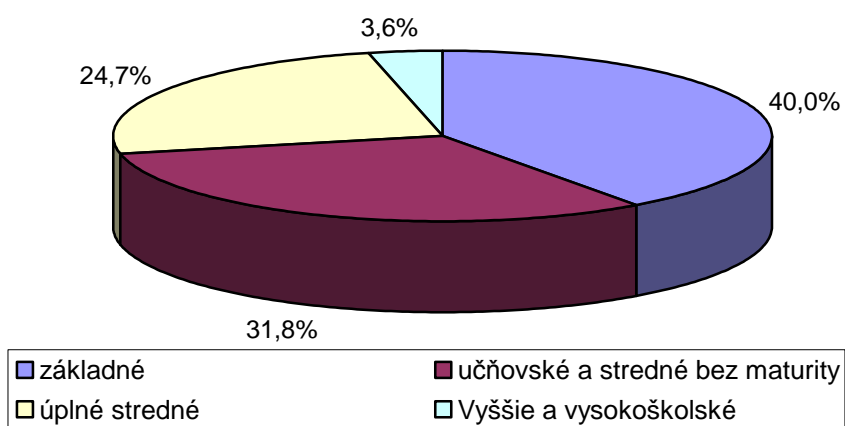
Vzdelanostná úroveň

Obyvateľstvo mimokošických okresov Košického samosprávneho kraja sa vyznačuje nižšou vzdelanosťou – prevažuje základné a učňovské vzdelanie, čo znižuje ich konkurencieschopnosť na trhu práce, ako aj schopnosť začať podnikat’.

Tabuľka č. 18 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva podľa mikroregiónov

počet obyvateľov/ vzdelanie	mikr. Domica		mikr. Čremošná		mikr. Štítnická dolina		Celkom	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %	počet	v %
základné	3 803	40,02	2 603	40,11	2 762	39,78	9 168	39,97
učňovské a stredné bez maturity	3 040	31,98	2 156	33,22	2 099	30,22	7 295	31,80
úplné stredné	2 370	24,93	1 543	23,78	1 749	25,18	5 662	24,68
Vyššie a vysokoškolské	292	3,07	188	2,89	335	4,82	815	3,55

Zdroj: Krajská správa Štatistického úradu v Košiciach, pracovisko Rožňava; Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

Graf č.7 – Štruktúra obyvateľstva podľa vzdelania v mikroregiónoch celkom

Všeobecne podnikateľská aktivita v mimokošických okresoch je nízka, týka sa to hlavne právnických osôb. O niečo lepšia situácia je u fyzických osôb, avšak aj táto časť nezodpovedá pomernému počtu obyvateľov vidieckych okresov.

Vývoj podnikateľských subjektov v okrese Rožňava od roku 2000 do roku 2007 v rozlíšení právnických a fyzických je uvedený v tabuľke č. 19. Počet novo vznikajúcich podnikateľských subjektov prevažuje nad zaniknutými, o menšej stabilite podnikateľského prostredia svedčí fakt, že v sledovanom období (2000 – 2007), zaniklo právo k podnikaniu u 1501 fyzických osôb (vývoj podnikania index 2007/2000 142,2).

Tabuľka č. 19. Vývoj počtu podnikateľských subjektov v okrese

Rok	Počet právnických osôb	Počet fyzických osôb	Celkom	Rozdiel
2000	543	2 390	2 933	-
2001	585	2 436	3 021	+ 88
2002	613	2 586	3 199	+178
2003	629	2 770	3 399	+200

2004	673	2 949	3 622	+223
2005	731	3 056	3 787	+165
2006	793	3 217	4 010	+223
2007	860	3 311	4 170	+161

Zdroj: Obvodný úrad Rožňava, Odbor živnostenského podnikania

Odvetvová štruktúra

V tabuľke č. 20 je uvedená organizačná štruktúra ekonomiky rozčlenená podľa odvetví v jednotlivých mikroregiónoch a celku k 31.12. 2002. Údaje ohľadne právnických osôb môžu byť skreslené, nakoľko jedna právnická osoba môže podnikat' vo viacerých obciach (napr. Slovenská pošta, obchodná sieť Jednota atď.). Na záujmové územie pripadalo 31,36 % podielu z podnikajúcich fyzických osôb okresu RV.

Tabuľka č. 20. Organizačná štruktúra ekonomiky podľa odvetví

Odvetvie	mikr. Domica		mikr. Čremošná		mikr. Štítnická dolina		Celkom	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %	počet	v %
Pôdohospodárstvo	63	12,88	32	10,19	62	20,46	157	14,20
Priemysel, ťažba nerastn. surovín	65	13,29	43	13,69	44	14,52	152	13,74
Stavebníctvo	30	6,13	22	7,01	15	4,95	67	6,06
Obchod, hotely, reštaurácie, telek.	204	41,72	153	48,73	116	38,28	473	42,77
Finančné sprost., prenájom nehn., výskum a vývoj	37	7,57	14	4,46	7	2,31	58	5,24
Verejná správa, školstvo, soc. služby	90	18,41	50	15,92	59	18,48	199	17,99
Subjekty celkom	489	100	314	100	303	100	1 106	100
Z toho právnické osoby	137	28,02	67	21,34	91	30,03	295	26,67
Z toho fyzické osoby	352	71,98	247	78,66	212	69,97	811	73,33

Zdroj: Krajská správa Štatistického úradu v Košiciach, pracovisko Rožňava

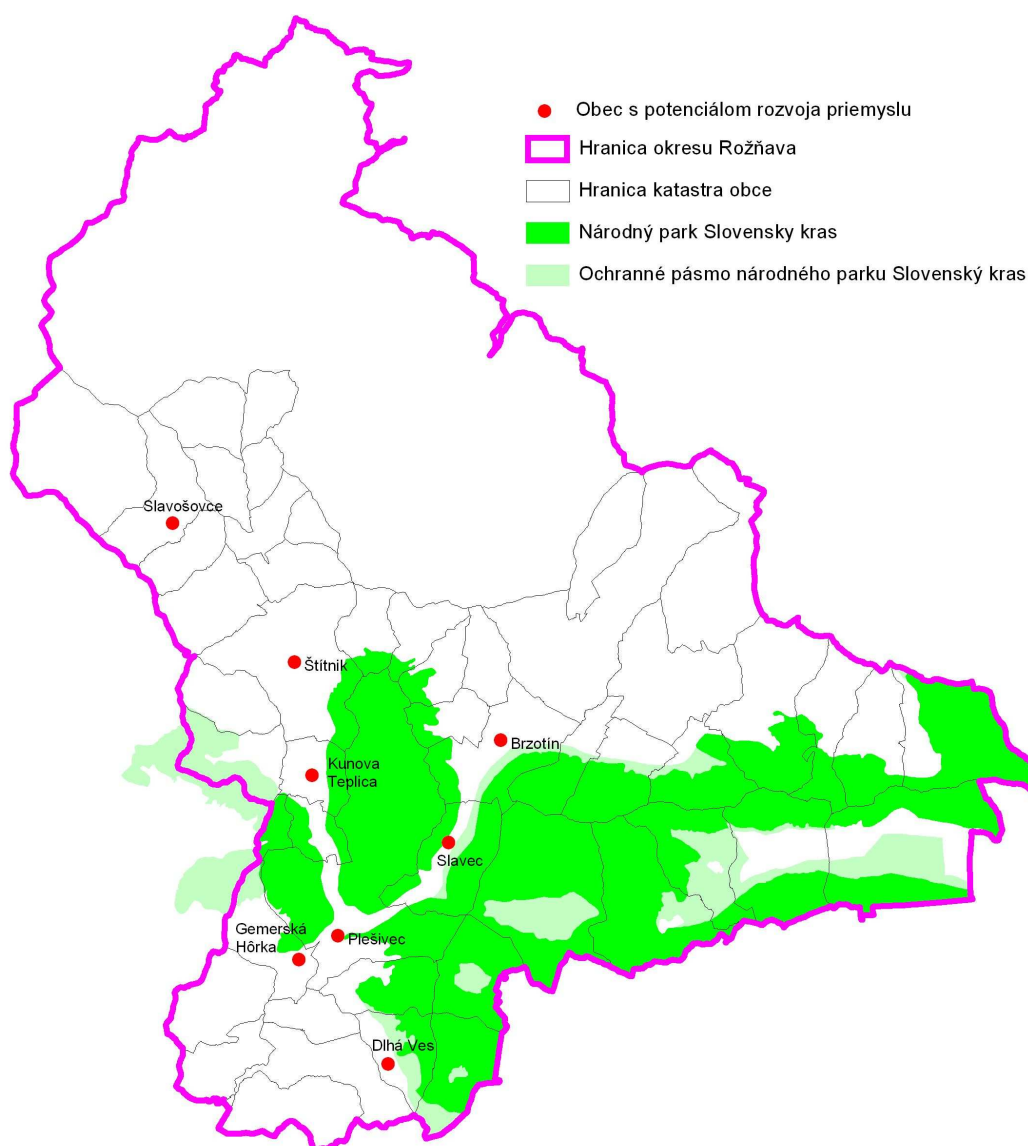
Potenciálne centrá ekonomického rozvoja na záujmovom území Stratégie sú uvedené na mapke č. 3.

Tabuľka č. 21 Zoznam a stručná charakteristika najdôležitejších priemyselných podnikov v záujmovom území

Názov	Mesto	Krajina pôvodu	Priemysel	Druh výroby
CARMEUSE SLOVAKIA s.r.o.	Gombasek	Slovensko, Belgicko	spracovateľský	ťažba a spracovanie kalcitu
CMF Slovakia, s.r.o.	Brzotín	Singapur	elektrotechnický	výroba kovov. konštrukcií pre elektrospotrebičov

DOMITRI s.r.o.	Gem. Hôrka	Slovensko	plastikársky	recyklácia plastov a výroba plastových fólií a vriec
KAISER, s.r.o., Dlhá Ves	Dlhá Ves	Rakúsko	stavebníctvo	výroba betónových tvárnic
SMZ Kunová Teplica, s.r.o.	Kunová Teplica	Slovensko	strojársky	strojárenská výroba, výroba zliatin
NOTES a.s. Slavošovce	Slavošovce	Slovensko	papierne a celulózy	výroba papiera
PAPIERNE SLAVOŠOVCE a.s.	Slavošovce	Slovensko	papierne a celulózky	papierové obrúsky, servítky, vreckovky a utierky
SCA HYGIENE PRODUCTS s.r.o. G. Hôrka	Gem. Hôrka	Švédsko	textilný	výroba dámskych vložiek

Zdroj: Úrad KSK, ORR, pracovisko Rožňava

Mapka č. 3 Potenciálne priemyselné centrá

1.7 Poľnohospodárstvo

Poľnohospodárska pôda predstavuje 27 459,7 ha (vid' tabuľku č. 22). Vysoký podiel pasienok a lúk spolu s nízkym stupňom zornenia pôdy vytvárajú menej priaznivé výrobné podmienky pre rastlinnú výrobu. Záujmové územie sa vyznačuje výraznou členitosťou terénu v horizontálnej aj vertikálnej rovine. Rovinatejšie plochy nemajú usporiadaný vodohospodársky režim. Z pestovateľského hľadiska je len malý podiel pôd vhodných pre uplatnenie výkonnej a efektívnej mechanizácie, prevládajú pôdne typy ako hnedé pôdy oglejnené, redziny a ťažké nívne ilimerizované pôdy. Z pôdnych druhov sú zastúpené najvyšším podielom stredne ťažké pôdy. V rámci okresu Rožňava do horskej oblasti je zaradených 33,75 % výmery poľnohospodárskej pôdy, do zemiakarskej 42,76 % a zostávajúcich 23,29 % do repárskej oblasti. Ukazovatele pôdnej úrodnosti na viac ako 50% výmery poľnohospodárskej pôdy poukazujú na stav dobrý až slabý, čiže poskytujú relatívne prijateľné podmienky pre pestovanie plodín. V tabuľke č. 22 sú uvedené výmery pôdneho fondu pre jednotlivé mikroregióny a pre záujmové územie celkom. Pomer ornej pôdy (32,74 %) a trvalých trávnatých porastov (63,17 %) je 2:1 v prospech trvalých trávnatých porastov. Vzhľadom na pôdno-klimatické podmienky, tradície a dejiny ovocinárstva na Gemeri je rozloha ovocných sádov (22,8 ha) a percentuálny podiel (0,08 %) na celkovej poľnohospodárskej pôde veľmi malý a nezodpovedá možnostiam a potenciálu krajiny.

Tabuľka č. 22. Výmera pôdneho fondu podľa mikroregiónov

	mikr. Domica		mikr. Čremošná		mikr. Štítnická dolina		Celkom	
	v ha	v %	v ha	v %	v ha	v %	v ha	v %
Poľnohospodárska pôda a v tom :	14 594,1	100	5 604,2	100	7 261,4	100	27 459,7	100
Orná pôda	5 210,6	35,70	2 051,9	36,61	1 728,0	23,80	8 990,5	32,74
Vinice	145,3	1,00	0	0	0	0	145,3	0,53
Záhrady	455,0	3,12	256,0	4,57	245,0	3,37	956,0	3,48
Ovocné sady	18,8	0,13	2,3	0,04	1,7	0,02	22,8	0,08
Trvalé trávnaté porasty	8 764,4	60,05	3 294,0	58,78	5 286,7	72,81	17 345,1	63,17

Zdroj Štatistický úrad, Krajská správa v Košiciach, pracovisko Rožňava

Podľa údajov Krajskej správy Štatistického úradu SR v Košiciach z roku 2001, v okrese Rožňava bola celková osevná plocha 11 675,36 ha, pričom rozloha ornej pôdy bola 11 219,20 ha. Štatistický úrad nevykázal ladom ležiacu ornú pôdu. Spomedzi plodín sa najviac vysialo obilnín (na 7 180,35 ha), potom objemových krmovín (2 475,78 ha) a olejní (1 312,41 ha). V živočíšnej výrobe sú rozhodujúcimi odvetviami chovy hovädzieho dobytku a oviec. Chov hovädzieho dobytku sa zameriava predovšetkým na výrobu mlieka a na predaj zástavového dobytku na export. U chovu oviec sa zameriava v prospech mliekovej a mäsovej úžitkovosti, vlnová úžitkovosť je druhoradá. V nasledujúcej tabuľke sú uvedené rámcové stavy hospodárskych zvierat k 31.12.2007. Pre porovnanie podľa štatistických údajov regionálnej veterinárnej a potravinovej správy v Rožňave medzi rokmi 1985 až 1989 sa v okrese Rožňava choval hovädzí dobytok v počte okolo 22 000 kusov a oviec v počte okolo 30 000 kusov. Dnešné stavy sú len zlomkom týchto stavov, u hovädzieho dobytku 27,72 % a oviec 38,33 %. Z toho vyplývajú značné rezervy vo zvyšovaní kvality a potenciálu chovu hovädzieho dobytku a oviec. Predpokladá sa zvyšovanie kvality a využitia trávnatých porastov a krmovín. Nevyužitú sú veľké plochy trvalo trávnatých porastov.

Tabuľka č. 23. Rámcové stavy hospodárskych zvierat k 31. 12. 2007

Druh hospodárskych zvierat	V okrese Rožňava v ks.	V záujmovom území v ks.
Hovädzí dobytok	6 100	4 600
Ošípané	450	450
Ovce	11 500	9 500
Kozy	350	350
Hrabavá hydina	220 000	0
Vodná hydina	900	900
Včelstvá	3 000	2 200
Ryby	250 ton	250 ton
Kone	200	100

Zdroj : Regionálna veterinárna a potravinová správa v Rožňave

1.8 Lesné hospodárstvo

Pozemky lesného pôdneho fondu určené na trvalé plnenie funkcií lesov pokrývajú 59,8 % plochy územia okresu Rožňava v celkovej výmere 70 100 ha. Z tejto výmery je 68 600 ha porastovej plochy porastenej lesnými drevinami. Z pohľadu záujmového územia je najviac zalesnená západná a severná časť. Základným tvarom lesa je les vysoký, ktorý vznikol prevažne zo semena a tvorí takmer 92 % porastovej plochy. Les nízky alebo výmladkový, ktorý vznikol uplatnením vegetatívnej prirodzenej obnovy z pňových alebo koreňových výmladkov tvorí asi 8% porastovej plochy. Z hľadiska druhovej, drevinovej skladby najväčšiu plochu pokrývajú listnaté lesy (48 %), lesy zmiešané (34%) a ihličnaté (18 %). Podľa drevín najväčšie zastúpenie má buk (25%), smrek (22%), hrab (18%), dub (15%), jedľa (10%) a zvyšných 10 % tvoria hlavne dreviny ako borovica, smrekovec, javor, jeseň a ostatné listnáče. V tabuľke č. 24 sú uvedené výmery nepoľnohospodárskeho pôdneho fondu pre jednotlivé mikroregióny a pre záujmové územie celkom. Lesy pokrývajú 57,02 % plochy záujmového územia.

Tabuľka č. 23. Štruktúra pôdy

	mikr. Domica		mikr. Čremošná		mikr. Štítnická dolina		Celkom	
	v ha	v %	v ha	v %	v ha	v %	v ha	v %
Nepoľnohospodárska pôda a v tom :	20847,2	100	14711,9	100	13367,5	100	48926,5	100
Lesné pozemky	18105,0	86,85	13445,1	91,39	12061,1	90,22	43611,2	89,14
Vodné plochy	486,0	2,33	73,9	0,50	119,3	0,90	679,2	1,38
Zastavané plochy	1138,7	5,46	15,2	4,18	596,8	4,46	2350,9	4,81
Ostatné plochy	1117,5	5,36	577,7	3,93	590,3	4,42	2285,5	4,67

Zdroj Štatistický úrad , krajská správa v Košiciach, pracovisko Rožňava

Zdravotný stav lesných porastov v okrese Rožňava je zhoršený v dôsledku pôsobenia imisií zväčša z diaľkového prenosu. K nim pristupujú lokality s hubovými chorobami, ktoré zvyšujú

predispozíciu a riziko napadnutia ďalšími biotickými činiteľmi, najmä drevokazným hmyzom. Tento stav, spolu s kalamitou spôsobujú, že náhodná ťažba v posledných rokoch predstavuje takmer 40% z celkového objemu ťažby za okres. Plánované ročné etáty ťažby dreva za okres Rožňava v posledných rokoch sa pohybujú na úrovni 110 tis. m³. Skutočné ťažby dreva však boli vyššie a sú ovplyvnené výskytom kalamitných ťažieb, najmä v ihličnatých porastoch.. Naproti tomu pri listnatých drevinách boli realizované ťažby nižšie ako je etát a dosahovali do 90% z jeho úrovne. Dôležitým ukazovateľom lesného hospodárstva je zalesňovanie holín, či už prirodzeným spôsobom alebo umelou obnovou. Priemerné ročné úlohy v obnove lesa v rámci okresu sa pohybujú na úrovni 200 až 250 ha.

Dôležitým prvkom miestneho lesného hospodárstva je poľovníctvo. V lesoch záujmového územia vyskytujú všetky významnejšie poľovné druhy zveri – jeleň, srnec, sviňa divá, medveď, vlk, rys, mačka divá, líška, hlucháň, tetrev, zajac, jazvec a kuna. Z introdukovaných druhov sa v okrese darí danielovi škvrnitému a muflónovi obyčajnému. V krasovej oblasti žije aj introdukovaný bažant obyčajný. Celkove v záujmovom území je 40 poľovníckych revírov. Napriek vysokej lesnatosti okresu Rožňava a dostatočným zdrojom dreva, tak v kvalite ako aj v druhovosti, pre miestny drevospracovateľský priemysel je charakteristická takmer výlučne drevárska prvovýroba – píly a gatre. Finálna výroba nemá zastúpenie. Z pohľadu surovínovej základne je obrovský nepomer medzi vývozom guľatiny, produktmi drevárskej prvovýroby a výrobkami finálnej drevárskej výroby.

1.9 Vidiecky turizmus – Cestovný ruch

Záujmové územie má vďaka svojim prírodným, kultúrne – historickým a etnografickým danostiam vynikajúce predpoklady pre realizáciu viacerých foriem cestovného ruchu. Hlavné rekreačno - vidieckeho, kultúrne – poznávacieho, športovo – turistického, poľovnícko - loveckého a rybárskeho cestovného ruchu. V kapitole 1. Životné prostredie, sú uvedené viaceré prírodné zaujímavosti Slovenského krasu s celoslovenským až medzinárodným významom. K nim sa radia kultúrne – historické pamiatky gotiky na Gotickej ceste, banskej histórie na Slovenskej banskej ceste a Železnej ceste. Medzi najvýznamnejšie prírodné destinácie patria jaskyne : Domica, Gombasek, Ochtiná a Krásnohorská. Z historických pamiatok sú to: hrad Krásna Hôrka, komplex stredovekých vidieckych kostolov so zachovalými nástennými maľbami, z ktorých najvzácnejší je v Štítniku, kým z etnografických daností sú to kompaktné zachovalé ľudové osídlenia v obciach (Lúčka, Silická Brezová) a i keď vymierajúce, ľudové remeslá. Cestovný ruch napriek uvedenému potenciálu nemá v súčasnosti zodpovedajúce postavenie v regionálnej ekonomike záujmového územia. A to najmä z pohľadu dopadu – prínosov pre ekonomiku a zamestnanosť i tvorbu pracovných miest na vidieka. Dôležitosť cestovného ruchu je zdôrazňovaná z rôznych úrovní, či z národnej (vid' materiál z výjazdového zasadnutia vlády Slovenskej republiky v obci Betliar zo dňa 04. októbra 2006) alebo Košického samosprávneho kraja (spracovanie Stratégie rozvoja cestovného ruchu v regióne Národného parku Slovenský kras). V Novej stratégii rozvoja cestovného ruchu (MH SR), v regionalizácii lokalít cestovného ruchu je zaradenie destinácie Slovenského krasu ako región vyššej kategórie. Celkový stav v cestovnom ruchu v rámci záujmového územia, a to v programovej ponuke, v turistických produktoch a službách je výrazne ovplyvnený neexistenciou, alebo nedostatočne fungujúcim subregionálnym partnerstvom kľúčových aktérov cestovného ruchu. V záujmovom území je charakteristická rozdrobenosť kľúčových aktérov pôsobiach v cestovnom ruchu s nízkym stupňom spolupráce. O dlhodobej stagnácii v cestovnom ruchu v záujmovom území zo všetkých kvantitatívnych štatistických údajov najväčšiu výpovednú hodnotu má vývoj návštevnosti kľúčových destinácií cestovného ruchu. V tabuľke č. 24 je uvedený vývoj návštevnosti jednotlivých jaskýň za posledných šesť rokov.

Tabuľka č.24: Vývoj návštevnosti jaskýň v záujmovom území

Jaskyňa	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Index 2007/2002
Domica	26706	27108	29507	31150	29588	27326	102,3
Gombasecká jaskyňa	15098	14826	13269	14350	14726	15311	101,4
Jasovská jaskyňa	18548	20182	16580	17713	17251	17136	92,4
Ochtinská aragonitová jaskyňa	35596	36084	34579	35676	32879	33067	92,9

Zdroj : Slovenská správa jaskýň

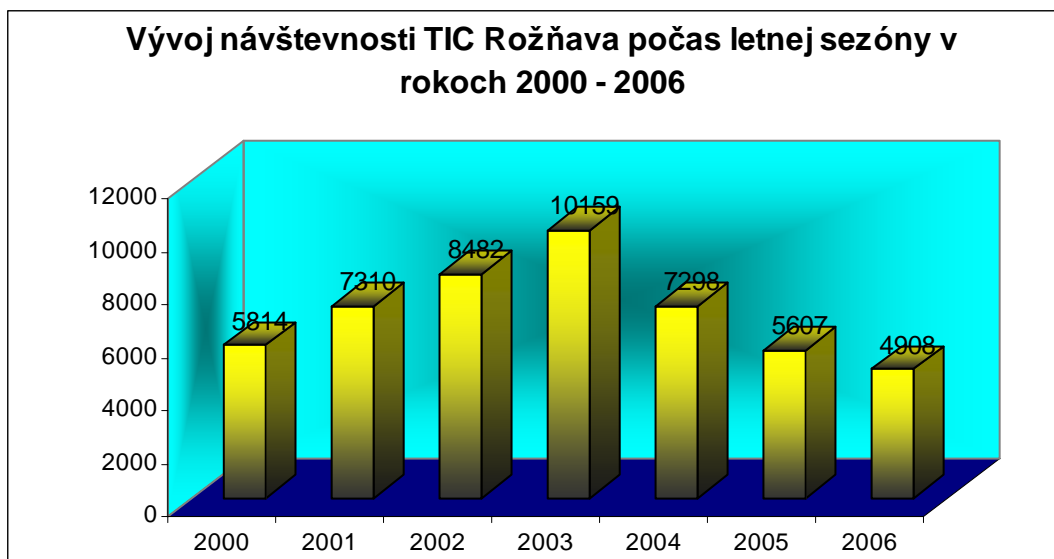
Z údajov návštevností jaskýň za posledných päť rokov je možné konštatovať **stagnujúce tendencie**. Uvedené alternujúce hodnoty návštevnosti jaskýň sú dlhodobé už od začiatku 90-ich rokov minulého storočia. Obdobné sú tendencie v návštevnosti hradu a mauzólea v Krásnohorskom Podhradí (tabuľka č. 25) a mesta Rožňava ako centra cestovného ruchu na Hornom Gemeri, graf č. 8. Minimálne posledné 3 – 4 roky sa zlepšuje ekonomická situácia obyvateľstva v Slovenskej republike a aj v okolitých štátoch (Maďarská republika, Česká republika, Poľsko , Ukrajina), odkiaľ pochádzajú tradiční návštevníci prichádzajúci do záujmového územia. Tento fakt sa ale neodráža vo zvýšení návštevnosti. Z toho je možné usudzovať o veľkých rezervách v marketingu cestovného ruchu. Z rozdielných číselných hodnôt návštevnosti destinácii, ktoré sú priestorovo blízko seba je možné usúdiť, že sa neuplatňuje, a ak, tak v malej miere synergický efekt návštevnosti a svedčí aj o nedostatočnej informovanosti návštevníkov. Ďalším dôsledkom tejto skutočnosti je aj bodové chápanie jednotlivých destinácií zo strany návštevníkov, ktorý po návšteve danej destinácie odchádzajú z regiónu.

Tabuľka č. 25: Vývoj návštevnosti

EXPOZÍCIA ROK	hrad Krásna Hôrka	mauzoleum Andrássyovcov
2003	73 684	13 064
2004	86 785	14 149
2005	91 758	12 555
2006	86 220	14 157
2007	82 722	13 085

Zdroj : SNM, Múzeum Betliar

Graf č.8 , Zdroj : TIC Rožňava

Úrad Košického samosprávneho kraja, odbor regionálneho rozvoja v spolupráci so samostatným referátom cestovného ruchu v rokoch 2007/2008 vypracoval Stratégiu rozvoja cestovného ruchu v regióne Národného parku Slovenský kras. „Stratégia....“ zadefinovala štyri strategické rozvojové oblasti, ktorých naplnenie je z pohľadu rozvoja cestovného ruchu v regióne Slovenského krasu kľúčové a rozhodujúce :

Strategická rozvojová oblasť :

A. *Infraštruktúra pre cestovný ruch, ochrana životného prostredia*

Strategický cieľ :

Riešiť a zamerať sa na odstránenie najťaživejších nedostatkov v ponuke, prednostne podporiť plány a podnikateľské iniciatívy vedúce k zlepšeniu dopravnej dostupnosti a informovanosti, kvality a štandardu ponúkaných služieb, zvyšovať ekonomickú výkonnosť a kvalitu života pri súčasnom zachovaní prírodných a kultúrnych hodnôt územia.

Strategická rozvojová oblasť:

B. *Produktová ponuka a služby v cestovnom ruchu*

Strategický cieľ

Dosiahnuť skvalitnenie ponuky a ich rozšírenie o regionálne produkty cestovného ruchu, najmä o produkty pre mimosezónne obdobie, podporovať tvorbu nových produktov na miestnej a mikroregionálnej úrovni so zameraním na vidiek a agroturistiku a podporu kúpeľníctva a wellness aktivít a ďalších foriem založených na poznaní a sprostredkovaní jedinečnosti prírody národného parku a kultúrohistorického dedičstva Gotickej a Železnej cesty.

Strategická rozvojová oblasť:

C. *Rozvoj ľudských zdrojov v cestovnom ruchu*

Strategický cieľ:

Vytvoriť systém cielenej prípravy ľudských zdrojov v sektore cestovného ruchu vedúcej k účinnejšej spolupráci zúčastnených subjektov na trhu práce so zámerom harmonizovať vzťah medzi ponukou a požiadavkou ako aj priebežne usilovať o celkové zvýšenie úrovne kvalifikácie a odbornosti riadiacich pracovníkov, zamestnancov a personálu pôsobiacich v službách a zariadeniach CR.

Strategická rozvojová oblasť:

D. Marketing a marketingová komunikácia

Strategický cieľ:

Na základe partnerstva a regionálnej koordinácie miestnych aktérov cestovného ruchu, podporiť vytvorenie a rozvoj regionálneho informačného systému pre marketing a servis služieb v cestovnom ruchu.

„ Stratégia...“ na dosiahnutie definovaných cieľov definovala nasledovné základné odporúčania a potreby :

- realizovať aktivity zamerané na rozšírenie informovanosti a zlepšenie celkovej úrovne komunikácie v záujmovom území medzi podnikateľmi, vzdelávacími inštitúciami, samosprávou a tretím sektorom,
- venovať zvýšenú pozornosť údržbe a značeniu cykloturistických trás,
- cieľavedome dbať o zavedenie a údržbu jednotného turistického navigačného systému – terénne informačné mapy a smerovky k pamiatkam a k atraktivitám,
- dopracovať jednotný turistický informačný systém – prepojenie informačných centier, vybudovať jednotný rezervačný systém,
- zaviesť certifikačnú súťaž o najlepšie stravovacie zariadenie so zameraním na tradičné regionálne gastronomické produkty,
- zaviesť certifikačnú súťaž o najlepšie ubytovacie zariadenie podľa jednotlivých kategórií,
- Realizovať semináre pre zamestnancov v CR zameraných na odborné profesijné vzdelávanie – v stravovacích a ubytovacích zariadeniach, informačných centrách,
- marketingová a investičná podpora tradičných regionálnych produktov – Gotická cesta, Železná cesta a Slovenská banícka cesta,
- založenie „korporatívnej identity“ Slovenského krasu – logo, spôsoby užívania,
- venovať pozornosť zriadeniu mobilnej expozície Slovenského krasu pre výstavy a veľtrhy cestovného ruchu,
- koordinovanú tvorbu www stránok tematicky zameraných na Slovenský kras s turistickým zameraním,
- koordinovanú tvorbu prezentačných materiálov o Slovenskom krase – brožúrky, skladačky, reprezentatívne publikácie a encyklopédie,
- podporovať reklamné a propagačné aktivity v cestovného ruchu zamarenej na jednotlivé cieľové skupiny návštevníkov.

1.10 Obnoviteľné zdroje energie

Jednou zo základných priorít schválenej Energetickej politiky SR je zvyšovanie podielu obnoviteľných zdrojov energie na výrobe elektriny a tepla s cieľom vytvoriť primerané doplnkové zdroje potrebné na krytie domáceho dopytu. Rast cien fosílnych neobnoviteľných palív v posledných rokoch posúva túto energetickú alternatívu do centra ekonomickej a politickej pozornosti. Medzi obnoviteľné zdroje energie (OZE), ktoré je možné v súčasnosti

technologicky využiť na výrobu elektriny, tepla a dopravných palív sa zaraďuje biomasa, vrátane biopalív a bioplynu, slnečná, vodná, veterná a geotermálna energia.

Biomasa

Vzhľadom na vysoký stupeň lesnatosti okresu Rožňava, najvýznamnejším druhom obnoviteľných zdrojov energie je lesná dendromasa. Lesné porasty predstavujú 70 100 ha, na ktorých je porastová zásoba viac ako 15,7 mil. m³ drevnej hmoty, z toho 6,4 mil. m³ ihličnatej a 9,3 mil. m³ listnatej. V tabuľke č. 26 je uvedená inventarizácia využiteľných zdrojov palivovej dendromasy v okrese Rožňava. Energetická hodnota využiteľnej dendromasy zodpovedá energetickej hodnote (výhrevnosti) 7, 52 mil. m³ zemného plynu.

Tabuľka č. 26: Využiteľné zdroje palivovej dendromasy v okrese Rožňava

Druh palivovej dendromasy	Ročné množstvo využiteľnej dendromasy [t]	Energetická hodnota dendromasy [TJ]
LESNÁ DENDROMASA		
Korunové časti stromov	5 419	51,5
Palivové drevo	4 867	46,2
Odpady po manipulácii	715	6,8
Spolu	11 001	104,5
ODPADY Z DREVOSPRACUJÚCICH PREVÁDZOK		
Kusové odpady	10 390	98,7
Piliny	5 220	49,6
Spolu	15 610	148,3
Celkom	26 611	252,8

Zdroj : Štúdia firmy BIOPAL s.r.o., rok 2002

Na záujmovom území sú dve energetické zariadenia využívajúce biomasu. Jedna je v Slavošovciach, pozostáva z 2 kotlových súborov o celkovom výkone 700 kW, palivová základňa je drevná štiepka a využíva sa na ohrev a výrobu teplej úžitkovej vody na sídlisku v uvedenej obci. V prevádzke je od 02. 2006. Druhá je v Plešivci. Pozostáva z kotlového súboru o výkone 295 kW, palivová základňa je slama a účel využitia je ako v prvom prípade. Kotol je v súčasnosti v skúšobnej prevádzke. Vlastníkom energetických zariadení je košická firma Raden s.r.o..

Geotermálna energia, energia prostredia.

Zdroje geotermálnej energie v záujmovom území sú v porovnaní so zdrojmi geotermálnej energie v Košickej kotline zanedbateľné. Boli identifikované zdroje termálnych vôd v obciach Meliata, Rochovce, Kunova Teplica a Hrušov. Ich teplota a výdatnosť dávajú predpoklady len na prípadné využitie tepelných čerpadiel. Najsľubnejší je vrt v Meliate, kde v maximálnej hĺbke vrtu (853 m) namerali teplotu 62,4 °C a maximálne výdatnosť a teplota prelivu činila 2,4 l/s a 37,6 °C.

Energia vody

Dominantným vodným tokom záujmového územia je rieka Slaná. Podľa údajov Slovenského hydrometeorologického ústavu v roku 2005 bolo $Q_r 2005 = 8,832 \text{ m}^3/\text{s}$ pri obci Bretka. Maximálne priemerné mesačné prietoky sa vyskytli na väčšine prítokov v apríli, na potoku Štítnik v máji. Na hlavnom toku Slanej dosiahli 147 až 181 %. Výskyt minimálnych denných prietokov bol časovo veľmi rozptýlený, v hornej časti Slanej v januári, v Štítniku v marci, na

ostatných prítokoch Slanej v júli a v auguste, v Plešivci v septembri a na hlavnom toku Slanej väčšinou v novembri. Ich hodnoty sa pohybovali od Q270d až po hodnoty menšie ako Q364d.

Energetický potenciál rieky Slanej aj s prítokmi na záujmovom území nie je veľký a tomu zodpovedá aj jeho energetické využitie. Na základe údajov Úradu pre reguláciu sieťových odvetví boli na toku a prítokov rieky Slanej v záujmovom území vydané Potvrdenia o pôvode elektriny vyrobenej z obnoviteľných zdrojov energie pre malé vodné elektrárne s nasledovnými kapacitami :

1. Zdroj MVE Plešivec, jednotkové výkony inštalovaných zariadení - 1 x 0,04 MW, 1 x 0,08 MW celkový inštalovaný výkon 0,12 MW.
2. Zdroj MVE Čierna Lehota, jednotkové výkony inštalovaných zariadení - 1 x 0,012 MW, 1 x 0,008 MW celkový inštalovaný výkon 0,020 MW
3. Zdroj MVE Slavošovce, jednotkové výkony inštalovaných zariadení 1 x 0,014 MW, 1 x 0,008 MW, celkový inštalovaný výkon 0,022 MW.
4. Zdroj MVE Drnava, jednotkové výkony inštalovaných zariadení – 1 krát 0,03 MW a 1 krát 0,011 MW, celkový inštalovaný výkon 0,041 MW.

Slnecná energia

Slnecná energia je najčistejším zdrojom energie na Zemi. Priamo slnečnú energiu môžeme využiť na výrobu tepelnej alebo elektrickej energie pomocou solárnych systémov (pozri Stratégia využitia obnoviteľných zdrojov energie KSK)

Vo všeobecnosti na záujmovom území ročný priebeh oblačnosti má klesajúci trend od januára do septembra, ktorý sa tiež vyznačuje najväčším počtom jasných dní. Veľký nárast oblačnosti a zamračených dní od tohto mesiaca po najoblačnejší mesiac december s najmenším počtom jasných dní súvisí s výskytom hmiel. V dennom chode je najväčšia oblačnosť v zime v ranných hodinách, a to najmä v nižších polohách, s postupným prechodom do teplej časti roka sa najväčšia oblačnosť v súlade s tepelnou konvekciou presúva do poludňajších a odpoľudňajších hodín. V tabuľke č. 27 sú uvedené štatistické údaje pre jasné a zamračené dni v obci Slavec, ktorý je v približnom geometrickom strede záujmového územia. Ročná suma slnečného svitu sa v obci pohybuje v rozmedzí od 1700 do 1760 hodín, vo vegetačnom období približne 1250 hodín. Priemerný počet dní bez slnečného svitu v roku je 80, pričom najviac takýchto dní je od novembra do februára.

Tabuľka č.27: Prehľad jasných a zamračených dní v obci Slavec a dĺžka slnečného svitu

Mesiac	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Jas. dni	3,6	3,6	5,9	4,3	3,7	2,8	5	5,8	7,4	5,9	3	2,6
Zamr. dni	16,3	12,9	10,5	8,5	7,6	8	5,9	5,8	6,4	10,6	16,6	19
Sl. svit v hod.	51	88	153	171	222	226	235	214	183	136	47	34

Zdroj Program Hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slavec, rok 2005

Vzhľadom na cenu solárnych kolektorov, ich reálne využitie bude silne závisieť od finančnej podpory a ďalších motivačných nástrojov zo strany štátu.

Veterná energia

V záujmovom území sa neuvažuje s využitím veternej energie.

2 Strategická časť

2.1 Vízia rozvoja vidieka

Záujmové územie „Stratégie ...“ v roku 2015 bude revitalizovanou a udržiavanou krajinou zo stabilizovaným vidieckym osídlením, ktoré bude vytvárať konkurencieschopný a vitálny priestor pre kvalitný život, prácu a oddych vidieckeho obyvateľstva, ako aj pre jeho územne vyvážený a trvalo udržateľný rozvoj založený v prevažnej miere na jeho vlastných zdrojoch. Bude atraktívnym miestom pre obyvateľov, podnikateľov, návštevníkov a nové generácie.

Priestor pre život s:

- dostatkom pracovných príležitostí v kohéznych póloch a v rýchlo dostupnom inovačnom centre v Rožňave,
- kvalitnými a rýchlo dostupnými verejnými službami (zdravotníctvo, sociálne, vzdelávacie, dopravné, voľno-časové, kultúrne a športové),
- esteticky hodnotným a zdravotne nezávadným životným prostredím,
- zachovanými a udržiavanými krajinnými prvkami s bohatou faunou a flórou v Národnom parku Slovenský kras.
- starostlivosťou o krajinný ráz ovplyvňovanú šetrnou poľnohospodárskou výrobou s výhľadom a jasnou koncepciou.

Priestor pre podnikanie a verejný život s:

- vybudovanou infraštruktúrou (dopravnou, podnikateľskou, informačnou, komunikačnou, energetickou a environmentálnou),
- kvalifikovanou a flexibilnou pracovnou silou (možnosťami celoživotného vzdelávania a zosúladením stredného a učňovského školstva s potrebami trhu práce na vidieku),
- kooperujúcimi orgánmi štátnej správy a samosprávy a mimovládnyimi organizáciami
- dostupnými možnosťami získať multimediálne informácie a vybaviť úradné záležitosti prostredníctvom internetu (e-content, e-governance),
- možnosťou aktívne podieľať sa na tvorbe miestnych stratégií integrovaného rozvoja,
- tvorbou pracovných miest u drobných a stredných vidieckych podnikateľov, remeselníkov a výrobcov, ktorí sa úspešne rozvíjajú,
- zastaveným odlivom obyvateľstva vďaka stabilizovanému ekonomickému prostrediu,
- rozvojom a diverzifikáciou nepoľnohospodárskeho podnikania, služieb a cestovného ruchu, miestneho marketingu a miestnych distribučných sietí,
- intenzívnym využívaním miestnych obnoviteľných zdrojov energií a potenciálu miestnych zdrojov pitnej vody.

Priestor pre domácich a zahraničných návštevníkov s:

- kvalitnými zákaznicky orientovanými službami pre turistov (informačné, ubytovacie, -stravovacie, športovo-rekreačné, kultúrne),
- upravenými a udržiavanými vidieckymi sídlami so zachovanými prvkami kultúrneho dedičstva
- atraktívnym, čistým a zdravým prírodným prostredím,
- vybudovaným multifunkčným informačným systémom - propagujúcim kultúrne a prírodné dedičstvo, možnosti rekreácie, jedinečnosť záujmového územia s jednotným logom - dostupným na internete i v teréne,
- s udržiavanými a obnovenými miestnymi kultúrnymi a spoločenskými tradíciami a životným štýlom miestnej pospolitosti,
- rozvíjajúcimi cezhraničnými partnerskými vzťahmi obcí a mikroregiónov,

2.2 SWOT analýza

Tabuľka č. 28: SWOT analýza záujmového územia

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - zdroje vody sú dostatočné - kvalita vodných zdrojov je výborná - existencia podzemných zdrojov vody - elektrifikácia a zdroje dostatočné - plynofikácia je dostatočná - dobrá dopravná dostupnosť mikroregiónov zo štátnej cesty I. triedy č.50 - región disponuje prírodnými pamiatkami – UNESCO, NP, NPR, PP - kultúrne pamiatky (románske, gotické aj renesančné) pre turizmus - cezhraničný turistický prechod – Domica – Aggtelek - dostatok technických pamiatok - cyklotrasy existujú - regionálna gastronómia - zachovalé ľudové tradície (folklór) - školstvo na dobrej úrovni MŠ, ZŠ - podnikateľský inkubátor - Rožňava - prírodné zdroje (drevná hmota, nerastné suroviny) - poľovnícke revíry, bohaté na zverinu - etablovaní zahraniční investori - infraštruktúra poskytujúca poradenstvo – regionálne poradenské a informačné centrum RV, Regionálne rozvojová agentúra RV - dobré klimatické podmienky pre ovocinárstvo 	<ul style="list-style-type: none"> - zlý technický stav vodovodnej siete - rozostavané a neukončené vodovody - väčšina obcí nemá projektovú dokumentáciu na kanalizáciu a ČOV - kanalizácia nevyhovuje - znečistenie spodných a povrchových vôd - skládky TKO - zlý stav miestnej komunikačnej siete - zlý stav budov NKP - zlá dopravná prepojenosť susedných regiónov Spiš - Gemer (Krásnohorské Podhradie – Úhorná, Hanková – Vyšná Slaná, Ochtiná – Jelšava) - zlý technický stav technických pamiatok - nedostatočná kvalita služieb podľa kategorizácie ubytovacích zariadení (nedostatok hotelov) - nedostatočné vybavenie doplnkových služieb - slabé značenie peších turistických trás a cyklotrás, nedostatočná informovanosť, propagácia - málo pracovných príležitostí - odchod kvalifikovaných ľudí mimo regiónu a do zahraničia - nárast počtu marginalizovaných skupín - rómska problematika - nepriaznivá demografická štruktúra - zvyšovanie počtu ľudí v dôchodkovom veku - väčší počet obyvateľov so základným vzdelaním - domáci podnikatelia nevytvárajú nové pracovné príležitosti
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - využitie zdrojov vody v mikroregióne Štítnickej doliny - gravitačný vodovod pre Rožňavskú dolinu - dobudovanie južného cestného ťahu Zvolen – Košice (Soroška) - zvýšenie turistickej cezhraničnej návštevnosti cez Domici – Aggtelek - priestupnosť hraníc v rámci vnútorného schengenského priestoru medzi Slovenskou a Maďarskou republikou 	<ul style="list-style-type: none"> - nestabilita podnikateľských firiem na vidieku - nedoriešené vlastnícke práva na pozemky - veľké množstvo vlastníkov a nákladné dedičské konania - veľká rozdrobenosť pozemkov pre jednotlivé projektové aktivity - odchod kvalifikovaných ľudí mimo región a do zahraničia - neschopnosť zvýšiť investovanie bez zahraničného kapitálu - zlá finančná situácia malých obcí

<ul style="list-style-type: none"> - využitie technických pamiatok pre vidiecky turizmus – železná cesta - využitie historických pamiatok pre vidiecky turizmus – gotická cesta - využitie NP a prírodných pamiatok pre vidiecky turizmus (UNESCO) - integrovaná stratégia rozvoja mikroregiónov a jej realizácia - priemyselné parky Rožňava, Slavošovce – vstup zahraničných investorov a tvorba pracovných miest - podnikateľské inkubátory Štítnik, Plešivec - finalizácia spracovania drevnej hmoty v regióne - spracovanie biomasy, dendromasy v regióne a využitie obnoviteľných zdrojov energie - vybudovanie stredísk CR a dobudovanie infraštruktúry doplnkových služieb pri ceste I/67 - využitie vodných plôch pre rozvoj rybárstva a turizmu - poľovníctvo pre vidiecky turizmus (využitie obory a lesných chát) - využitie staršieho domového fondu pre bývanie a rekreáciu - výstavba skládok TKO a separovaný zber odpadov - dobudovanie materiálno-technickej základne ZŠ a školských zariadení - využitie vidieckych tradícií baníctva, verejných studní, turistických trás a chodníkov pre rozvoj vidieckeho turizmu - modernizácia lyžiarskych vlekov, areálov pre vidiecky turizmus - zvýšenie kategorizácie ubytovacích zariadení a stravovacích zariadení - využitie vodných plôch a kúpalísk pre vidiecky turizmus - rozšírenie a modernizácia zariadení služieb zameraných na starostlivosť o starších obyvateľov - zlepšiť infraštruktúru dedín - absorpčná schopnosť verejných zdrojov - zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva - využitie potenciálu regiónu pre subdodávky a finálne spracovanie 	<ul style="list-style-type: none"> - nevyriešenie bytovej otázky a služieb pre rodiny na vidieku - zadlženosť a neschopnosť kofinancovania a úverových možností pre riešenie veľkých projektov rozvoja - nedostatočné projektové prípravy pre čerpanie finančných prostriedkov z EÚ - veľký počet regresívnych obcí, ktoré nie sú schopné sa sami oživiť - nedoriešená doprava do miest s vybudovanou sieťou obchodov a služieb - odliv mladých rodín do miest – prestárlosť vidieka - jednotlivé doliny nie sú dopravne prepojené a stávajú sa neatraktívne pre dopravnú dostupnosť a dopravnú infraštruktúru - nedobudovaná informačná infraštruktúra (mobilný príjem, internet, regionálne šírenie informácií a pod.)
--	--

<ul style="list-style-type: none"> - využitie miestnych surovín, remesiel, tradícií a pracovnú silu pre podnikanie - destinačný manažment pre zvýšenie ekonomiky regiónu - využitie cezhraničných aktivít pre rozvoj spolupráce s Maďarskou republikou - vybudovanie informačných centier a priestorovej informácie v regióne - znížiť čas a kvalitu cesty na dopravnú dostupnosť k letisku Košice a Poprad 	
--	--

Zdroj : Stratégia rozvoja vidieka Košického samosprávneho kraja, 2007, PHaSR dotknutých obcí

2.3 Tematické oblasti a ciele rozvoja, globálny cieľ

Záujmové územie z národného pohľadu a aj z pohľadu Košického samosprávneho kraja sa vyznačuje dlhodobou pretrvávajúcou vysokou mierou nezamestnanosti. Zvlášť veľkým problémom je pomalý, ale stály nárast počtu dlhodobu evidovaných nezamestnaných s nízkym stupňom vzdelania. Paradoxne príčinou, ale aj dôsledkom ekonomickej štruktúry je znížená zadržiavacia schopnosť vidieka najmä zamestnávať mladých ľudí. V súlade s globálnymi trendmi územie je postihnuté migráciou obyvateľstva do urbanizovaných celkov za pomalého, ale postupného a trvalého starnutia populácie. Vo všeobecnosti v minulosti sa málo investovalo do technickej a sociálnej infraštruktúry. Hlavnou úlohou spracovanej stratégie je poukázať na disparity subregiónu a podľa možností ohľadom na miestne faktory rozvoja stanoviť možné mechanizmy riešení.

Globálny cieľ :

Zvyšovanie kvality života v gemerskej časti subregiónu Národného parku Slovenský kras a rast konkurencieschopnosti prostredníctvom využívania lokálnych zdrojov pri rešpektovaní princípov trvalo udržateľného rozvoja.

Problémy a príležitosti

Nedostatočná odvetvová diverzifikácia a prísna právna ochrana prírody zapríčiňujú nízku úroveň využitia endogénnych prírodných zdrojov a danosti územia. Ďalším dôsledkom nedostatočnej odvetvovej diverzifikácie je aj zaostávanie podnikateľského prostredia, ktoré nemá dostatočne vybudovanú technickú infraštruktúru. Nízka vzdelanostná úroveň obyvateľstva je charakteristická pre celé záujmové územie. Nízka kvalifikačná úroveň znamená aj nižší potenciál pracovných síl. Záujmové územie Gemera v rámci Košického samosprávneho kraja patrí medzi zaostalejšie a stagnuje. Cieľovú oblasť obzvlášť charakterizuje nižšia hospodárska iniciatíva, nevyužívanie miestneho hospodárskeho potenciálu a daností a primerané využitie disponibilného potenciálu pracovných síl. Je dôležité diverzifikovať priemyselné odvetvia, položiť dôraz na spracovateľský priemysel a na miestnu finalizáciu výrobkov z dreva. S ohľadom na prírodné dedičstvo a na kultúrne tradície je vhodné cieľavedome intenzívnejšie rozvíjať cestovný ruch a súvisiace služby. Na cieľovom území chýba pestovanie ovocia, optimálny rozvoj využitia pastvín a lesných plôch. Spoločenský rozvoj vyžaduje rozvinutejší stupeň spolupráce medzi kľúčovými miestnymi a regionálnymi aktérmi. Riešenie socio-ekonomických problémov záujmového územia, na základe už pripravených čiastkových rozvojových programov je možné vidieť v rozšírení cestovného ruchu, vo zvýšení vedomia identity miestneho obyvateľstva a vo zvýšení úrovne

vzdelanosti pomocou rozvoja informačnej, environmentálnej a dopravnej infraštruktúry s ohľadom na možnosti cezhraničnej spolupráce.

Súhrn príčin a príležitostí :

- vysoká nezamestnanosť, rast počtu dlhodobo evidovaných nezamestnaných, nízka zadržiavacia schopnosť vidieka pre mladých, nízky potenciál pracovnej sily, starnutie obyvateľstva;
- nedostatočná odvetvová diverzifikácia, nedostatočné využívanie endogénnych zdrojov;
- málo investorov, nerozvinuté podnikateľské prostredie, nevyhovujúca infraštruktúra;
- nízka úroveň odbornosti, jednostranne orientované hospodárstvo;
- rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky
- zvýšenie pestovania ovocia a chov hospodárskych zvierat;
- odvetvová diverzifikácia s dôrazom na rozvoj spotrebného priemyslu bez negatívnych vplyvov na životné prostredie
- rozvoj ľudských zdrojov, zvyšovanie vzdelanostnej úrovne a posilňovanie miestnej identity;
- rozvoj informačnej, environmentálnej a dopravnej infraštruktúry;
- cezhraničná spolupráca;
- obnovenie charakteristických sociologických vzťahov vidieckeho človeka k priestoru ktorý obýva;
- zaistenie ekonomickej prosperity (z vlastných zdrojov a ekologicky šetrným spôsobom);
- rozvoj sídelnej infraštruktúry (zabezpečenie odpovedajúcej životnej úrovne);
- ochrana kultúrnych a estetických hodnôt sídla a krajiny (úprava verejných priestranstiev, obnova pamiatok apod.);
- šetrné využívanie chránených území Národného parku Slovenský kras;

Na základe analýz vidieckeho prostredia Košického samosprávneho kraja, znalosti európskych trendov rozvoja vidieka a analýzy záujmového územia stanovujeme **nasledovné strategické ciele** v jednotlivých tematických oblastiach, ktoré povedú k naplneniu globálneho cieľa Stratégie rozvoja vidieka KSK a záujmového územia.

Strategické ciele tematických oblastí

Tabuľka č. 29: Strategické ciele podľa vytipovaných oblastí

Životné prostredie	Zlepšiť podmienky životného prostredia a revitalizovať vidiecku krajinu. A vytvoriť tak podmienky pre výrazné zhodnotenie rozvojového potenciálu vidieka.
Osídlenie a sídla	Stabilizovať, obnoviť a napomáhať rozvoju vidieckeho osídlenia.
Ľudské zdroje	Zvýšiť kvalitu pracovnej sily na vidieku a zabezpečiť, aby tu s ľahkosťou nachádzala uplatnenie v oblastiach, pre ktoré má najlepšie predpoklady.
Ekonomika vidieka	Zvýšiť diverzifikáciu záujmového územia prostredníctvom podpory malého a stredného podnikania založeného na využití regionálnych zdrojov.

Poľnohospodárstvo	Prostredníctvom multifunkčného poľnohospodárstva prispievať k udržateľnému rozvoju vidieka.
Lesné hospodárstvo	Zvýšiť konkurencieschopnosť sektoru lesného hospodárstva a zlepšiť kvalitu životného prostredia a krajiny.
Vidiecky turizmus	Dosiahnuť úspech v medzinárodnej konkurencii produktov cestovného ruchu.
Obnoviteľné zdroje energie	Znížiť závislosť na dovoze prvotných zdrojov energie (zemný plyn, ropa, uhlie) a zvýšiť ekonomickú prosperitu a konkurencieschopnosť záujmového územia.

Zdroj Stratégia rozvoja vidieka KSK, 2007

2.4 Stanovenie špecifických cieľov a opatrení

2.4.1 Životné prostredie

Špecifický cieľ 1: Zachovanie biodiverzity vidieckej krajiny.

Opatrenie 1.1: Revitalizácia vidieckej krajiny a zvýšenie ekologickej stability krajiny s dôrazom na územie Národného parku Slovenský kras.

Špecifický cieľ 2: Zlepšenie starostlivosti o prírodné hodnoty v mikroregiónoch

Opatrenie 2.1: Zapájanie obcí do starostlivosti o chránené územia a vytváranie podmienok pre uplatňovanie ekoturistiky, resp. trvalo udržateľného turizmu.

Špecifický cieľ 3: Zlepšenie kvality životného prostredia budovaním environmentálnej infraštruktúry

Opatrenie 3.1: Zlepšenie kvality vôd budovaním vodohospodárskej infraštruktúry

Opatrenie 3.2: Zefektívnenie nakladania s odpadmi

2.4.2 Osídlenie a sídla

Špecifický cieľ 1: Vytváranie podmienok pre stabilizáciu a rozvoj vidieckeho osídlenia

Opatrenie 1.1: Podpora udržania a rozvoja atraktivity vidieckych sídiel

Opatrenie 1.2: Zachovanie a obnova prvkov tradičnej architektúry a krajinného obrazu

Špecifický cieľ 2: Zvyšovanie kvality života vo vidieckom priestore

Opatrenie 2.1: Rekonštrukcie a modernizácia občianskej vybavenosti, zvyšovanie atraktívnosti verejných priestranstiev

Opatrenie 2.2: Rozvoj infraštruktúry pre komerčné aktivity podnikateľov a obcí

2.4.3 Ľudské zdroje

Špecifický cieľ 1: Zvýšenie zamestnateľnosti ľudských zdrojov na záujmovom území

Opatrenie 1.1: Posilnenie kapacít základných škôl ako nástroja pre zvyšovanie zamestnatelnosti znevýhodnených skupín obyvateľstva
Opatrenie 1.2: Zapájanie nezamestnaných zo znevýhodnených skupín do lokálneho ekonomického života
Opatrenie 1.3: Preventívne opatrenia na zvýšenie zamestnatelnosti ľudských zdrojov na záujmovom území

Špecifický cieľ 2: Zvýšenie kvalifikovanej úrovne a adaptability pracovnej sily na záujmovom území

Opatrenie 2.1: Prispôsobovanie stredných škôl meniacim sa potrebám na trhu práce a miestnym špecifikám
Opatrenie 2.2: Posilnenie celoživotného vzdelávania v súlade s potrebami vidieka

Špecifický cieľ 3: Vytvárať a posilňovať kapacity ľudských zdrojov na vidieku a realizovať rozvojovú politiku na základe miestnych špecifik a kultúrnej identity

Opatrenie 3.1: Posilnenie kapacít záujmového územia na využitie podporných prostriedkov na realizáciu miestneho rozvoja

2.4.4 Ekonomika vidieka

Špecifický cieľ 1: Rozvoj a diverzifikácia hospodárskych činností, podpora zamestnanosti

Opatrenie 1.1: Podpora spracovateľských aktivít na báze alternatívnej a ekologickej poľnohospodárskej výroby a lesovýroby
Opatrenie 1.2: Podpora rozvoja služieb a obchodu
Opatrenie 1.3: Podpora sociálnej ekonomiky a podnikania

Špecifický cieľ 2: Zlepšenie podmienok pre rozvoj malého a stredného podnikania na vidieku

Opatrenie 2.1: Zvyšovanie kvality dopravného prepojenia vidieckych oblastí mikroregiónov na kohézne a inovačný pól rastu
Opatrenie 2.2: Podpora informatizácie a budovania komunikačnej infraštruktúry
Opatrenie 2.3: Podpora sieťovania, podnikateľských klastrov a obchodných organizácií výrobcov

2.4.4.1 Poľnohospodárstvo

Špecifický cieľ 1: Zabezpečenie multifunkčnosti a trvalo udržateľného rozvoja poľnohospodárstva v záujmovom území

Opatrenie 1.1: Efektívna exploatácia výrobnnej základne - pôdy a hospodárskych zvierat, meliorácie a pozemkové úpravy
Opatrenie 1.2: Uplatňovanie agroenvironmentálnych výrobných postupov a zásad životných podmienok zvierat

Špecifický cieľ 2: Zvýšenie ekonomickej prosperity a konkurencieschopnosti poľnohospodárstva v záujmovom území

Opatrenie 2.1: Modernizácia, reštrukturalizácia a inovácia kapitálovej vybavenosti agrosektoru KSK
Opatrenie 2.2: Pridávanie hodnoty poľnohospodárskym produktom

Špecifický cieľ 3: Vzdelávanie, poradenstvo a vytváranie globálnej ponuky v oblasti poľnohospodárstva

Opatrenie 3.1: Zvyšovanie vedomostnej úrovne a zamestnanosti v agrosektore

Opatrenie 3.2: Podpora odbytu agrokomodít

2.4.4.2 Lesné hospodárstvo

Špecifický cieľ 1: Podpora modernizácie, inovácie a efektivity lesníckeho sektora

Opatrenie 1.1: Pridávanie hodnoty do produktov lesného hospodárstva

Opatrenie 1.2: Zvýšenie hospodárskej hodnoty lesov

Opatrenie 1.3: Odborné vzdelávanie a informačné aktivity v oblasti lesníctva

Špecifický cieľ 2: Trvalo udržateľné využívanie lesnej pôdy

Opatrenie 2.1: Prvé zalesnenie nelesnej pôdy

Opatrenie 2.2: Založenie porastov rýchlo rastúcich drevín

Opatrenie 2.3: Lesnícko - environmentálne činnosti

Opatrenie 2.4: Obnova potenciálu lesného hospodárstva a zavedenie preventívnych opatrení

2.4.4.3 Vidiecky turizmus

Špecifický cieľ 1: Cieľová kvalita regionálneho produktu na úrovni európskych štandardov

Opatrenie 1.1: Vzdelávanie a výmena skúseností v oblasti tvorby a manažmentu regionálneho produktu vidieckeho turizmu

Opatrenie 1.2 Zavedenie značky kvality a oceňovania najlepších produktov vidieckeho turizmu v záujmovom území

Opatrenie 1.3 Podpora tvorby miestneho produktu vidieckeho turizmu založenej na špecifickej miestnej kultúrnej identite a multikulturálneho dedičstva

Špecifický cieľ 2: Integrovaný systém propagácie destinácií vidieckeho turizmu

Opatrenie 2.1 Vytvorenie integrovaného informačného systému propagácie turistických destinácií v kraji na báze web stránky

Opatrenie 2.2 Vytvorenie jednotného imidžu pre tlačené informačné materiály a systém ich distribúcie

Opatrenie 2.3 Monitoring spokojnosti klientov a propagácia pozitívnych príkladov

2.4.4.4 Obnoviteľné zdroje energie

Špecifický cieľ 1: Využitie biomasy ako najperspektívnejšieho zdroja energie v podmienkach záujmového územia

Opatrenie 1.1: Program výroby biomasy na energetické zhodnotenie

2.4.1 Životné prostredie

Prítomnosť Národného parku Slovenský kras je určujúcim činiteľom pri ochrane životného prostredia. Tematická oblasť zahŕňa opatrenia a aktivity, ktoré prispievajú k zvýšeniu hodnoty územia zachovaním biodiverzity a zvýšením jej ekologickej stability krajiny. Záujmové územie sa vyznačuje značnou diverzitou rastlinných spoločenstiev i množstvom zachovalých zoocenóz ako aj prírodných útvarov. Avšak na druhej strane je tu nízky stupeň ekologickej stability v dôsledku antropogénneho zaťaženia.. Preto je potrebné zabezpečiť ochranu

prírodného druhového zloženia ekosystémov a podporovať tvorbu územných systémov ekologickej stability.

Ďalšie dôležité opatrenia tvoria aktivity zamerané na zlepšenie kvality životného prostredia a krajiny. Ide predovšetkým o zlepšenie kvality povrchových a podzemných vôd skvalitnením vodohospodárskej infraštruktúry, ktoré sleduje zmiernenie negatívnych vplyvov na túto zložku životného prostredia. Dôležitá je aj orientácia na dobudovanie environmentálnej infraštruktúry v obciach, najmä v oblasti odpadového hospodárstva zavedením integrovaného systému separovaného zberu odpadov, podporou budovania zariadení na zhodnocovanie odpadov. V rámci tohto cieľa sú navrhnuté aj opatrenia na využívanie obnoviteľných zdrojov energie, nakoľko územie stratégie predstavuje výrazný potenciál pri ich využívaní.

Špecifický cieľ 1 : Zachovanie biodiverzity vidieckej krajiny

Cieľ sleduje ochranu, zachovanie a zvyšovanie biologickej a krajinskej diverzity a aktivity sú zamerané na celkovú ochranu a revitalizáciu krajiny. Výsledkom definovaných aktivít bude zvýšenie krajinskej a biologickej diverzity vidieckej krajiny a zabránenie jej poklesu, zvýšenie ekologickej stability, obnova pôvodných väzieb v krajine a udržanie území s vysokou prírodnou hodnotou. Je nutné dosiahnuť a nastoliť súlad medzi záujmami ochrany územia a ekonomickými záujmami ľudí žijúcich na predmetnom území.

Opatrenie 1.1: Revitalizácia vidieckej krajiny a zvýšenie ekologickej stability územia Národného parku Slovenský kras.

Zmyslom tohto opatrenia je uchovanie a revitalizácia prírodného prostredia v Národnom parku Slovenský kras ako aj na priľahlých územiach, posilniť jej prirodzené funkcie v oblasti retencie vody, odolnosti proti pôdnej a veternej erózii a zosuvom pôd. Výsledkom realizácie definovaných aktivít bude zvýšená schopnosť krajiny odolávať povodňovým stavom a iným negatívnym prírodným javom a jej zvýšenej schopnosti v oblasti autoregulácie.

Aktivity:

- Realizovať zámery v oblasti zvýšenia ekologickej stability územia: Realizácia ekostabilizačných a protierózných projektov, vrátane protipovodňových opatrení. V území s vysokým stupňom zornenia vytvárať podmienky pre rozčlenenie veľkých orných plôch výsadbou zelene v remízkach a okolo poľných ciest, potokov a vodných kanálov – vetrolamy.
- Zachovať a podporovať udržateľné systémy hospodárenia, ktoré rešpektujú ochranu životného prostredia a charakter krajiny.
- Zmena menej úrodných poľnohospodárskych plôch na pasienky
- Obhospodarovanie (kosenie, pasenie) poloprárodných a prírodných trávnych porastov
- Zalesnenie málo úrodných poľnohospodárskych plôch, resp. poľnohospodársky nevyužívaných plôch
- Výsadba izolačnej zelene pri hospodárskych dvoroch
- Skvalitniť hospodárenie v lesoch s dôrazom na zachovanie prírodného drevinového zloženia.
- Obnova riečnych tokov a vodných plôch, vytváranie nových vodných plôch.
- Obnova mokradí, prameňov a studní

Špecifický cieľ 2 : Zlepšenie starostlivosti o prírodné hodnoty v mikroregiónoch

Cieľ zahŕňa opatrenia a aktivity v rámci zvyšovania environmentálneho povedomia obyvateľov a uvedomovania si existencie chráneného územia ako potenciálu zvyšovania atraktivity daného územia v rámci záujmového územia stratégie. Pre realizáciu špecifického cieľa je bezpodmienečne nutné nastolenie súladu medzi záujmami ochrany územia Národného parku Slovenský kras a záujmami subjektov využívajúcich predmetné územie

prostredníctvom zvýšenia uvedomenia o nevyhnutnosti ochrany prírody a potrieb miestneho rozvoja.

Opatrenie 2.1: Zapájanie obcí do starostlivosti o chránené územia a vytváranie podmienok pre uplatňovanie ekoturistiky resp. trvalo udržateľného turizmu

Je potrebné zvýšiť vnímanie a ocenenie špeciálnych kvalít chránených lokalít Národného parku Slovenský kras a podporovať ich ochranu medzi miestnymi obyvateľmi a návštevníkmi. V nadväznosti na ne, menej známe alebo menej oceňované prírodné územia ležiace mimo samotného územia Národného parku Slovenský kras, ale v jej blízkosti tak môžu ťažiť zaradením do vytváraných spoločných turistických aktivít.

Aktivita:

- Podporovať intenzívnejšie využívanie existujúcich informačných centier pri poskytovaní environmentálnych informácií o Národnom parku Slovenský kras.
- Dobudovať systémy informačných a multimediálnych stredísk tak, aby návštevník získal kompletné informácie o prírodnom dedičstve a systéme starostlivosti oň.
- Budovanie a rekonštrukcia náučných chodníkov a náučných lokalít v chránenom území a v jej okolí.
- Navrhnuť a vybudovať vstupné areály do vybraných chránených území, vybudovať infraštruktúru malého rozsahu, ktorá umožní prístup k prírodným oblastiam.
- Vybudovať tzv. miestne Ekocentrá pri vstupe do chránených ramsarských lokalít (RL Domica) ako aj navrhovaných (Hrhovské rybníky)
- Rozvinúť modely partnerstva medzi manažérmi, miestnymi obyvateľmi a súkromnými prevádzkovateľmi turistických služieb v lokalitách Natura 2000, ktoré podnecujú rozličné strany k ich záväzkom voči ochrane prírody lokality
- Zlepšiť manažment návštevnosti v Národnom parku Slovenský kras.
- Vytvorenia vlastnej „eko“ značky pre Národný park Slovenský kras na miestnej a mikroregionálnej úrovni na podporu vhodných postupov a formovanie partnerstva verejnej a štátnej správy (napr. obce, Správa Národného parku Slovenský kras) s miestnymi poskytovateľmi turistických služieb.
- Príprava a vydávanie publikácií a ďalších foriem informovanosti verejnosti.
- Zapojenie zástupcov ochrany prírody do pracovných skupín pripravujúcich podmienky miestneho rozvoja.

Špecifický cieľ 3 : Zlepšenie kvality životného prostredia budovaním environmentálnej infraštruktúry.

Záujmové územie dlhodobo patrí medzi subregióny v rámci Košického samosprávneho kraja, kde sa dlhodobo prejavuje zhoršená kvalita životného prostredia z hľadiska znečistenia povrchových a podzemných vôd a z hľadiska optimalizácie nakladania s odpadmi. Cieľ je zameraný na odstránenie nevyhovujúceho stavu v kvalite povrchových a podzemných vôd a na zlepšenie infraštruktúry vodného hospodárstva a odpadového hospodárstva.

Opatrenie 3.1: Zlepšenie kvality vôd budovaním vodohospodárskej infraštruktúry

Údaje uvedené v analytickej časti stratégie svedčia o vážnych problémoch v ochrane kvality povrchových a podzemných vôd zapríčinených nedostatočným čistením odpadových priemyselných a komunálnych vôd. Tok rieky Slanej, ale i jej prítokov, majú značne znečistenú vodu. Veľké rezervy sú aj na poli zabezpečenia obyvateľstva pitnou vodou prostredníctvom vodovodných sietí Preto cieľom tohto opatrenia je zlepšenie infraštruktúry vodného hospodárstva, rozšírenie dodávky kvalitnej pitnej vody, obmedzenie odberu z nevyhovujúcich alebo menej vyhovujúcich zdrojov pitnej vody, dosiahnutie racionálneho

využívania vodných zdrojov, ochrana vôd pred znečisťovaním a zlepšenie kvality povrchových vôd v tokoch.

Aktivity:

- Rekonštrukcia existujúcich a zavádzanie nových technológií prevádzkovateľov priemyselnej činnosti s cieľom eliminácie znečisťovania povrchových a podzemných vôd.
- Zabrániť znečisťovaniu povrchových a podzemných vôd vhodnými poľnohospodárskymi aktivitami.
- Výstavba vodovodov a vodárenských objektov a podpora zásobovania obyvateľstva vodou požadovanej kvality.
- Výstavba a modernizácia kanalizačnej siete a podpora napojenia obyvateľstva na kanalizáciu.
- Prioritné vybudovanie kanalizácií a čistiarní odpadových vôd v obciach, v ktorých je vybudovaný vodovod.
- Zlepšiť stav vodovodných a kanalizačných systémov vrátane čistenia odpadových vôd a ich vybudovanie v obciach, v ktorých táto infraštruktúra absentuje.
- Budovanie čistiarní odpadových vôd v sídlach nad 500 obyvateľov.
- Využitie alternatívnych spôsobov čistenia v menších sídlach.
- Výstavba zariadení na využitie vodných zdrojov vrátane akumulácie a úpravy vody v Štítnickej doline.

Opatrenie 3.2: Zefektívnenie nakladania s odpadmi

Systém nakladania s odpadmi je ďalšou zložkou technickej infraštruktúry s výrazným dopadom na životné prostredie a podmienkou života obyvateľstva. Súčasný stav vyžaduje urýchlené komplexné riešenie tejto problematiky v záujmovom území. Zdokonalenie integrovaného systému separovaného zberu odpadov a podpora budovania zariadení na zhodnocovanie odpadov sú hlavnými aktivitami, ktoré je žiaduce realizovať, nakoľko chýbajú zariadenia na zhodnocovanie odpadov a recykláciu odpadov pre niektoré komodity, ktoré je možné materiálovo zhodnotiť prostredníctvom separovaného zberu. Separovaný zber zhodnotiteľných komodít v komunálnej i výrobnej sfére je zatiaľ málo účinný. Takisto nízky podiel predstavuje zapojenosť obcí na materiálovom a energickom zhodnocovaní komunálneho odpadu. Rovnako sa prejavuje nízka úroveň zhodnocovania biologických odpadov a ich využitia na zlepšenie kvality pôdného fondu. Cieľom opatrenia je vytvorenie ucelenej koncepcie nakladania s odpadmi v mikroregiónoch, vedúcej k znižovaniu podielu skládkovaného a spaľovaného odpadu, k zvyšovaniu materiálového a energetického zhodnotenia odpadov, k zintenzívneniu separovaného zberu komunálneho odpadu, k zvyšovaniu využívania separovaných zložiek komunálneho odpadu, k rekultivácií skládok odpadu, čo v konečnom dôsledku smeruje k zlepšeniu ochrany životného prostredia.

Aktivity:

- Rozšíriť účinný separovaný zber odpadu vo všetkých obciach s čo najväčším počtom separovaných zložiek (papier, sklo, plasty, kovy a biologicky rozložiteľný odpad).
- Podporovať separovaný zber pre rozvoj recyklácie materiálov zo zhodnotiteľných odpadov vo všetkých oblastiach vzniku odpadov.
- Zamerať sa na materiálové zhodnocovanie plastov pre priemyselné využitie s dôrazom na recykláciu týchto materiálov.
- V maximálnej miere materiálovo zhodnocovať separovane zbierané zložky komunálnych odpadov.
- Podporovať separovaný zber a zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov, výstavbu kompostovísk vrátane technológií.

- Zriadiť a rozširovať sieť zberových miest na odber odpadu s obsahom nebezpečných látok - zriaďovať zberné dvory v obciach .
- Riešiť rekultiváciu starých environmentálnych zátŕaží.
- Uzatváranie a rekultivácia skládok odpadov.
- Osveta a environmentálna výchova, najmä semináre na podporu aplikácie environmentálnych technológií vhodných pre vidiecke prostredie.

2.4.2 Osídlenie a sídla

V nadväznosti na vykonané analýzy boli stanovené ciele a aktivity v jednotlivých problémových okruhoch v oblasti osídlenia a výstavby zamerané na stabilizáciu, obnovu a rozvoj vidieckeho osídlenia.

Špecifický cieľ 1 : Vytváranie podmienok pre stabilizáciu a rozvoj vidieckeho osídlenia

V dôsledku nepriaznivej demografickej štruktúry a nízkej ekonomickej výkonnosti záujmového územia stratégie, naďalej prebieha znižovanie v lepšom prípade stagnácia počtu obyvateľov najmä v malých obciach. Cieľom je zachovanie životaschopnosti sídiel, stabilizácia obyvateľstva vo vidieckych obciach a udržanie vidieckeho osídlenia. Je potrebné zvýšiť záujem o bývanie na vidieku, obnoviť a rozvinúť funkciu bývania, výroby, cestovného ruchu a zabezpečiť obslužnú a technickú infraštruktúru.

Opatrenie 1.1: Podpora udržania a rozvoja atraktivity vidieckych sídiel

Aktivity:

- Zaoberanie územnoplánovacej dokumentácie, programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja a ich realizácia
- Ponuka rozvojových plôch pre bývanie a ekonomické aktivity.
- Výstavba obecných bytov.
- Obnova a zvyšovanie štandardu existujúceho bytového fondu.
- Využitie existujúcich nevyužitých budov pre bývanie, sociálne, kultúrne, zdravotnícke, výchovné účely a pre rozvoj cestovného ruchu a voľnočasových aktivít.
- Budovanie voľnočasových zariadení a ihrísk pre deti a mládež.
- Budovanie športových areálov.
- Podpora budovania zariadení občianskeho vybavenia.
- Zavedenie káblovej televízie a internetu.

Opatrenie 1.2: Zachovanie a obnova prvkov tradičnej architektúry a krajinného obrazu

Aktivity:

- Podpora projektov stavieb (obytné aj iné budovy) vo vidieckom prostredí opierajúce sa o tradičné regionálne architektonické prvky a tvaroslovie.
- Podpora rekonštrukcie, resp. konzervácie historických stavieb a areálov ľudovej architektúry, pamätníkov, drobnej architektúry (božie muky, zvoničky, kaplnky, mlyny, mosty, huty, štôlne, domy, usadlosti, gazdovstvá, senníky, salaše a pod.)
- Podpora obnovy krajinného obrazu, výsadba stromovej zelene okolo ciest, verejnej zelene na verejných priestoroch.
- Údržba brehovej zelene pri vodných tokoch a vodných plochách.
- Regulácia umiestňovania billboardov v krajine tak, aby nedochádzalo k narušovaniu krajinného obrazu a zakrývaniu krajinných a architektonických dominánt.

Špecifický cieľ 2 : Zvyšovanie kvality života vo vidieckom priestore

Tento špecifický cieľ smeruje ku zvyšovaniu atraktivity obcí a mikroregiónov z hľadiska využitia potenciálu krajiny v cestovnom ruchu a zlepšenia dostupnosti služieb pre občanov, ako i estetického skvalitnenia vidieckej krajiny. Cieľom je uchovanie a rozvoj potenciálu mikroregiónov v záujmovom území stratégie v nadväznosti na lokálne zdroje a zvýšenie propagácie regiónu ako destinácie cestovného ruchu.

Zvýšenie podpory využívania týchto zdrojov povedie k diverzifikácii ekonomických činností miestnych podnikateľov a k celkovému zlepšeniu ekonomického prostredia na vidieku smerom k trvalo udržateľnému rozvoju a stabilizácii pracovných príležitostí na vidieku.

Realizáciou opatrení sa vytvorí atraktívnejšie prostredie, ktoré bude lákať potenciálnych turistov k návšteve mikroregiónov. Vďaka nárastu návštevnosti a zvýšenému dopytu po službách cestovného ruchu dôjde k posilneniu ekonomického rozvoja a zvýšeniu zamestnanosti.

Opatrenie 2.1: Rekonštrukcie a modernizácia občianskej vybavenosti, zvyšovanie atraktívnosti verejných priestranstiev

Aktivita:

- Rekonštrukcia a modernizácia budov vo vlastníctve obce a pamiatkovo chránených budov pre poskytovanie kvalitnejších verejných služieb (kultúra, zdravotníctvo, sociálna starostlivosť, vzdelávanie, cestovný ruch a pod.).
- Úprava, funkčné a estetické skvalitňovanie verejných priestorov (autobusové zastávky, altánky, prístrešky, centrá obcí, vstupy do obcí, parky, športové areály, školské areály, detské ihriská a pod.).
- Zriaďovanie obecných verejných expozícií a pamätných izieb, regionálnych múzejných expozícií, múzeí v prírode, skanzenov ľudovej architektúry.
- Zriaďovanie klubových priestorov pre činnosť spolkov a záujmových združení.
- Inštalácia a údržba obecných mobiliárov.
- Rozširovanie a údržba plôch zelene a verejných parkov v obciach, obnova a výsadba pôvodných druhov drevín, vrátane ovocných, poľné cesty a výsadba alejí, lesoparkov, zachovávanie a obnova rozptýlenej zelene.
- Rekonštrukcia a obnova malých vodných plôch, mŕtvych ramien vodných tokov.

Opatrenie 2.2: Rozvoj infraštruktúry pre komerčné aktivity podnikateľov a obcí

Aktivita:

- Rekonštrukcia a modernizácia nevyužívaných budov poľnohospodárskej výroby pre účely cestovného ruchu, nepoľnohospodárskych ekonomických aktivít, oživenie tradičných remesiel (hrnčiarska dielňa, drevovýroba, včelárska výroba, výroba z miestnych materiálov).
- Zriadenie malých obecných prevádzok, napr. sušiareň bylín, sušiareň ovocia, lesných plodov a húb
- Rekonštrukcia, modernizácia a výstavba areálov vytvárajúcich podmienky na rozvoj rekreačných, športových a relaxačných činností podľa miestnych prírodných podmienok a tradícií (lyžovanie, letná a zimná turistika, cyklotrasy, náučné chodníky, jazdectvo a pod.) .
- Prestavba časti rodinných domov a ďalších nevyužitých objektov na ubytovacie zariadenia cestovného ruchu podľa miestnych prírodných podmienok, prípadne tradícií.
- Budovanie náučných chodníkov so napojením na prírodné, technické a historické atraktivity.

- Budovanie cykloturistických chodníkov ako súčasti regionálnych, národných a medzinárodných trás.

2.4.3 Ľudské zdroje

Okrem všeobecného nedostatku pracovných príležitostí ďalším veľkým problémom je úroveň kvalifikácie pracovných síl. Ľudské zdroje v záujmovom území v súčasnosti nie sú dostatočne flexibilné vo vzťahu k meniacim sa požiadavkám podnikateľských subjektov, ktoré požadujú najrôznejšie služby. V dôsledku toho často dochádza k diskrepanciám medzi ponukou a dopytom na trhu práce, čo má za následok horšiu umiestniteľnosť nezamestnaných a tiež nedostatočné využitie príležitostí zo strany podnikateľských subjektov. Prehlbovanie znalostí o miestnych podmienkach a rozvojových možnostiach v kombinácii s princípmi celoživotného vzdelávania dokážu tieto negatívne javy eliminovať a podporovať zachovávanie a vytváranie nových pracovných miest. Celoživotné vzdelávanie má význam aj z pohľadu rozvoja osobnosti a naplnenia voľnočasových aktivít a dokáže zohrať pozitívnu sociálnu úlohu pre tých, ktorí sú dlhodobo vylúčení z trhu práce, ako napríklad tehotné ženy, ženy na materskej dovolenke, seniori, či občania s nízkym stupňom vzdelania..

Špecifický cieľ 1 : Zvýšenie zamestnateľnosti ľudských zdrojov na záujmovom území .

Špecifickým problémom záujmového územia v oblasti zamestnateľnosti je vysoké zastúpenie znevýhodnených skupín medzi uchádzačmi o zamestnanie, ktorí sú pre súčasný trh práce prakticky neuplatniteľní. Znevýhodnenie nastáva napríklad z titulu dlhodobej nezamestnanosti, pri ktorej dochádza k strate pracovných návykov. Zvlášť rozšírenou znevýhodnenou skupinou je rómska populácia. **Podľa údajov uvedených v analytickej časti tejto stratégie podiel rómskej populácie na celkovej populácii v záujmovom území je vo výške 25 % a vzhľadom na reprodukčný potenciál môžeme očakávať ďalší rast.** Preto je v rámci naplnenia tohto špecifického cieľa dôležité venovať dôraz práve tejto znevýhodnenej skupine obyvateľstva. Hlavným očakávaným výsledkom je zvýšenie zamestnateľnosti ľudských zdrojov. V rámci merateľných ukazovateľov by malo dôjsť k zníženiu dlhodobej nezamestnanosti, ako aj k zvýšeniu zamestnanosti v mikroregiónoch záujmového územia.

Opatrenie 1.1: Posilnenie kapacít základných škôl ako nástroja pre zvyšovanie zamestnateľnosti znevýhodnených skupín obyvateľstva

V prvom ročníku základných škôl stúpa podiel žiakov pochádzajúci takmer výlučne z marginalizovaných skupín obyvateľstva a tento pomer má zvyšujúce tendencie. Úspešnosť alebo dokonca ukončenie základného vzdelania žiakov z marginalizovaných skupín je nízka, nehovoriac o uplatnení na trhu práce. Ide o vážny problém, ktorý obce alebo tretí sektor bez širšej spolupráce nedokážu komplexne riešiť. Aby pre túto skupinu návšteva škôl nebola demotivujúca, je potrebné voliť špeciálne prístupy výučby. Príkladom môže byť znižovanie nárokov na predmety, v ktorých žiaci z marginalizovaných skupín obyvateľstva dosahujú nedostatočné výsledky a naopak podporovať predmety, pre ktoré sú u nich rozvinuté prirodzené schopnosti (manuálne zručnosti, umenie, a pod.). Pozitívne výsledky môžu byť dosahované aj zmenou prostredia prostredníctvom podpory škôl internátneho typu, pri ktorých dochádza k zmene prostredia žiakov. Očakávaným cieľom tohto opatrenia je nielen zvýšiť úspešnosť absolventov základných škôl z marginalizovaných skupín, ale zároveň posilniť kvalitu vzdelávania na základných školách, ktorá by dokázala lepšie identifikovať a rozvinúť schopnosti nadania akýchkoľvek žiakov, ktoré by následne mohli uplatňovať pri svojom zamestnaní na vidieku.

Aktivita:

- Stabilizácia siete základných škôl pri zachovaní kvality vyučovania.

- Projekty rómskych asistentov.
- Rozvoj špeciálne zameraných predmetov a foriem výučby určených pre rómskych klientov.
- Vytváranie partnerstiev na zefektívnenie vzdelávacieho procesu škôl s dôrazom na riešenie problémov marginalizovaných skupín.
- Projekty zamerané na potlačenie prejavov rasizmu, intolerancie a segregácie v školách a pedagogických kolektívoch.
- Podpora mimoškolských aktivít detí a mládeže.
- Podpora rozvoja škôl internátneho typu pre marginalizované skupiny obyvateľstva
- Podpora individuálnych prístupov k žiakom s cieľom identifikovať a prehlbovať ich nadanie a rozvinúť kreativitu v myslení, podpora prístupu „škola hrou“.
- Vzdelávanie pedagógov základných škôl.

Opatrenie 1.2: Zapájanie nezamestnaných zo znevýhodnených skupín do lokálneho ekonomického života

Zatiaľ čo predchádzajúce opatrenie rieši problém zamestnatelnosti vo fáze povinného vzdelávania, cieľom tohto opatrenia je zapájanie nezamestnaných občanov zo znevýhodnených skupín do ekonomického života na vidieku po absolvovaní základných škôl. Skúsenosti s existujúcimi úspešnými projektmi na zapájanie občanov marginalizovaných skupín, ako aj výsledky analýz potrieb zamestnávateľov, jasne svedčia o nevyhnutnosti prispôbovania špecifik rómskeho obyvateľstva pri ich zamestnávaní. Ukazuje sa napríklad, že oveľa lepšie výsledky je možné dosiahnuť prechodom na každodennú mzdu alebo zamestnávaním cez agentúry dočasného zamestnávania, ktoré dokážu poskytnúť zásoby manuálnych pracovníkov podľa potreby, čo eliminuje neprispôsobivosť dochádzky u jednotlivcov. V aktivitách preto nechýba dôraz na podporu agentúr dočasného zamestnávania alebo inú podporu zamestnávateľov pri zamestnávaní občanov so znevýhodnených skupín. Jedným z nástrojov znižovania nezamestnanosti znevýhodnených skupín (nielen z rómskeho obyvateľstva) je rozvoj sociálneho podnikania, ktoré prostredníctvom počiatočného stimulu dokáže rozbehnúť výrobu takých produktov a služieb, ktoré by za normálnych okolností nemohli byť rozbehnuté.

Aktivity:

- Rozvoj sociálneho podnikania
- Vytváranie špeciálnych pracovných miest pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie (práca v komunitách obcí, zveľaďovanie krajiny, výsadba stromov, zber biomasy, práca na biofarmách a pod.).
- Podpora agentúr dočasného zamestnávania s dôrazom na zamestnávanie občanov zo znevýhodnených skupín.
- Rekvalifikačné kurzy pre znevýhodnených uchádzačov na základe analýzy potrieb mikroregiónov
- Projekty podpory odbytu výrobkov a služieb znevýhodnených skupín obyvateľstva (napríklad podpora remesiel, manažment pre umelecké skupiny, organizácia regionálnych veľtrhov, propagácie miestnej výroby a folklóru).
- Projekty na zvýšenie zamestnatelnosti prostredníctvom podpory samozamestnávania
- Zapojenie škôl a nevyužitých budov do činnosti obce („Komunitná škola“, komunitné centrá trávenia voľného času a rozvoja zručností obyvateľov po pracovnej dobe).

Opatrenie 1.3: Preventívne opatrenia na zvýšenie zamestnatelnosti ľudských zdrojov v záujmovom území.

V navrhovanej prioritě je kladený dôraz na preventívne opatrenia, čím sa cieľová skupina môže rozšíriť na všetkých uchádzačov na trhu práce vrátane neaktívnych. Uvedené je v súlade so Stratégiou rozvoja ľudských zdrojov KSK pre roky 2006-2013, kde aktívne a preventívne opatrenia pre nezamestnaných a neaktívnych predstavujú zásadu č. 1.

Preventívne opatrenia pre ich efektívnosť v riešení problémov dlhodobej nezamestnanosti nachádzajú podporu na všetkých úrovniach verejnej politiky. Realizácia aktivít je podporovaná aj z fondov EÚ v nadväznosti na Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia 2007 – 2013.

Aktivita:

- Vytvorenie mechanizmov na sprístupnenie internetu na základných školách pre verejnosť, vzdelávanie verejnosti v oblasti internetu a počítačovej gramotnosti.
- Podpora tradičnej ľudovomelekej tvorivosti (výchova, ľudové školy umenia).
- Podpora odborného vzdelávania v oblastiach drobného chovu a pestovania, vrátane možností a odbytu nielen pre poľnohospodárov, ale aj pre majiteľov pozemkov.
- Projekty na zachovanie pracovných návykov u uchádzačov o zamestnanie.

Špecifický cieľ 2 : Zvýšenie kvalifikovanej úrovne a adaptability pracovnej sily na záujmovom území

Na záujmovom území je dobre rozvinutá sieť základných škôl. Jediná stredná škola sa nachádza v obci Štítnik, a to Stredná poľnohospodárska škola. Prevažná väčšina stredoškolskej mládeže navštevuje stredné školy v meste Rožňava. Hlavným očakávaným výsledkom tejto priority je zvýšenie zamestnatelnosti, ako aj stabilizácia mladého obyvateľstva, či celkovo vyššia vzdelanosť obyvateľstva.

Opatrenie 2.1: Prispôsobovanie stredných škôl meniacim sa potrebám na trhu práce a miestnym špecifikám

Základným celoslovenským problémom ovplyvňujúcim kvalifikovanú úroveň pracovníkov je nízka miera schopnosti školského systému flexibilne reagovať na meniace sa potreby na trhu práce. Z uvedeného dôvodu je prioritou aktuálne reagovať na miestne potreby zvýšením flexibility školského systému .

Aktivita:

- Podpora účasti zamestnávateľov v poradných orgánoch škôl.
- Štúdie kvality vzdelávacieho procesu so zameraním na potreby vidieka.
- Priama podpora vzdelávania v oblastiach, ktoré priamo súvisia s rozvojom vidieka (remeslá, vidiecky cestovný ruch, pôdohospodárstvo, potravinový priemysel, ekologické hospodárenie s pôdou, podnikanie, kvalita potravín a pod.).
- Prispôsobenie odborov strednej školy potrebám trhu práce a modernizácia učebných osnov.
- Ďalšie vzdelávanie pedagógov vo vzťahu k potrebám na trhu práce a miestnym špecifikám.
- Podpora praxe u zamestnávateľov na vidieku,

Opatrenie 2.2: Posilnenie celoživotného vzdelávania v súlade s potrebami vidieka

Pre komplexný rozvoj osobnosti a flexibilné prispôsobenie ekonomicky aktívnej pracovnej sily trhu práce je nevyhnutné podporovať posilnenie celoživotného vzdelávania

Aktivita:

- Podpora viaczdrojového financovania celoživotného vzdelávania.

- Tvorba projektov celoživotného vzdelávania na základe analýzy aktuálnych potrieb (optimalizácia siete remeselných živností vo vidieckych obciach a porovnanie s aktuálnym stavom, a pod.).
- Informačné kampane a poradenstvo v oblasti ďalšieho vzdelávania pre obyvateľov na vidieku.
- Programy podpory mobility pre uchádzačov o vzdelanie na vidieku.

Špecifický cieľ 3 : Vytvárať a posilňovať kapacity ľudských zdrojov na vidieku a realizovať rozvojovú politiku na základe miestnych špecifik a kultúrnej identity

Potenciál rozvoja záujmového územia v súčasnosti nie je využitý. Pre jeho lepšie využitie nie sú realizované dostatočné plošné rozvojové opatrenia založené najmä na blízkosti Národného parku Slovenský kras, pre každý mikroregión na mieru ušité opatrenia, ktoré dokážu vyťažiť z jeho jedinečných špecifik, a tým vytvoriť konkurenčnú výhodu oproti iným územiám. Problémom je aj nedostatok finančných prostriedkov najmä v rozpočte menších a malých obcí. Súvisí to s nedostatkom kvalitných ľudských zdrojov v oblasti riadenia a na to nadväzuje aj nízka absorpčná schopnosť prijímania rozvojovej pomoci zo štrukturálnych fondov. Očakávaným výsledkom špecifického cieľa 3 je uvedený nedostatok zmierniť.

Opatrenie 3.1: Posilnenie kapacít záujmového územia na využitie podporných prostriedkov na realizáciu miestneho rozvoja

Najvýznamnejším a zároveň vysoko inovatívnym nástrojom na podporu tvorby a realizácie rozvoja na miestnej úrovni je program LEADER. Z mikroregiónov tvoriacich záujmové územie stratégie sú mikroregióny Domica a Štítickej doliny kandidátmi uchádzajúci sa o podporu v rámci programu LEADER.

Aktivity:

- Servis (poradenstvo, tvorba projektov, podporná administratíva) pre projekty Programu rozvoja vidieka.
- Informačná kampaň o projektoch Programu rozvoja vidieka pre subjekty vidieckych regiónov.
- Podpora tvorby miestnych akčných skupín, integrovaných stratégií rozvoja a ich realizácie.
- Servis (poradenstvo, tvorba projektov, podporná administratíva) pre projekty spolufinancované z fondov EÚ a iné podporné nástroje.
- Informačná kampaň o podporných prostriedkoch vhodných pre rozvoj vidieka.
- Podpora partnerstiev (občianske iniciatívy, cirkvi, profesné združenia, charita a pod.) zameraných na zachovanie prírodného a multikultúrneho dedičstva a udržiavanie miestnej identity pre ďalšie generácie.

2.4.4 Ekonomika vidieka

Časť ekonomika vidieka je tematicky rozčlenená na štyri tematické oblasti **poľnohospodárstvo** a **lesníctvo** ako tradičné vidiecke hospodárske odvetvia a **vidiecky turizmus (cestovný ruch)** a **obnoviteľné zdroje energie** ako odvetvia, ktoré sú vyhlídkami rozvoja vidieka v budúcnosti.

Všetky tri mikroregióny v záujmovom území sa vyznačujú nízkym stupňom urbanizácie, nízkym rozvojom podnikateľských aktivít, nízkou produktivitou práce, vysokým zastúpením primárneho sektora, nízkym zastúpením sekundárneho a terciárneho sektora, nízkymi príjmami a kúpnu silou obyvateľstva, vysokým stupňom dochádzky za prácou a nižšou mierou vzdelanosti vidieckeho obyvateľstva. Vymenované faktory značne ovplyvňujú celkovú konkurencieschopnosť záujmového územia, i keď v rámci gemerského regiónu

vd'aka zahraničným investorom (ako napr. Carmeuse Slovakia sro., SCA Hygiene products sro.,) sa viac – menej úspešne darí tlmiť prehlbujúce sa rozdiely. Nie však dostatočne nato, aby nedochádzalo k emigrácii najmä mladých a vzdelaných ľudí do väčších urbanizačných celkov alebo zahraničia. Tieto trendy je možné zastaviť alebo aj zvrátiť položením dôrazu na diverzifikáciu a rast konkurencieschopnosti, založeného hlavne na miestnych zdrojoch, akými sú poľnohospodárska výroba, lesohospodárska výroba, obnoviteľné zdroje energie, cestovný ruch, ale aj podnikanie všeobecne vo sfére služieb, a zvlášť s dôrazom na sociálnu ekonomiku a podnikanie. Okrem podnikateľských schopností je potrebné zlepšiť aj situáciu v podnikateľskom prostredí, ako je technická a informačno-komunikačná infraštruktúra, inštitúcie podporujúce podnikanie ako siete, klastre (najmä v cestovnom ruchu a v sociálnych službách), vzdelávacie agentúry a pod., ktoré môžu podstatne urýchliť aktivity v tomto smere. Nezanedbateľnou je aj podpora zo strany verejného sektora, ako tiež samosprávy – regionálnej a miestnej, ktorá môže v rámci svojich koordinačných aktivít prispievať k zvyšovaniu konkurencieschopnosti vidieka.. Sociálna ekonomika a podnikanie je tiež formou podnikania založeného na miestnych zdrojoch, ktorá môže pôsobiť ako štartér miestneho rozvoja.

Špecifický cieľ 1: Rozvoj a diverzifikácia hospodárskych činností, podpora zamestnanosti

Zvyšovanie diverzifikácie a pridanej hodnoty ekonomiky vidieka má za následok stabilizáciu a rast počtu pracovných miest a príjmov, rast obratu kapitálu a rentability malých a stredných podnikov. Preto je dôraz v rámci opatrení Špecifického cieľa 1 kladený na diverzifikáciu ekonomiky vidieka prostredníctvom podpory valorizácie miestnych produktov, podporu rozvoja marketingových distribučných sietí, podporu vytvárania lokálnych remeselných klastrov, podporu zavádzania mikrotechnológií a IT služieb a služieb CR.

Opatrenie 1.1: Podpora spracovateľských aktivít na báze alternatívnej a ekologickej poľnohospodárskej výroby a lesovýroby

Z analýzy vyplýva, že situácia v poľnohospodárstve má pomerne veľké rezervy, smerovanie výroby by malo byť orientované vo veľkej miere na tradičné trhové komodity. V oblasti rastlinnej výroby sa jedná hlavne o zeleninu, vínnu révu, záhrady a ovocné sady a alternatívne plodiny ako liečivé rastliny, koreniny, farmaceutické plodiny, energetické plodiny a pod. V živočíšnej výrobe prvovýroba orientovaná hlavne na chov hovädzieho dobytku a oviec. Vzhľadom na bohatosť vodných zdrojov rozšíriť sortiment v chove hydiny a rýb. Dôraz klásť na ekologicky pestované alebo chované komodity. Spracovateľské kapacity v záujmovom území prakticky neexistujú, a to aj napriek tomu, že dopyt po finálnych výrobkoch a regionálnych špecialitách neustále stúpa. V biopredajniach miest sú české, nemecké a poľské výrobky, a to aj napriek tomu, že v regióne existujú podmienky na výrobu surovín a je všeobecne známe, že táto výroba a najmä spracovanie sú zdrojom pridanej hodnoty tvorenej priamo na vidieku.

Ďalšou možnosťou zvyšovania pridanej hodnoty vidieka je **finalizácia spracovania dreva** v hodnotovom reťazci, remeselná výroba nábytku, výroba regionálnych špecialít prípadne spracovanie iných produktov lesovýroby (lesné plody), pestovanie okrasných rastlín a stromčekov, výroba keramiky, výroba bioenergetických produktov. Ekonomicky nezanedbateľný je aj chov diviny.

Alternatívne a ekologické poľnohospodárstvo, ako aj spracovateľské aktivity na báze lesovýroby sú technologicky pomerne náročné, a preto je potrebné počítať s verejnou podporou pri jeho zavádzaní pre podnikateľské subjekty.

Aktivita:

- Podpora prvovýrobcov pri prechode na ekologické a alternatívne poľnohospodárstvo.

- Podpora prvovýrobcov pri zavádzaní nových technológií pri výrobe a spracovaní alternatívnych a ekologických potravín.
- Podpora spracovateľov dreva pri zavádzaní nových technológií zameraných na finalizáciu a valorizáciu dreva.
- Podpora spracovateľov lesných plodov zameraných na výklenkové trhy – regionálne špeciality .
- Podpora regionálnych produktov a priamy marketing.
- Zakladanie a rozvoj malých a stredných podnikov v oblasti výroby, obchodných a iných služieb, stavebníctva a cestovného ruchu, obnoviteľných zdrojov energie, využitie odpadov ako druhotných surovín, IKT technológií a poradenstvo.
- Diverzifikácia činností miestnych poľnohospodárskych rodín v rámci doplnkovej výroby a služieb v nadväznosti na poľnohospodársku a potravinársku výrobu, agroturistiku, výrobu alternatívnej energie.
- Rozvoj vidieckej turistiky a jej koordinácia, cykloturistiky, rekreačného a rehabilitačného jazdectva, vodnej turistiky, športovo – rekreačných aktivít.

Opatrenie 1.2: Podpora rozvoja služieb a obchodu

Malé a stredne veľké podniky majú pre zamestnanosť a rozvoj vidieckych oblastí zásadný význam, pretože poskytujú miestnemu obyvateľstvu prácu v mieste ich bydliska, stabilizujú zamestnanosť v priestore s obmedzenou ponukou trhu práce a stabilizujú celkovú ekonomickú situáciu vidieckeho priestoru. Nedostatočné je však vybavenie vidieckeho priestoru infraštruktúrou potrebnou pre vyvíjanie podnikateľských aktivít, ktoré zaostáva za mestskými oblasťami, nižšie životné náklady a relatívna bezpečnosť obyvateľov a majetku v týchto lokalitách nedokážu tento nedostatok kompenzovať. Zmyslom tohto opatrenia je podporovať výstavbu podnikateľskej infraštruktúry vo vidieckom priestore, aby sa tak vytvorili podmienky pre príchod investorov a podnikateľských subjektov do vidieckych oblastí a aby následne došlo ku stabilizácii týchto oblastí. Pre konkurencieschopnosť vidieka je rozvoj terciárneho sektora kľúčovým a môže predstavovať jednu z významných hybných pák rozvoja jeho ekonomiky.

Aktivita:

- Podpora investičných aktivít v oblasti služieb a obchodu (rekonštrukcia, modernizácia budov a stavieb slúžiacich na podnikanie a obchod).
- Podpora zavádzania nových technológií a inovatívnych projektov v oblasti distribúcie a služieb.
- Podpora vzniku kooperačných väzieb medzi poľnohospodármi
- Podpora zvyšovania efektivity práce a spôsobov poľnohospodárskej výroby – rozširovanie kvalitného strojového parku.
- Podpora regionálnych hodnotových reťazcov malých a stredných poľnohospodárskych podnikateľov.
- Modernizácia poľnohospodárskych výrobných technológií smerujúcich k lepšej ochrane životného prostredia.
- Podpora vývoja odbytu miestnych tradičných výrobkov, remesiel a krajových špecialít v rámci rozvoja miestnych, resp. regionálnych aktivít kultúrne spoločenského charakteru – tradičné trhy, jarmoky, festivaly, slávnosti.
- Zriadenie agro-distribučnej priemyselnej zóny – investície do infraštruktúry a príprava pozemkov pre výstavbu.

Opatrenie 1.3: Podpora sociálnej ekonomiky a podnikania

Z údajov uvedených v analytickej časti stratégie vyplýva že sociálnu ekonomiku v záujmovom území je potrebné zamerať na dva cieľové skupiny:

- na starnúcu populáciu,
- na ľudí trpiacich sociálnym vylúčením a sťaženou zamestnateľnosťou,

V dôsledku starnutia populácie v záujmovom území stratégie sú kladie vyššie nároky na zabezpečenie sociálnych služieb veľmi širokého sortimentu. Ako riešenie je bezpodmienečne nutné rozvíjať miestnu sociálnu infraštruktúru.

Štatistické údaje jednoznačne svedčia o rastúcom počte dlhodobo evidovaných nezamestnaných, t.j. ľudí ktorí sú nezamestnateľný, bez stálej pravidelnej práce. Jedným z možných riešení je budovanie komunitných centier sociálnej inklúzie a sociálnych podnikov.

Aktivita:

- Podpora budovania (výstavba, rekonštrukcia, modernizácia) sociálnej infraštruktúry, zariadení sociálnych služieb.
- Podpora prevádzky sociálnych zariadení.
- Podpora zavádzania sociálneho poradenstva, sociálnoprávnej ochrany a vzdelávania, sociálnej práce a sociálnej prevencie.
- Podpora budovania a prevádzky agentúry sociálnych služieb podľa zákona č. 195/1998 Z. z. zariadenia sociálnych služieb (opatrovateľská služba, spoločné stravovanie, prepravná služba, sociálna pôžička a pod.).
- Podpora budovania a prevádzky komunitných centier sociálnej inklúzie - jednej z možností budovania sociálneho kapitálu v území.
- Projekty zamestnávania osôb s nízkou kvalifikáciou, dlhodobo nezamestnaných a neprispôsobivých (sociálne podniky).

Špecifický cieľ 2: Zlepšenie podmienok pre rozvoj malého a stredného podnikania na vidieku

Tento špecifický cieľ je zameraný na zvýšenie dynamiky podnikateľského prostredia prostredníctvom zabezpečenia vhodných podmienok pre rozvoj podnikateľských aktivít. Rozvoj malého a stredného podnikania vyžaduje zlepšenie podnikateľského prostredia a nadviazanie úzkej spolupráce medzi územnou samosprávou a podnikateľmi. Účelom opatrení tohto cieľa je zvýšiť podiel malých a stredných podnikov na výkonoch a tvorbe pracovných miest. K napĺňaniu špecifického cieľa prispeje predovšetkým skvalitnenie technickej infraštruktúry (dopravnej, informačno-komunikačnej) a vytváranie produkčno-distribučných sietí a klastrov.

Opatrenie 2.1: Zvyšovanie kvality dopravného prepojenia vidieckych oblastí na kohézne a inovačný pól rastu

Z úvodnej analýzy vyplýva, že zaostalosť obcí v rámci záujmového územia nie je prioritne spôsobená ich vidieckym charakterom, ale lokalizáciou. Atraktívnejšie obce sú predovšetkým tie, kde existuje kvalitné dopravné prepojenie na rozvojové centrá. Najdôležitejším faktorom, brániacim v mobilite pracovných síl a faktor významne ovplyvňujúci intenzitu podnikania vo vidieckych regiónoch, je nízka kvalita dopravného prepojenia, či už máme na mysli kvalitu cestnej siete alebo služieb verejnej hromadnej dopravy. Vybudovať kvalitné dopravné prepojenie medzi ostatnými obcami a pólmi rastu, ako aj pólmi rastu navzájom patrí medzi všeobecné priority rozvoja.

Aktivita:

- Investície do zvyšovania kvality vozovky.
- Dobudovanie nových prepojení s cieľom zníženia preťažnosti premávky.
- Zvýšenie kvality zimnej údržby prípojných ciest od odrezaných mikroregiónov.

- Podpora zvyšovania frekvencie spojov verejnej dopravy.
- Podpora modernizácie infraštruktúry pre potreby verejnej dopravy (zastávky, spoje).

Opatrenie 2.2: Podpora informatizácie a budovania komunikačnej infraštruktúry

Záujmové územie stratégie nie je celoplošne prístupné pre informačné a komunikačné technológie. Platí to najmä pre koncové a menšie obce. V záujme konkurencieschopnosti územia je potrebné investovať do informatizácie a komunikačnej infraštruktúry.

Aktivita:

- Dobudovanie komunikačných sietí
- Informačné systémy verejnej správy
- Budovanie a rozvoj obslužných miest (Informačné a komunikačné pracoviská a centrá, Klientske centrá pre podnikateľov)
- Internetizácia

Opatrenie 2.3: Podpora sieťovania, podnikateľských klastrov a obchodných organizácií výrobcov

Pre efektívny odbyt akýchkoľvek produktov a služieb je výhodné zakladanie podnikateľských sietí – vertikálnych alebo horizontálnych, prípadne tzv. klastrov. Ide o veľmi bežnú prax, ktorá napomáha ekonomike mikroregiónov. Cieľom opatrenia je podporiť spoluprácu a sieťovanie medzi podnikateľskými subjektmi na vidieku za účelom efektívnejšieho a účinnejšieho umiestnenia produkcie na trhu, ako aj rozvoja tvorby produktov. Opatrenie podporí vytváranie sietí (horizontálnych aj vertikálnych) medzi podnikateľmi za účelom skvalitnenia, zefektívnenia výroby, ako aj za účelom lepšieho marketingu produktov a služieb, a to vo všetkých sektoroch – primárnom, sekundárnom a terciárnom, ale aj naprieč nimi. Zvlášť dôležité je vytváranie sietí v oblasti cestovného ruchu

Aktivita:

- Horizontálne siete podnikateľov založené pre podporu trhu.
- Klastre hlavne malých a stredných podnikateľov v tej istej výrobe alebo službe, najmä v oblasti cestovného ruchu.
- Aktivity pre založenie a činnosť odbytových organizácií výrobcov, ktorých členovia budú fyzické alebo právnické subjekty, podnikajúce v poľnohospodárstve na cieľovom území a vyrábajúce nasledovné živočíšne alebo rastlinné komodity: mlieko, zemiaky, jatočný hovädzí dobytok, obilniny, jatočné ošípané, olejninu a strukoviny, hydina a vajcia, kozy, ovce, muštové hrozno, včelie produkty, liečivé, aromatické a koreninové rastliny a okrasné rastliny.

2.4.4.1 Poľnohospodárstvo

Všeobecne okres Rožňava nepatrí medzi typické poľnohospodárske okresy Slovenska

V zmysle schváleného Národného strategického plánu rozvoja vidieka pre obdobie rokov 2007 – 2013 za **strategický cieľ v oblasti poľnohospodárstva je potrebné považovať Multifunkčné poľnohospodárstvo a udržateľný rozvoj vidieka.**

Špecifický cieľ 1: Zabezpečenie multifunkčnosti a trvalo udržateľného rozvoja poľnohospodárstva v záujmovom území.

V záujmovom území stratégie je vysoký podiel pasienok a lúk ktoré spolu s nízkym stupňom zornenia pôdy vytvárajú z pestovateľského hľadiska menej priaznivé výrobné podmienky. V dôsledku výraznej členitosti terénu v horizontálnej aj vertikálnej rovine sa výkonná veľkovýrobná mechanizácia uplatňuje na malom podiele pôd. Ukazovatele pôdnej úrodnosti na viac ako 50% výmery poľnohospodárskej pôdy poukazujú na stav dobrý až slabý, čiže

poskytujú relatívne prijateľné podmienky pre pestovanie plodín. Na záujmovom území stratégie je pomer ornej pôdy a trvalých trávnatých porastov 2:1 v prospech trvalých trávnatých porastov.. V živočíšnej výrobe sú rozhodujúcimi odvetviami chovy hovädzieho dobytku a oviec. Chov hovädzieho dobytku sa zameriava predovšetkým na výrobu mlieka a na predaj zástavového dobytku na export. U chovu oviec sa zameriava v prospech mliekovej a mäsovej úžitkovosti, vlnová úžitkovosť je druhoradá.

Opatrenie 1.1: Efektívna exploatácia výrobnnej základne – pôdy a hospodárskych zvierat, meliorácie a pozemkové úpravy

Z analýz vyplýva, že na záujmovom území najväčšie rezervy v poľnohospodárstve sú v chove hospodárskych zvierat. Dnešné stavy sú len zlomkom stavov, u hovädzieho dobytku 27,72 % a oviec 38,33 %, oproti nedávnej minulosti. Dôsledkom sú nevyužitú veľké plochy trvalých trávnatých porastov. Celkovo značné rezervy sú aj vo zvyšovaní kvality a potenciálu chovu hovädzieho dobytku a oviec.

Vzhľadom na tradície a dejiny ovocinárstva na Gemeri je rozloha ovocných sádov (22,8 ha) a ich percentuálny podiel (0,08 %) na celkovej poľnohospodárskej pôde malý a nezodpovedá možnostiam a potenciálu krajiny.

Aktivity

- Podpora zapojenia ostatného pôdneho fondu do výrobného procesu.
- Vysporiadanie vlastníckych vzťahov k pôde a pozemkové úpravy.
- Podpora nárastu stavov hospodárskych zvierat (HZ) .

Opatrenie 1.2: Uplatňovanie agroenvironmentálnych výrobných postupov a zásad životných podmienok zvierat

I keď poľnohospodárska výroba v záujmovom území stratégie má vysoký potenciál a predpoklady na uplatnenie agroenvironmentálnych výrobných postupov (u niektorých výrobcov sa aj uplatňuje), zatiaľ väčšiemu rozšíreniu týchto výrobných postupov je prekážkou problematické zhodnotenie takto vypestovaných a vyprodukovaných plodín a produktov. Do budúcnosti je jedným z riešení rozvoj cestovného ruchu a záujem jeho účastníkov o ekologické potraviny.

Aktivity:

- Podpora nárastu podielu plôch, na ktorých sa uplatňujú agroenvironmentálne výrobné postupy.
- Podpora nárastu počtu výrobcov biopotravín.
- Podpora nárastu výroby nových certifikovaných biopotravín.
- Podpora investícií na realizáciu zásahov do ustajnenia a pohody zvierat.
- Podpora chovov spĺňajúcich podmienky ochrany .

Špecifický cieľ 2 : Zvýšenie ekonomickej prosperity a konkurencieschopnosti poľnohospodárstva v záujmovom území.

Prípadný rozvoj chovu hovädzieho dobytku a oviec generuje aj potrebu dodatočných vkladov finančných potrieb do rekonštrukcií a výstavbe ustajňovacích kapacít, moderných technológií a nákupu novej vysokovýkonnej techniky. Skúsenosti svedčia o prepojenosti vidieckeho cestovného ruchu a ekonomickej prosperite miestneho poľnohospodárstva. Preto je potrebné uvažovať aj s investíciami do diverzifikácie činností, spojených s investíciami do agroturistických zariadení. S rozvojom a rastom súvisí aj vyvolaná investícia v podobe ochrany životného prostredia.

Opatrenie 2.1: Modernizácia, reštrukturalizácia a inovácia kapitálovej vybavenosti agrosektoru v záujmovom území

Opatrenie je zamerané na zvýšenie ekonomickej výkonnosti poľnohospodárskych podnikov, zvýšenie kvality poľnohospodárskej produkcie, zníženie výrobných nákladov, teda celkovo na zvýšenie konkurencieschopnosti nielen odvetvia ale aj celého regiónu. Dopady z opatrenia budú mať aj priaznivý vplyv na životné prostredie

Aktivity:

- Podpora investícií do výrobných zariadení (hospodárske budovy, skladovacie kapacity, stroje a zariadenia).
- Investície na dobudovanie zariadení na uskladnenie a spracovanie exkrementov.
- Diverzifikácia prvovýrobcov do spracovania poľnohospodárskych komodít.
- Rozvoj podnikateľských aktivít poľnohospodárov vo väzbe na cestovný ruch.
- Rozvoj investične nenáročných a prírode blízkych technológií v poľnohospodárstve.
- Podpora ekologicky čistých značkových produktov.
- Využitie kapacít poľnohospodárskych subjektov pre poskytovanie služieb.
- Revitalizácia poľnohospodárskych areálov.

Opatrenie 2.2: Pridávanie hodnoty poľnohospodárskym produktom.

Nakoľko v minulosti došlo k výraznému útlmu spracovateľského priemyslu v priestore Horného Gemera (zrušená mliekareň a bitúnok), je nevyhnutné posilniť tento sektor priamo nadväzujúci na prvovýrobcov tak dodatočnými vkladmi do technológií, ako aj rekonštrukciami prevádzkových budov a vybavením modernou technikou.

Aktivity:

- Podpora investícií do výrobných zariadení (hospodárske budovy, skladovacie kapacity, stroje a zariadenia).
- Podpora investícií do nových technológií.
- Zriaďovanie a modernizácia technológií na výrobu, spracovanie a balenie krajových a ekologických výrobkov.

Špecifický cieľ 3 : Vzdelávanie, poradenstvo a vytváranie globálnej ponuky v oblasti poľnohospodárstva.

Analýza celkovej zamestnanosti v záujmovom území poukazuje na malé zastúpenie zamestnanosti v poľnohospodárstve (8,39%), jedným z dôvodov je výrazná mzdová disparita oproti iným odvetviám národného hospodárstva. Predpokladom zvýšenia finančného ohodnotenia pracovnej sily je zvyšovanie jej kvalifikácie aj prostredníctvom vzdelávania.

Opatrenie 3.1: Zvyšovanie vedomostnej úrovne a zamestnanosti v agrosektore.

V záujmovom území v Štítniku je Stredné odborné učilište poľnohospodárske. Škola pre svojich absolventov v rámci 4. ročného štúdia poskytuje úplné stredné odborné vzdelanie, ukončené maturitnou skúškou. V škole sa realizujú aj rôzne doškoľovacie kurzy s poľnohospodárskou tematikou prevažnou väčšinou za finančnej pomoci z fondov EU

Aktivity

- Podpora vzdelávacieho systému (stredné odborné poľnohospodárske školstvo).
- Rozvoj poradenských služieb a podpora poradenských centier.
- Zavádzanie a rozširovanie informačných a komunikačných technológií (IKT).

Opatrenie 3.2: Podpora odbytu agrokomodít

Na záujmovom území stratégie je nízka organizovanosť prvovýrobcov, chýbajú spoločné profesné združenia, spolky a podobne. Tieto miestne profesné združenia môžu zohrať veľkú úlohu pri umiestňovaní agrokomodít na trhoch, tak miestnom ako aj národnom, ale aj medzinárodnom (blízkosť Maďarskej republiky).

Aktivity:

- Podpora vytvárania odbytových organizácií agrokomodít.
- Podpora marketingu miestnych agroproduktov.
- Podpora vytvorenia databázy regionálnych značiek produktov.

2.4.4.2 Lesné hospodárstvo

Lesy sú najvýznamnejšou zložkou prírodného prostredia, súčasne sú aj producentom našej najvýznamnejšej trvalo obnoviteľnej suroviny – dreva, ako aj ďalších nedrevných produktov. Lesné hospodárstvo spolu s poľnohospodárstvom tvorí chrbticu vidieka, ktorého rozvoj by mal byť prioritou vidieckej politiky Košického samosprávneho kraja. Lesy majú bezprostredný vplyv na kvalitu životného prostredia krajiny. Zvyšovanie konkurencieschopnosti sektoru lesného hospodárstva bude dosahované prostredníctvom opatrení zameraných na modernizáciu, inovácie a prehlbovanie vedomostí a odborností v sektore lesníctva.

Špecifický cieľ 1 : Podpora modernizácie, inovácie a efektivity lesníckeho sektora.

Vzhľadom na vysoký stupeň zalesnenia záujmového územia stratégie a jej blízkeho okolia (približne 60%) je v lesoch ukrytý vysoký ekonomický potenciál. Efektívne využitie tohto potenciálu vyžaduje moderné lesohospodárske postupy a technológie a kvalifikovanú pracovnú silu.

Opatrenie 1.1: Pridávanie hodnoty do produktov lesného hospodárstva

Napriek už vyššie uvedenej vysokej lesnatosti okresu Rožňava a dostatočným zdrojom dreva, tak v kvalite ako aj v druhovosti, pre miestny drevospracovateľský priemysel je charakteristický takmer výlučne drevárska prvovýroba – pily a gatre. Z pohľadu surovinovej základne je obrovský nepomer medzi vývozom guľatiny, produktmi drevárskej prvovýroby a výrobkami finálnej drevárskej výroby. Je potrebné zvýšiť ekonomické výnosy z miestnych lesov zvýšením pridanej hodnoty finálnych produktov lesníckej výroby. Nezanedbateľný je význam lesov aj ako zdroja drevnej hmoty (dendromasy), ktorý je jedným z druhov obnoviteľných zdrojov energie.

Aktivity:

- Obstaranie, rekonštrukcia a modernizácia strojov a technológií na prvotné spracovanie surového dreva (pridružená drevárska prvovýroba).
- Spracovanie nedrevných lesných produktov (napr. zariadenia na sušenie lesných bylín, zariadenia na pozberové spracovanie lesných plodov a pod.).
- Spracovanie obnoviteľných zdrojov energie (dendromasy).

Opatrenie 1.2: Zvýšenie hospodárskej hodnoty lesov

Zdravotný stav lesných porastov v záujmovom území stratégie je zhoršený v dôsledku pôsobenia imisií zväčša z diaľkového prenosu. K nim pristupujú lokality s hubovými chorobami, ktoré zvyšujú predispozíciu a riziko napadnutia ďalšími biotickými činiteľmi, najmä drevokazným hmyzom. Preto je dôležitou úlohou lesného hospodárstva reprodukcia lesov, zalesňovanie holín, či už prirodzeným spôsobom alebo umelou obnovou. Udržať a trvalo zachovať multifunkčnú úlohu lesov.

Aktivity:

- Obstaranie strojov a zariadení pre pestovanie lesného reprodukčného materiálu v lesných škôlkach a výstavba a rekonštrukcia zariadení v lesných škôlkach.

- Obstaranie strojov a zariadení pre obnovu lesa, výchovu a ošetrovanie mladých lesných porastov, ťažbu, sústreďovanie, manipuláciu, nakladanie a odvoz dreva, zber nedrevných produktov lesa, ochranu lesa vrátane protipožiarnej ochrany s obmedzením na špeciálne zariadenia.
- Obstaranie špeciálnych strojov na opravu lesných ciest (cestné frézy, frézy na čistenie priekop, frézy na odstraňovanie nárastov vrátane ich nosičov).
- Výstavba a rekonštrukcia ostatných zariadení priamo slúžiacich lesníckej prevádzke (napr. sklady lesného reprodukčného materiálu, manipulačno-expedičné sklady, budovy a zariadenia manipulačno-expedičných skladov), vrátane lesných ciest.
- Obstaranie výpočtovej techniky (hardvér), programového (softvér) a iného elektronického vybavenia s cieľom zefektívnenia činností súvisiacich s obhospodarovaním lesov a marketingom lesnej produkcie.

Opatrenie 1.3: Odborné vzdelávanie a informačné aktivity v oblasti lesníctva

Ku kvalitnému a odbornému obhospodarovaniu lesov sú potrební odborníci a kvalifikovaná pracovná sila. Opatrenie je zamerané na zvýšenie odbornej úrovne ľudí pracujúcich v lesnom hospodárstve.

Aktivity:

- Podpora všetkých foriem vzdelávania pre vlastníkov, obhospodarovateľov lesných pozemkov a pre poskytovateľov služieb v lesníctve.
- Konzultácie a poradenstvo.
- Konferencie a semináre.
- Televízne a rozhlasové kampane, tlačené publikácie, webové portály, putovné aktivity k cieľovým skupinám.

Špecifický cieľ 2 : Trvalo udržateľné využívanie lesnej pôdy

Ohľadom na územie Slovenského krasu je dôležité udržiavať a posilňovať biodiverzitu krajiny a obnovu produkčného potenciálu lesov, cieľavedome zvyšovať podiel obnoviteľných zdrojov energie.

Opatrenie 2.1: Prvé zalesnenie nelesnej pôdy

Dôležitým ukazovateľom miestneho lesného hospodárstva je zalesňovanie holín, či už prirodzeným spôsobom alebo umelou obnovou. Priemerné ročné úlohy v obnove lesa v rámci okresu sa pohybujú na úrovni 200 až 250 ha.

Aktivity:

- Zalesnenie poľnohospodársky nevyužívaných plôch.
- Ochrana a ošetrovanie zalesnených plôch.

Opatrenie 2.2: Založenie porastov rýchlo rastúcich drevín

K zvýšeniu podielu využívania dendromasy na energetické účely môže slúžiť aj založenie porastov rýchlorastúcich drevín na ekonomicky nevyužívaných produkčných poľnohospodárskych pôdach. Na záujmovom území stratégie sa nachádzajú takéto plochy pôdy.

Aktivity:

- Založenie porastov rýchlo rastúcich drevín na nevyužívaných plochách.

Opatrenie 2.3: Lesnícko – environmentálne činnosti

Krasové územie má osobitý hydrogeologický režim a je zásobárňou pitnej vody pre okolitý región. Preto je veľmi dôležité udržiavanie čistoty vodných zdrojov a kvality vody. Na ich udržaní majú nezastupiteľné miesto lesy.

Aktivity:

- Realizácia opatrení na zlepšenie podmienok prežívania a odrastania prirodzeného zmladenia do štádia zaistenia nárastov.
- Výchovné zásahy zamerané na podporu biodiverzity a požadovanej funkčnosti lesného porastu.
- Podpora prírode blízkych spôsobov obhospodarovania lesných ekosystémov s vysokou hodnotou (génové základne).
- Realizácia výchovných rubov zameraných na podporu diferencovanej štruktúry porastu (výberková prebierka).
- Vkladanie maloplošných obnovných prvkov (predčasná obnova) prevažne spojené s výsadbou stanovište vhodných, ale v materskom poraste nezastúpených drevín.
- Ponechanie 10 m širokých pásov v okolí bystrinných tokov bez zásahu.

Opatrenie 2.4: Obnova potenciálu lesného hospodárstva a zavedenie preventívnych opatrení.

Lesy plnia dôležitú úlohu pri ochrane a zachovávaní ekologickej stability. V posledných rokoch v okrese Rožňava došlo k zlepšeniu situácie vo výskytu podkorného hmyzu v smrečinách, nepodarilo sa však zastaviť chradnutie jedlín v dôsledku pôsobenia komplexu škodlivých činiteľov, hlavne u starších porastov. Pre obnovu potenciálu lesného hospodárstva a na zabezpečenie všetkých potrebných obdraných postupov sú hlavným problémom nedostatok finančných zdrojov.

Aktivity:

- Realizácia projektov ozdravných opatrení v lesoch poškodených biotickými, abiotickými a antropogénnymi škodlivými prírodnými činiteľmi.
- Obnova lesných porastov, ochrana, ošetrovanie a výchova lesov v lesoch poškodených biotickými, abiotickými a antropogénnymi škodlivými činiteľmi.
- Výstavba, prestavba a rekonštrukcia lesných ciest v rámci protipožiarnych a ozdravných opatrení.
- Výstavba, rekonštrukcia, opravy a údržba protipožiarnych nádrží.
- Budovanie protipožiarnych pásov a priesečkov, ich čistenie a údržba.

2.4.4.3 Vidiecky turizmus – cestovný ruch

Územie Horného Gemera, ktorého súčasťou sú aj stratégie dotknuté mikroregióny má potenciál a predpoklady pre úspešný rozvoj cestovného ruchu a v rámci nej aj vidieckeho turizmu. Za silnú stránku regiónu môžeme považovať: jedinečné prírodné prostredie, bohaté historické pamiatky, multikulturalitu, otvorenosť, priateľskosť, toleranciu k inakosti; vybudované inštitucionálne zázemie pre komunitne orientované formy rozvoja vidieckych mikroregiónov, rozvinutý mimovládny sektor a existenciu dobrých príkladov verejno-súkromných partnerstiev zameraných na rozvoj turizmu. Veľkou výhodou je tiež veľmi úzka, zabehnutá cezhraničná spolupráca na slovensko-maďarskej hranici bez jazykovej bariéry a existencia tradičných foriem cezhraničnej spolupráce. Dôležitým faktorom je tiež podpora regionálneho rozvoja zo strany Košického samosprávneho kraja (príprava relevantných stratégií, získavanie zdrojov z európskych fondov, spolupráca so zahraničnými partnermi), vybudovaná inštitucionálna podpora (ZMOS, Euroregióny, Regionálne rozvojové agentúry, Agentúra na podporu regionálneho rozvoja Košice, n. o., Rada pre rozvoj miest a obcí v Košickom kraji, v súčasnosti budovaná sieť infocentier), a sústredené investície KSK do skvalitnenia technickej infraštruktúry (hlavne rekonštrukcia cestnej siete a tvorba informačného portálu). Za nevýhodu považujeme nedostatok sebavedomia a zručností

vidieckeho obyvateľstva v oblasti poskytovania služieb, čo sa však dá prekonať vhodne nastavenou spoluprácou a výmenou skúseností so zahraničnými regiónmi a predovšetkým sústredeným rozvojom ľudských zdrojov (prepojenie na Stratégiu rozvoja ľudských zdrojov v Košickom samosprávnom kraji na roky 2006 – 2013). Ďalšou nevýhodou je nízka kvalita až absencia ponuky produktov vidieckeho turizmu, nedostatočná propagácia a spolupráca na mikroregionálnej úrovni.

Špecifický cieľ 1: Cieľová kvalita regionálneho produktu na úrovni európskych štandardov

Špecifický cieľ je zameraný na rozvoj kvality miestnych produktov cestovného ruchu, ako základu na dosiahnutie úspechu v medzinárodnej konkurencii produktov cestovného ruchu.

Opatrenie 1.1: Vzdelávanie a výmena skúseností v oblasti tvorby a manažmentu regionálneho produktu vidieckeho turizmu.

Pri realizácii aktivít vzdelávania odporúčame sústavne mapovať a rozvíjať vysokú kultúrnu identitu (vrátane jazyka), posilniť ju zahrnutím regionálneho vzdelávania do školských zariadení. Využiť v systéme vzdelávania v pohostinnosti a gastronómii silnú väzbu na pôdu (poľnohospodárstvo, les), kultúrnu identitu a spôsob života. Vzdelávanie orientovať na spoluprácu v rámci destinácií a produktov vidieckeho turizmu (systém klastrov). V procese vzdelávania jasne odlišovať medzi masovými formami cestovného ruchu a vidieckym turizmom, ktorý má charakteristiky komunitou podporovanej rozvojovej aktivity.

Aktivita

- Príprava a realizácia vzdelávacích programov so zameraním na kvalitu produktu vidieckeho turizmu pre poskytovateľov služieb v cestovnom ruchu.
- Vzdelávanie komunitných manažérov pre systémy manažmentu kvality.
- Vzdelávanie a publicita zameraná na pozitívne ovplyvňovanie verejnej mienky k ochrane území v sieti NATURA 2000 v súvislosti s rozvojom produktu vidieckeho turizmu.
- Podpora projektov cezhraničnej spolupráce zameraných na výmenu skúseností v oblasti vidieckeho turizmu.
- Podpora odborného rastu začínajúcich podnikateľov vo vidieckom turizme.

Opatrenie 1.2 Zavedenie značky kvality a oceňovania najlepších produktov vidieckeho turizmu v kraji.

Región Slovenského krasu je turistickým regiónom s výraznou vlastnou identitou. Doterajšie analýzy preukázali, že medzi hlavné problémy patrí neexistencia systému jednotnej propagácie a cieleného regionálneho marketingu. Dôsledkom súčasnej situácie je často nižšia účinnosť realizovaných marketingových aktivít, spôsobená roztrieštenosťou, nízkou koordinovanosťou a často aj duplicitou. V tomto zmysle teda v regióne chýba jednotná informačná a marketingová politika.

Aktivita:

- Zapájanie mikroregiónov do certifikovaných systémov manažmentu kvality produktov vidieckeho turizmu a „zelených trás“ v rámci medzinárodných sietí.
- Aplikovanie systému Miestnej agendy 21 na vybrané obce/mikroregióny.
- Vytvorenie a permanentná aktualizácia databáz ubytovacích kapacít.
- Vytvorenie databáz služieb stravovania v obciach.
- Zmapovanie možností využitia miestnej poľnohospodárskej produkcie pre certifikované stravovacie služby.
- Certifikácia miestnych produktov a služieb.

- Propagácia certifikovaných ubytovacích a stravovacích služieb na území.

Opatrenie 1.3 Podpora tvorby regionálneho produktu vidieckeho turizmu založenej na špecifickej miestnej kultúrnej identite a multikulturálnom dedičstve.

Celkový stav v programovej ponuke, v turistických produktoch a služieb v cestovnom ruchu je výrazne ovplyvnený skutočnosťou, ktorou je neexistencia alebo ak tak len v počiatočných zárodkoch fungujúceho regionálneho partnerstva kľúčových aktérov CR. Závery z diskusie počas pracovných stretnutí, situačné analýzy súčasného stavu CR v regióne potvrdili, že v ponuke regiónu chýbajú najmä regionálne produkty a že celkovo ponuka pre návštevníkov v tejto oblasti je nedostatočná, veľké rezervy sú predovšetkým v ponuke v dobe mimo hlavnej sezóny. Jednou z možných príčin tejto situácie je možno i určitý konzervativizmus a nedostatočná motivácia k tvorbe nových produktov. Riešenia musia vychádzať z miestnej či mikroregionálnej úrovne. Najmä turisticky atraktívne miesta by mali vytvoriť zaujímavú a prítiažlivú ponuku programov a produktov, približujúcich návštevníkom najmä prírodné hodnoty, históriu, kultúru a tradície.

Aktivity:

- Príprava stratégií rozvoja vidieckeho turizmu a implementačných plánov vo zvolených územiach.
- Vytváranie základov pre spoluprácu medzi obcami v oblasti ochrany miestnych kultúr.
- Podpora iniciatív zameraných na zachovanie a udržiavanie multikulturálneho dedičstva v prihraničných regiónoch (podpora a propagácia tradičných regionálnych produktov, zapojenie osvetových stredísk do činností spojených s posilnením kultúrnej identity).
- Investičné aktivity zamerané na estetizáciu vidieckeho prostredia, zachovávanie prvkov tradičnej architektúry a miestnej kultúry.
- Budovanie kvalitného značenia cyklotrás a trás pešej turistiky, v prihraničných regiónoch nadväzujúcich na jestvujúce trasy za hranicami.
- Ďalšie budovanie informačných centier.
- Vytvorenie a inštalácia informačných tabúl.
- Zriadenie odpočívadiel pre turistov a osadenie bezpečnostných stojanov pre bicykle v turisticky exponovaných lokalitách.
- Zabezpečenie údržby cyklistických a turistických ciest.
- Udržiavanie kultúrnych tradícií.
- Podpora aktivít orientovaných na multikulturálne vzdelávanie.
- Rozvoj siete drobných služieb pre turistov.
- Rozvoj sprievodných služieb agroturistiky.
- Sprievodné balíčky cestovného ruchu.
- Skvalitňovanie siete cykloturistiky a podpora bezpečnosti turistov.

Špecifický cieľ 2: Integrovaný systém propagácie destinácií vidieckeho turizmu.

Vo všeobecnosti oproti minulosti došlo k zlepšeniu v informovanosti návštevníkov, a to na území celého regiónu. S podporou obcí sa postupne vytvorila základná štruktúra informačnej siete, ktorá má tendenciu ďalej sa rozvíjať. Činnosť infocentier sa postupom času profesionalizuje a ponuka služieb sa postupne rozširuje. Túto sieť je potrebné dobudovať v turisticky exponovaných lokalitách, v ktorých viac-menej úspešne často funkciu informačného strediska dopĺňajú miestny podnikatelia a samosprávy. Objavili sa aj zárodky aktivít, v ktorom informačné strediská pripravujú vlastné programové ponuky a spolupracujú s cestovnými kancelárkami na príprave produktov. Trvalou úlohou však zostáva vytvorenie funkčného regionálneho informačného systému, včítane vylepšenia vybavenosti informačných centier s možnosťou prístupu k moderným informačným technológiám. Veľké

rezervy existujú vo využití medzinárodného trhu cestovného ruchu prostredníctvom užšej spolupráce a koordinácie v rámci spoločného cezhraničného marketingu so susedným regiónom Aggtelekského krasu v Maďarskej republike.

Opatrenie 2.1 Vytvorenie integrovaného informačného systému propagácie turistických destinácií v kraji na báze web stránky.

Cieľom opatrenia je postaviť systém propagácie odvíjajúci sa od jednej web stránky pre celý kraj, pričom špecifiká, jedinečnosť a zvláštnosti jednotlivých destinácií vidieckeho turizmu v ňom budú vyzdvihnuté. Pri realizácii aktivít tohto opatrenia odporúčame využiť spoluprácu s mestom Rožňava pri propagácii a posilňovaní produktov vidieckeho turizmu v destináciách. Rozvíjať spoluprácu s maďarskými partnermi na vybudovaní spoločných produktov.

Aktivita

- Rozpracovať pripravovaný portál inteligentného regiónu Košického samosprávneho kraja aj pre využitie v oblasti propagácie regionálnych produktov vidieckeho turizmu v jednotlivých mikroregiónoch.
- Vytvorenie Združenia vidieckeho turizmu, koordinácia služieb a ponúk v systéme informačných a poradenských centier.
- Spoločný sprievodca po území – kalendár kultúrnych a športových akcií, propagácia ubytovacích a stravovacích zariadení v území.
- Výročné slávnosti, krajové špeciality, možnosť ochutnávky miestnych produktov.
- Organizovanie festivalov, jarmokov, predstavení dedinského divadla, propagácia tradícií, remesiel.
- Popularizovanie ľudových tradícií (oživovanie starých remesiel, foriem rukodielnej výroby a vidieckeho spôsobu života).
- Informácie v cudzojazyčných mutáciách.
- Koordinácia spolupráce medzi mikroregiónmi.

Opatrenie 2.2 Vytvorenie jednotného imidžu pre tlačené informačné materiály a systém ich distribúcie

Imidž regiónu by mal byť postavený na priateľskosti, spolupráci, identite špeciálnych miest a kvalite vzťahov a prostredia s dôrazom na hodnoty chránených území a udržateľnosť vidieckych spoločenstiev.

Aktivita

- Tvorba manuálu publicity, ktorý stanoví presné parametre propagačných a informačných turistických materiálov v kraji a systém ich distribúcie.
- Spoločná propagácia a imidž: *oddych od hektického mestského života.*

Opatrenie 2.3 Monitoring spokojnosti klientov a propagácia pozitívnych príkladov.

Pre ďalší rozvoj je bezpodmienečne nutné zabezpečiť spätnú väzbu medzi kľúčovými aktérmi pôsobiacimi v oblasti vidieckeho turizmu.

Aktivita

- Zaviesť systém dotazníkov pre kvalitu služieb a regionálneho produktu s prepojením na značku kvality vidieckeho turizmu v kraji.
- Prostredníctvom regionálnych a národných médií systematicky vyzdvihovať pozitívne príklady spokojnosti klienta so službami a regionálnymi produktmi vidieckeho turizmu.

2.4.4.4 Obnoviteľné zdroje energie

Využívanie obnoviteľných zdrojov energie je predpokladom pre trvalo udržateľný rozvoj vidieka, ako aj naplnenie strategických cieľov energetickej politiky na zabezpečenie diverzifikácie a bezpečnosti dodávok energie. Na území celého Košického samosprávneho kraja sa prejavuje závislosť na dovoze prvotných zdrojov energie. Napriek výraznému potenciálu je veľmi nízka úroveň využívania obnoviteľných zdrojov energie (cca do 1 %). Lesnícka biomasa predstavuje nezanedbateľný potenciál (zodpovedá energetickej hodnote výhrevnosti 7, 52 mil. m³ zemného plynu) pre ekonomický rast najmä marginalizovaných vidieckych oblastí mikroregiónov, rast zamestnanosti a rozvoj malého a stredného podnikania.

Špecifický cieľ 1 : Využitie biomasy ako najperspektívnejšieho zdroja energie v podmienkach záujmového územia.

Energetický potenciál biomasy v záujmovom území je využiteľný na výrobu:

- tepelnej energie,
- elektrickej energie,
- ušľachtilých nosičov energie,

Pričom výhody cieľavedomého využívania biomasy v podmienkach záujmového územia stratégie sú :

- podpora ekologického a trvalo udržateľného poľnohospodárstva a lesného hospodárstva,
- nové možnosti príjmov vlastníkov lesa, lúk a pasienkov,
- iniciovanie pilotných projektov pre spojenie výskumu s praxou,
- kooperácia kľúčových aktérov v subregióne,
- efektívne využitie potenciálu lesa a poľnohospodárskej pôdy
- rozsiahla ochrana životného prostredia a klímy,
- vytváranie nových pracovných príležitostí,
- znižovanie ekonomickej závislosti subregiónu,

Opatrenie 1.1: Program výroby a využitia biomasy na energetické účely.

Účelom opatrenia je realizovanie aktivít na zníženie závislosti na dovoze prvotných zdrojov energie (zemný plyn, ropa, uhlie) a zvýšenie ekonomickej prosperity a konkurencieschopnosti poľnohospodárskeho sektoru a lesohospodárstva. Opatrenie zároveň prispieva k trvalo udržateľnému využitiu poľnohospodárskej pôdy a lesa, pozitívne vplýva na životné prostredie z hľadiska vybraných environmentálnych aspektov (protierózna funkcia, zadržiavanie vody v krajine, zvyšovanie biodiverzity a pod.).

Aktivity:

- Nadväzujúc na Akčný plán o biomase SR vypracovať v roku 2008 Akčný plán o biomase pre Košický samosprávny kraj včítane záujmového územia stratégie.
- Organizovanie odborných seminárov a informačnej kampane pre odbornú i laickú verejnosť o možnostiach energetického využívania biomasy a s tým súvisiacich podporných programoch EÚ.
- Do roku 2020 vyčleniť 10 000 ha pôdy pre pestovanie energetických drevín a rastlín, spolupracovať na vyčlenení zo záujmového územia stratégie..
- Do roku 2015 realizovať dva zdroje na využitie biomasy v systéme – Organický Rankinov Cyklus (ORC), spolupracovať na jej realizácii.
- Aktívne využiť potenciál na výrobu drevoštiepky v spolupráci s Regionálnym združením vlastníkov neštátnych lesov Rožňava.
- Realizovať výstavbu, resp. rekonštrukciu zdrojov tepla, ktoré sú v správe obcí na báze drevnej štiepky.

2.5 Projektové zámery vo väzbe na ciele a opatrenia Stratégie

V tabuľkách č. 30, 31. a 32 sú uvedené projektové zámery jednotlivých mikroregiónov vo väzbe na strategické ciele a opatrenia Stratégie rozvoja vidieka v gemerskej časti subregiónu Národného parku slovenský kras. Zoznam projektových zámerov za jednotlivé mikroregióny vypracovala v roku 2008 Agentúra pre regionálny rozvoj no Košice a Regionálna rozvojová agentúra v Rožňave v spolupráci s dotknutými obcami v rámci projektu Iniciatívy Spoločenstva EQUAL - projekt Vzdelávanie na vidieku. Okrem zoznamu navrhol aj prioritizáciu, t.j. určil najdôležitejšie projektové zámery, ich prehľad aj so stručnou charakterizáciou je uvedený podľa mikroregiónov nižšie :

Mikroregión Domica

Termel – Termálne vody Meliata

Projekt je zameraný na využitie termálneho prameňa v Meliate, na vybudovanie kúpeľného centra. Existencia vrtu MEL – 1 v katastri obce Meliata je potvrdená hydrologickou správou. Tento vrt potvrdil existenciu termálneho prameňa s maximálnou výdatnosťou 2,4 l/s a 37,6 °C teploty prelivu. Výsledky potvrdili vhodnosť vody podľa STN pre pitnú a minerálnu vodu. Pre ďalšie odporúčenia využitia termálnej vody bude nasledovať špeciálny prieskumno – ťažobný hydrovrt, ktorý zároveň prečerpá termálnu vodu z tektonicky porušených skrasovateľných partií stredne triasových dolomitov. Využitie termálnej vody je plánované na vybudovanie kúpeľného centra s aquacentrami, relaxačnými zariadeniami, doplnkovými službami a kvalitnými ubytovacími a stravovacími zariadeniami. Zdroj termálneho prameňa je možné alternatívne využiť aj na vykurovanie budov.

CykloKRAS - Cyklotrasa NP Slovenský kras

Realizovaná cyklotrasa prechádza z obce Plešivec jednou etapou na Domicu a Kečovo, druhou trasovou etapou na Silicu, Jablonov n/Turňou a Hrhov, treťou trasou na Plešivskú planinu, štvrtou trasou na Koniarsku planinu a piata trasa končí v obci Bretka. Cyklotrasa ponúka turistické možnosti návštevy Národného parku Slovenský kras s prírodnými pamiatkami a atraktivitami. Prechádza obcami mikroregiónu Domica, kde sa dobuduje potrebná infraštruktúra cyklotrasy. Plánujeme realizovať značenie, vybudovanie oddychových miest, požičovní, opravovní a zariadení rýchleho občerstvenia. Cyklotrasa umožní spoznávať jedinečnosť prírody Národného parku Slovenský kras. Vytvára aj predpoklady na cezhraničnú spoluprácu.

OUTDOOR CENTRUM DOMICA

V priestore rekreačného centra Domica sa vytvorí lanové centrum s množstvom adrenalínových dobrodružstiev. V ponuke bude nácvik lezenia a istenia na trenažéri, detská lanová škola, nízke lanové prekážky, vysoké lanové prekážky vo výške 8 až 10 m, zjazd na lanovke, adrenalínový zoskok Big swing a Tarzanov skok z 8m stĺpu. Ďalej plánujeme cvičnú lezeckú stenu, prechody rôznych mostov (Burmský, Nepálsky, Hojdací, Električka, Garniža, Kladina, Rážno) Visiaca sieť, Vrtkavý rebrík a rôzne lanovky. Toto centrum bude v oplotenom areáli pod šírým nebom s potrebnými službami. Celková plocha lanového centra bude 2 ha. Toto lanové centrum bude rozšírenou ponukou Oddychovo-zábavného centra Domica komplex.

Mikroregión Štítickej doliny

OLYMP - Ochtinský lyžiarsky multifunkčný priestor

Projekt je zameraný na vybudovanie lyžiarskeho areálu so zasnežovaním a infraštruktúrou na Hrádku. Súčasťou projektového zámeru je príprava lyžiarskeho svahu, realizácia prístupových ciest od Ochtinej, vybudovanie parkovísk, vybudovanie prívodu vody a zasnežovanie. Potom je to elektrický prívod a realizácia lyžiarskeho vleku s potrebnou infraštruktúrou. Zároveň sa plánuje drevená zrubová stavba s bufetovým občerstvením a požičovňou lyžiarskych potrieb a

iných zimných a letných športov. V súčasnosti je v rekreačnej oblasti Hrádok 3* Hotel s bazénom, saunou, fitnes, masážami a perličkovými vaňami a sprístupnená Ochtinská aragonitová jaskyňa. Realizácia lyžiarskeho areálu doplní produkt celoročnej ponuky cestovného ruchu v regióne Gemera. Umiestnenie lyžiarskeho svahu dáva predpoklady na dobré snehové podmienky .

TEPLÝ ŠTÍT - Plážové kúpalisko pod Teplým vrchom

Výstavba rekreačnej vodnej nádrže s infraštruktúrou v lokalite bývalého „Rybníka“ v juhovýchodnej časti katastra obce Štítnik a prístupovej komunikácie k vodnej nádrži. V katastri obce Štítnik pod Teplým vrchom je lokalita bývalého rybníka, ktorý má dostatok kvalitnej podzemnej vody. Jeho povrch vytvára kotlinový tvar, ktorý vo výtokovej časti uzatvorením hrádzou vytvorí rekreačnú nádrž s plážovým povrchom bez porastov. Táto turistická vodná nádrž má dostatok slnečných dní a je umiestnená pri Národnom parku Slovenský kras , tesne pod Plešivskou planinou, mimo ochranného pásma prírody a krajiny. Vytvorením hrázde v dĺžke 100 m sa vytvorí rekreačná plocha cca 10 ha. V uvedenej lokalite sa plánuje vybudovať prístupová komunikácia, parkoviská a infraštruktúra stravovacích a ubytovacích zariadení so službami.

Vodná nádrž Hanková - Brdárka (HB - VODNA)

Viacúčelová vodná nádrž bude slúžiť na rekreačné účely, rybolov, chatárske účely a vodné športy poprípade vzhľadom na kvalitu vody je možné uvažovať ako zásobárňu pitnej vody pre časť okresu Rožňava. Lokalita je pod národnou prírodnou pamiatkou Radim, ktorý ponúka turistické možnosti a pobyt v zachovalej zdravej prírode. Súčasťou bude prístupová komunikácia z Rejdovskej doliny a tým turistické prepojenie Brdárky s Vyšnou Slanou.

Mikroregión Čremošná

BUZGÓ - Vodná plocha

Vodná plocha Buzgó – rekreačná zóna je projekt zameraný na vybudovanie vodnej plochy v katastri obcí Lipovník a Krásnohorská Dlhá Lúka. Nachádza sa blízko Národného parku Slovenský kras v rekreačnej lokalite Buzgó. Vodná plocha bude mať viacúčelový charakter jednak na plážové kúpanie, tiež na chov rýb a turistický rybolov a tiež zádrž vody pri povodniach. Oblasť je charakteristická krasovými stráňami Slovenského krasu z východnej strany v ktorých sa nachádza verejnosti otvorená Krásnohorská jaskyňa. Projektovaná vodná plocha v rozpočte zahŕňa aj prístupové komunikácie z obce Krásnohorská Dlhá lúka a Lipovník, parkovisko opornú hrádzu, zemné práce a infraštruktúru doplnkových služieb cestovného ruchu na vodné športy. Rozloha je cca 1 ha.

DSS Bôrka - Dom sociálnych služieb

Projektový zámer je situovaný na objekt vedľa kaštieľa v Bôrke. Zámerom riešenia je viacúčelové využitie objektu pre potrebu obce a mikroregiónu ponukou sociálnych služieb a zároveň miesta na vzdelávacie aktivity a vypracovania si návykov pre rodinný život obyvateľov Zádielskej doliny a Národného parku Slovenský kras. Obec a okolie je charakteristická zvýšeným podielom sociálne slabšej vrstvy obyvateľstva hlavne rómskeho pôvodu.

Projektové zámery v tabuľkách č. 30, 31. a 32 ktoré sú vo vysokom štádiu pripravenosti, t. j. majú pripravenú projektovú dokumentáciu a v prípade disponibilných finančných zdrojov z Regionálneho operačného programu sú prakticky okamžite realizovateľné sú napísané [modrou farbou](#) .

Zoznam projektových zámerov za mikroregión ŠTÍTICKÁ DOLINA

Tematická oblasť Špecifický cieľ	Opatrenie	Projektové zábery
Životné prostredie Špecifický cieľ 1	1.1: Revitalizácia vidieckej krajiny a zvýšenie ekologickej stability krajiny S dôrazom na územie Národného parku Slovenský kras	Obec Kocel'ovce: 1. Regulácia a úprava miestnych vodných tokov Obec Hanková: 1. Regulácia a úprava miestnych vodných tokov Obec Petrovo: 1. Regulácia a úprava miestnych vodných tokov a rybníkov Obec Honce: 1. Regulácia a úprava miestnych vodných tokov
Špecifický cieľ 2	2.1: Zapájanie obcí do starostlivosti o chránené územie a vytváranie podmienok pre uplatňovanie ekoturistiky, resp. trvalo udržateľného turizmu	
Špecifický cieľ 3	3.1: Zlepšenie kvality vôd budovaním vodohospodárskej infraštruktúry	Obec Štítnik: 1. Výstavba kanalizácie a čističky odpadových vôd (spracovaná kompletná projektová dokumentácia) Obec Rochovce: 1. Zabezpečiť účinné čistenie odpadových vôd a napojenie domácností a iných objektov v obci na kanalizačnú sieť

		<ol style="list-style-type: none"> 2. Vybudovanie kanalizácie obce a čistenie odpadových vôd podomovými čističkami. 3. Zabezpečenie vodovodu pre obyvateľov a potrebu obce <p>Obec Čierna Lehota:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zabezpečiť vybudovanie splaškovej kanalizácie, napojenie obyvateľov na kanalizačnú sieť s čistením v ČOV Slavošovce závod podľa projektovej dokumentácie 2. Zabezpečiť rekonštrukciu vodovodu opravou a dobudovaním strednej uličnej vetvy <p>Obec Roštár:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zabezpečiť vybudovanie ČOV a napojenie obyvateľov na kanalizačnú sieť podľa projektovej dokumentácie. <p>Obec Slavoška:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zabezpečenie vodovodu pre obyvateľov a potrebu obce <p>Obec Slavošovce :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dobudovanie kanalizácie, II. etapa (spracovaná kompletná projektová dokumentácia) <p>Obec Markuška:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dokončiť výstavbu vodovodu v obci a napojenie na jestvujúci rezervoár. 2. Realizácia investičnej stavby – Výstavba kanalizačnej siete splaškových a dažďových vôd a čističky odpadových vôd. <p>Obec Brdárka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vybudovať kanalizáciu obce a čističku odpadových vôd. <p>Obec Gočaltovo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zabezpečiť vybudovanie kanalizácie a ČOV a napojenie obyvateľov na kanalizačnú sieť podľa projektovej dokumentácie. 2. Rekonštrukcia verejného vodovodu. <p>Obec Rozložná:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rekonštrukcia vodovodu. 2. Kanalizácia a ČOV <p>Obec Rožňavské Bystré:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Výstavbu vodovodu pre obec – skupinový vodovod pre obce Rožňavské
--	--	---

		<p>Bystré, Rakovnica, Rudná, Kružná a Brzotín.</p> <p>2. Vybudovať kanalizáciu obce a čističku odpadových vôd.</p> <p>Obec Rakovnica:</p> <p>1. Zabezpečiť dostavbu skupinového vodovodu a vodovodnej siete v obci.</p> <p>2. Zabezpečiť vybudovanie ČOV a napojenie obyvateľov na kanalizačnú sieť.</p> <p>Obec Rudná:</p> <p>1. Zabezpečiť dostavbu skupinového vodovodu.</p> <p>2. Zabezpečiť vybudovanie ČOV a napojenie obyvateľov na kanalizačnú sieť podľa projektovej dokumentácie.</p>
	3.2: Zefektívnenie nakladania s odpadmi	<p>Obec Štítnik:</p> <p>1. Výstavba 2. etapy skládky tuhého komunálneho odpadu (spracovaná kompletná projektová dokumentácia)</p> <p>Obec Markuška:</p> <p>1. Kompostovanie a realizácia separovaného zberu odpadov obce</p> <p>Obec Rakovnica:</p> <p>1. Vybudovanie centrálnej obecnej kompostovej stanice</p> <p>Obec Rudná:</p> <p>1. Realizáciu kompostovej stanice</p>
<p>Osídlenie a sídla</p> <p>Špecifický cieľ 1</p>	1.1: Podpora udržania a rozvoj atraktivity vidieckych sídiel	<p>Obec Slavošovce:</p> <p>1. Príprava územia pre výstavbu nových rodinných domov na lokalite „Pri Zlatnom potoku“.</p>
	1.2: Zachovanie a obnova prvkov tradičnej architektúry a krajinného obrazu	
	Špecifický cieľ 2	
	2.1: Rekonštrukcia a modernizácia občianskej vybavenosti, zvyšovanie atraktívnosti verejných priestranstiev	<p>Obec Štítnik:</p> <p>1. Obnova Pamiatkovej zóny – námestia obce (spracovaná kompletná projektová dokumentácia)</p> <p>2. Rekonštrukcia historickej budovy radnice (spracovaná kompletná projektová dokumentácia)</p> <p>3. Rekonštrukcia budovy Kultúrneho domu na podnikateľský inkubátor</p>

		<ol style="list-style-type: none"> 4. Rekonštrukcia Domu služieb 5. Obnova, oprava a rekonštrukcia ciest – jestvujúcich miestnych komunikácií IV. triedy (spracovaná kompletná projektová dokumentácia) 6. Projekčná príprava a výstavba peších komunikácií v obci. 7. Obnova a dobudovanie verejného osvetlenia (spracovaná kompletná projektová dokumentácia) 8. Obnova a budovanie cestných kanalizačných rigolov. 9. Rekonštrukcia futbalového ihriska v SOUP spotrebnou infraštruktúrou a tribúnou pre športové obecné aktivity. <p>Obec Ochtiná:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vypracovanie územného plánu obce Ochtiná. 2. Rekonštrukcia miestnych komunikácií. 3. Rekonštrukcia obecného rozhlasu <p>Obec Rochovce:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obnova, oprava a rekonštrukcia ciest – jestvujúcich miestnych komunikácií. 2. Projekčná príprava a výstavba peších komunikácií v obci. 3. Obnova a budovanie cestných kanalizačných rigolov. 4. Oprava budovy kultúrneho domu <p>Obec Slavošovce:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obnova, oprava a rekonštrukcia ciest – jestvujúcich miestnych komunikácií IV. triedy 2. Dobudovanie centrálnych priestorov obce s potrebnou infraštruktúrou (spracovaná kompletná projektová dokumentácia) 3. Obnova a dobudovanie verejného osvetlenia. 4. Rekonštrukcia miestneho rozhlasu. 5. Riešenie rómskej problematiky – rekonštrukcia prístupovej komunikácie v časti obce Kasáreň. 6. Rekonštrukcia budovy obecného úradu – strecha, vykurovanie, celková rekonštrukcia budovy s možnosťou vytvorenia ubytovacieho zariadenia. 7. Rekonštrukcia stavby Domu smútku – odvodňovacie práce, výmena krytiny strechy. 8. Rekonštrukcia budovy požiarnej zbrojnice pre dobrovoľný hasičský zbor
--	--	---

		<p>a školiace stredisko PO (spracovaná kompletná projektová dokumentácia)</p> <p>9. Vybudovanie dvoch autobusových zastávok.</p> <p>10. Rekonštrukcia základnej školy, nadstavba pavilónu (spracovaná kompletná projektová dokumentácia)</p> <p>Obec Čierna Lehota:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rekonštrukcia miestnych komunikácií v rómskej osade a miestnu komunikáciu k rodinným domom (cca 1km). 2. Výstavba chodníka pri hlavnej ceste a oprava miestnych komunikácií a mosta na obecnej komunikácii. 3. Rekonštrukcia budovy obecného úradu, oprava strechy a využitie priestorov na vzdelávacie aktivity a verejne prístupný internet. 4. Oprava strechy kultúrneho domu, organizácia a zabezpečenie priestorov v objekte kultúrneho domu a využitie na voľnočasové aktivity. 5. Rekonštrukcia budovy Národnej kultúrnej pamiatky - Pamätnej izby SNP – oprava a prestavba strechy. 6. Rekonštrukcia budovy klubu dôchodcov – oprava budovy a strechy <p>Obec Roštár:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Oprava miestnych komunikácií. 2. Výstavba chodníka pri hlavnej ceste a oprava mostov obecných komunikácií. 3. Úprava miestnych parkov na oddychovú zónu využívaním na voľnočasové aktivity. 4. Rekonštrukcia sociálnych zariadení a strechy kultúrneho domu. 5. Vytvorenie centra rómskej mládeže a využitie na voľnočasové aktivity budovu ZŠ. 6. Rekonštrukcia miestneho parku na turistickú oddychovú zónu. 7. Vytvorenie športového relaxačného centra. 8. Vybudovanie sociálnych miestností pri futbalovom ihrisku. <p>Obec Kocel'ovce:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vypracovanie územného plánu. 2. Rekonštrukcia miestnych komunikácií a výstavba chodníkov s verejným osvetlením. 3. Výstavba sociálnych zariadení a záhradného altánku na športovom ihrisku.
--	--	--

		<ol style="list-style-type: none"> 4. Rekonštrukcia obecného rozhlasu. 5. Rekonštrukcia národnej kultúrnej pamiatky – gotický kostol. 6. Rekonštrukcia kultúrneho domu. 7. Rekonštrukcia budovy materskej školy <p>Obec Slavoška:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obnova, oprava a rekonštrukcia ciest – jestvujúcich miestnych komunikácií IV. triedy. 2. Oprava cesty, ktorá vedie k obecnému cintorínu. 3. Výstavba peších komunikácií v obci. 4. Obnova a dobudovanie verejného osvetlenia. 5. Rekonštrukcia miestneho rozhlasu. 6. Obnova a budovanie cestných kanalizačných rigolov. 7. Vybudovanie prístupovej komunikácie k rómskej osade <p>Obec Markuška:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Realizácia rekonštrukcie a výstavby chodníkov v obci, rekonštrukcia miestnych komunikácií a opravy dažďových kanalizácií pod cestami. 2. Výstavba autobusovej zástavky. 3. Oprava budovy požiarnej zbrojnice. 4. Oprava strechy Základnej školy. 5. Oprava strechy kultúrneho domu. 6. Oprava strechy obecného úradu. 7. Rekonštrukcia miestneho obecného parku s oddychovou zónou. 8. Rekonštrukcia obecných verejných studní. 9. Vytvorenie pamiatkovej expozície obce. <p>Obec Hanková:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rekonštrukcia miestnych komunikácií 2. Rekonštrukcia obecného rozhlasu. 3. Rekonštrukcia kultúrno-historickej pamiatky obce – kostol. 4. Rekonštrukcia budovy bývalej školy. <p>Obec Brdárka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obnova, oprava a rekonštrukcia ciest – jestvujúcich miestnych komunikácií IV. triedy (cesta, ktorá vedie cez obec je štátna) a cesty na cintorín.
--	--	---

		<ol style="list-style-type: none"> 2. Výstavba peších komunikácií v obci. 3. Obnova a budovanie cestných kanalizačných rigolov. 4. Oprava kostola – Národnej kultúrnej pamiatky – fasáda, strecha, odvodňovacie práce, v interiéry – nové omietky a maľba. 5. Rekonštrukcia budovy obecného úradu (slúži aj ako kultúrny dom) – dobudovanie podkrovia s využitím na ubytovanie, výmena okien, doriešenie vykurovania – centrálnym systémom, dobudovanie vstupnej časti. 6. Rekonštrukcia amfiteátra – riešenie sociálnych zariadení, šatne, zastrešenie javiska a hľadiska. <p>Obec Petrovo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rekonštrukcia miestnych komunikácií a výstavba chodníkov s verejným osvetlením. 2. Výstavba sociálnych zariadení v kultúrnom dome. 3. Rekonštrukcia domu smútku. 4. Podpora rekonštrukcie kostola. <p>Obec Gočaltovo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Výstavba chodníka pri hlavnej ceste a oprava miestnych komunikácií a mostov obecných komunikácií. 2. Rekonštrukcia kultúrneho domu. 3. Rekonštrukcia obecného úradu. 4. Rekonštrukcia domu smútku. 5. Oplotenie cintorína. 6. Rekonštrukcia miestneho parku. 7. Dobudovanie športového ihriska. 8. Vybudovanie sociálnych miestností pri ihrisku. <p>Obec Rozložná:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rekonštrukcia a vytvorenie národno-kultúrnej expozície v rodnom dome Júliusa Bottu. 2. Rekonštrukcia kultúrneho domu, obecného úradu(vnútorne priestory a strecha) 3. Dobudovanie Domu smútku. 4. Oplotenie cintorína.
--	--	---

		<ol style="list-style-type: none"> 5. Rekonštrukcia kostola. 6. Rekonštrukcia obecných ciest. 7. Rekonštrukcia ihriska a miestneho parku. <p>Obec Honce:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Výstavba peších chodníkov popri štátnej ceste II. triedy v intraviláne obce 2. Rekonštrukcia obecného rozhlasu. 3. Rekonštrukcie kultúrno-historickej pamiatky – kostol. 4. Budovanie parkovacích plôch <p>Obec Rožňavské Bystré:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obnova, oprava a rekonštrukcia ciest – jestvujúcich miestnych komunikácií IV. triedy. 2. Výstavba peších komunikácií v obci. 3. Obnova a budovanie cestných kanalizačných rigolov. <p>Obec Rudná:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Výstavba chodníka pri hlavnej ceste a oprava miestnych komunikácií a mostov obecných komunikácií. 2. Realizácia projektu rekonštrukcie materskej školy a dobudovanie infraštruktúry malého dopravného ihriska v záhrade materskej školy. 3. Rekonštrukcia miestneho parku na turistickú oddychovú zónu. 4. Vybudovanie multifunkčného ihriska pre voľno časové aktivity. 5. Vytvorenie športového relaxačného centra. 6. Vybudovanie sociálnych miestností pri futbalovom ihrisku. 7. Prestavba budovy bývalej Materskej školy vo vlastníctve obce pre rozšírenie občianskej vybavenosti a zaplnenia žiadaných potrieb občanov obce Rudná v komunitnej činnosti.
	2.2: Rozvoj infraštruktúry pre komerčné aktivity podnikateľov a obcí	

Ľudské zdroje Špecifický cieľ 1	1.1: Posilnenie kapacít základných škôl ako nástroja na zvyšovanie zamestnanosti znevýhodnených skupín obyvateľstva	
	1.2: Zapájanie nezamestnaných do znevýhodnených skupín lokálneho ekonomického života	
	1.3: Preventívne opatrenia na zvýšenie zamestnatel'nosti ľudských zdrojov na vidieku KSK	
Špecifický cieľ 2	2.1: Prispôsobovanie stredných škôl meniacim sa potrebám na trhu práce a miestnym špecifikám	
	2.2: Posilnenie celoživotného vzdelávania v súlade s potrebami vidieka	
Špecifický cieľ 3	3.1: Posilnenie kapacít záujmového územia na využitie podporných prostriedkov na realizáciu miestneho rozvoja	
	3.2: Zintenzívnenie medzi obecnej spolupráce	
Ekonomika vidieka Špecifický cieľ 1	1.1: Podpora spracovateľských aktivít na báze alternatívnej a ekologickej poľnohospodárskej výroby a lesovýroby	
	1.2: Podpora rozvoja služieb a obchodu	Obec Štítnik: 1. Výstavba priemyselného parku v Štítniku. Obec Rochovce: 1. Vypracovanie územného plánu obce s uvedením lokalít na podnikateľské

Špecifický cieľ 2		<p>aktivitu.</p> <p>Obec Rudná:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Realizácia sociálnych miestností a rekonštrukciu budovy kultúrneho domu na obecný vidiecky inkubátor.
	1.3: Podpora sociálnej ekonomiky a podnikania	
	2.1: Zvyšovanie kvality dopravného prepojenia vidieckych oblastí na kohézne a inovačný pól rastu	<p>Obec Ochtiná:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Výstavba cestného prepojenia Ochtiná – Hrádok, Ochtinská aragonitová jaskyňa, výstavba (spracovaná kompletná projektová dokumentácia) <p>Obec Slavošovce:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rekonštrukcia dopravného systému obce obchvatom cesty III. triedy, ktorá je prietahom cez Obec Slavošovce. <p>Obec Čierna Lehota:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rekonštrukcia cesty III. triedy do obce. <p>Obec Petrovo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rekonštrukcia prístupovej komunikácie od križovatky do stredu obce.
	2.2: Podpora informatizácie a budovanie komunikačnej infraštruktúry	<p>Obec Kocel'ovce:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vytvorenie internetovej stránky obce. <p>Obec Markuška:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Spracovanie a vytvorenie komplexnej internetovej stránky obce a realizácia priestorového informačného systému. <p>Obec Hanková:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vytvorenie internetovej stránky obce. <p>Obec Petrovo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vytvorenie internetovej stránky obce. <p>Obec Honce:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vytvorenie internetovej stránky obce.
	2.3: Podpora sieťovania, podnikateľských klastrov a obchodných organizácií výrobcov	

Poľnohospodárstvo Špecifický cieľ 1	1.1: Efektívna exploatacia výrobných základov - pôdy a hospodárskych zvierat, meliorácie a pozemkové úpravy	
	1.2: Uplatňovanie agroenvironmentálnych postupov a zásad životných podmienok zvierat	
Špecifický cieľ 2	2.1: Modernizácia, reštrukturalizácia a inovácia kapitálovej vybavenosti agrosektoru KSK	
	2.2: Pridávanie hodnoty poľnohospodárskym produktom	
Špecifický cieľ 3	3.1: Zvyšovanie vedomostnej úrovne a zamestnanosti v agrosektore	
	3.2: Podpora odbytu agrokomodít	
Lesné hospodárstvo Špecifický cieľ 1	1.3: Pridávanie hodnoty do produktov lesného hospodárstva	
	1.2: Zvýšenie hospodárskej hodnoty lesov	
Špecifický cieľ 2	1.3: Odborné vzdelávanie a informačné aktivity v oblasti lesníctva	
	2.1: Prvé zalesnenie nelesnej pôdy	
	2.2: Založenie porastov rýchlorastúcich drevín	
	2.3: Lesnícko-environmentálne činnosti	

	2.4: Obnova potenciálu lesného hospodárstva a zavedenie preventívnych opatrení	
Vidiecky turizmus Špecifický cieľ 1	1.1: Vzdelávanie a výmena skúsenosti v oblasti tvorby a manažmentu regionálneho produktu vidieckeho turizmu	
	1.2: Zavedenie značky kvality a oceňovania najlepších produktov vidieckeho turizmu v kraji	
	1.3: Podpora tvorby regionálneho produktu vidieckeho turizmu v pilotných územiach	<p>Obec Štítnik:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Výstavba rekreačnej vodnej nádrže s infraštruktúrou v lokalite bývalého „Rybníka“ v južnej časti katastra obce Štítnik a prístupovej komunikácie k vodnej nádrži (spracovaná kompletná projektová dokumentácia) <p>Obec Ochtiná:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vybudovanie lyžiarskeho areálu so zasnežovaním a infraštruktúrou na Hrádku. 2. Vytvorenie náučného chodníka Ochtiná – Hrádok. <p>Obec Rochovce:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Výstavba viacúčelovej vodnej plochy Orieshok. . <p>Obec Slavošovce:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vytvorenie turistickej železničnej trasy Plešivec – Slavošovce s využitím atraktivít pozdĺž jestvujúcej železnice. 2. Vytvorenie atraktívneho tunelového prechodu a turistickej železnice Slavošovce – Kopráš. 3. Vytvorenie multimediálnej 3D expozície rozprávkového sveta v rodnom dome P. E. Dobšinského a rozšírenie pamätnej izby o ďalšie expozície. <p>Obec Čierna Lehota:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vybudovanie náučného chodníka z obce na Čiernu Horu – bunker. 2. Rekonštrukcia ubytovacieho zariadenia Chaty Tri zvony a zvýšenie kategorizácie s doplnením ponukových aktivít.

		<p>Obec Markuška:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Výstavba viacúčelovej vodnej nádrže reguláciou Markušského potoka. 2. Výstavba lyžiarskeho vleku so strediskom služieb s dobudovaním infraštruktúry doplnkových služieb. <p>Obec Hanková / obec Brdárka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Výstavba viacúčelovej vodnej nádrže Hanková - Brdárka. 2. Vytvorenie podmienok pre letnú a zimnú turistiku, výstavba športového areálu a údržba detského ihriska. <p>Obec Rožňavské Bystré:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vybudovanie priestorového informačného systému v obci. 2. Zabezpečenie opravy kostola a vytvorenie podmienok sprístupnenia kultúrno-historickej pamiatky pre návštevníkov obce. 3. Vytvorenie podmienok pre letnú a zimnú turistiku, výstavba športového areálu (ihrisko – rekonštrukcia, opлотenie, tribúna, sociálne zariadenia). 4. Výstavba krytej telocvične. 5. Výstavba otvoreného klziska a tenisových kurtov v časti Baňa Rožňavské Bystré. 6. Vybudovanie cyklotrasy a peších turistických trás na Plešiveckú planinu. 7. Vytvorenie náučného chodníka na Gerlachovské skaly. 8. Rekonštrukcia lyžiarskeho vleku a dobudovanie infraštruktúry so službami. <p>Obec Rakovnica:</p> <p>Vytvorenie podmienok sprístupnenia kultúrno- historických pamiatok v obci pre návštevníkov obce a oprava kostola s pútnickým miestom.</p> <p>Vytvorenie podmienok pre letnú a zimnú turistiku, výstavba športového areálu (ihrisko – rekonštrukcia, opлотenie, tribúna, sociálne zariadenia)</p> <p>Vybudovanie cyklotrasy, peších turistických trás a náučného chodníka na Plešivskú planinu.</p> <p>Vybudovanie náučného chodníka Železnej cesty s baníckym motívom.</p> <p>Obec Rudná:</p> <p>Vybudovanie náučného turistického chodníka z obce na vrch Turecká.</p>
--	--	--

Špecifický cieľ 2	2.1: Vytvorenie integrovaného informačného systému propagácie turistických destinácií v kraji na báze web stránky	
Špecifický cieľ 2	2.2: Vytvorenie jednotného imidžu pre tlačené informačné materiály a systém ich distribúcie	
Špecifický cieľ 3	2.3: Monitoring spokojnosti klientov a propagácia pozitívnych výsledkov	
Obnoviteľné zdroje energie Špecifický cieľ 1	1.1: Program výroby biomasy na energetické zhodnotenie	Obec Markuška: Využitie miestnych druhotných energetických zdrojov na prípravy drevnej štiepky pre vykurovanie rodinných domov obce

Zoznam projektových zámerov za mikroregión ČREMOŠNÁ

Tematická oblasť Strategický cieľ	Opatrenie	Projektové zábery
Životné prostredie Špecifický cieľ 1	1.1: Revitalizácia vidieckej krajiny a zvýšenie ekologickej stability krajiny S dôrazom na územie Národného parku Slovenský kras	Obec Čučma: 2. Regulácia koryta potoka Drázus na území obce Obec Silická Jablonica: 1. Regulácia potokov Turňa a Bazin
Špecifický cieľ 2	2.1: Zapájanie obcí do starostlivosti o chránené územie a vytváranie podmienok pre uplatňovanie ekoturistiky, resp. trvalo udržateľného turizmu	
Špecifický cieľ 3	3.1: Zlepšenie kvality vôd budovaním vodohospodárskej infraštruktúry	Obec Brzotín: 4. Dobudovanie spoločného vodovodu 5. Dobudovanie obecného vodovodu a kanalizácie 6. Rozšírenie čističky odpadových vôd Obec Čučma:

Špecifický cieľ 3		1. Dokončenie výstavby obecného vodovodu 2. Rekonštrukcia čističky odpadových vôd Obec Drnava: 1. Dokončenie rozostavaného vodovodu 2. Výstavba čističky odpadových vôd – kanalizácia Obec Lipovník: 1. Výstavba kanalizácie a čističky odpadových vôd – spoločne s obcami Krásnohorská Dlhá Lúka a Jovice 2. Rekonštrukcia a rozšírenie vodovodu – v spolupráci s VVS a.s. Košice Obec Jovice: 1. Dokončenie kanalizácie Obec Krásnohorská Dlhá Lúka: 1. Kanalizácia a čistička odpadových vôd Obec Rakovnica: 1. Výstavba vodovodu (spoločný pre 5 obcí) – rozostavaný, miestne rozvody 2. Výstavba kanalizácie a čističky odpadových vôd Obec Rudná: 1. Výstavba vodovodu: – rozvody obce (nadväznosť na skupinový vodovod) – vypracovanie projektu rozvodov v obci – realizácia 2. Výstavba kanalizácie a čističky odpadových vôd Obec Silická Jablonica: 1. Výstavba čističky odpadových vôd a kanalizácie
	3.2: Zefektívnenie nakladania s odpadmi	
Osídlenie a sídla Špecifický cieľ 1	1.1: Podpora udržania a rozvoj atraktivity vidieckych sídiel	Obec Brzotín: 2. Výstavba sociálnych bytov pre Rómov (2 x 6 bytových jednotiek) Obec Čučma: 1. Príprava na výstavbu individuálnej bytovej výstavby (infraštruktúra) 2. Príprava na výstavbu obecných bytov (2 bytové domy – 18 bytových

Špecifický cieľ 2		jednotiek) Obec Lipovník: 1. Výstavba obecných bytov (1 bytový dom – 6 bytových jednotiek)
	1.2: Zachovanie a obnova prvkov tradičnej architektúry a krajinného obrazu	
	2.1: Rekonštrukcia a modernizácia občianskej vybavenosti, zvyšovanie atraktívnosti verejných priestranstiev	Obec Brzotín: 1. Rekonštrukcia futbalového areálu 2. Rekonštrukcia kultúrneho domu 3. Rekonštrukcia a obnova školského areálu a budov Obec Čučma: 4. Rekonštrukcia kultúrneho domu Obec Drnava: 11. Oprava strechy na budove materskej školy 12. Detský oddychový park 13. Verejné osvetlenie 3. Plynofikácia verejných budov 14. Výstavba chodníka k budove základnej školy 15. Oprava mostov Obec Lipovník: 1. Rekonštrukcia budovy obecného úradu a kultúrneho domu 2. Rekonštrukcia „Domu ľudových tradícií“ Obec Jovice: 1. Oprava strechy na budove materskej školy 2. Detský oddychový park Obec Krásnohorská Dlhá Lúka: 8. Rekonštrukcia budovy obecného úradu 9. Oprava strechy na budove základnej školy a materskej školy 10. Dokončenie prezliekarne Obec Rakovnica: 10. Rekonštrukcia miestnych komunikácií a verejných priestranstiev

		11. Rekonštrukcia budovy kultúrneho domu a obecného úradu 12. Rekonštrukcia strechy a budovy materskej školy Obec Rudná: 5. Rekonštrukcia budovy kultúrneho domu a obecného úradu 6. Rekonštrukcia strechy a budovy materskej školy Obec Silická Jablonica: 1. Oprava a výstavba rigolov a mostov 2. Rekonštrukcia poľovníckeho domu 3. Rekonštrukcia budovy kultúrneho domu a materskej školy 4. Výstavba Domu smútku 5. Výstavba parku oddychu pri rímskokatolíckom kostole (národná kultúrna pamiatka) 6. Rekonštrukcia budovy obecného úradu Obec Krásnohorské Podhradie 1. Rekonštrukcia miestnych komunikácií v Krásnohorskom Podhradí (spracovaná kompletná projektová dokumentácia)
	2.2: Rozvoj infraštruktúry pre komerčné aktivity podnikateľov a obcí	
Ľudské zdroje Špecifický cieľ 1	1.1: Posilnenie kapacít základných škôl ako nástroja na zvyšovanie zamestnanosti znevýhodnených skupín obyvateľstva	
	1.2: Zapájanie nezamestnaných do znevýhodnených skupín lokálneho ekonomického života	
	1.3: Preventívne opatrenia na zvýšenie zamestnateľnosti ľudských zdrojov na vidieku KSK	

Špecifický cieľ 2	2.1: Prispôsobovanie stredných škôl meniacim sa potrebám na trhu práce a miestnym špecifikám	
	2.2: Posilnenie celoživotného vzdelávania v súlade s potrebami vidieka	
	3.1: Posilnenie kapacít košického vidieka na využitie podporných prostriedkov na realizáciu miestneho rozvoja	
	3.2: Zintenzívnenie medzi obecnej spolupráce	
Špecifický cieľ 3		
Ekonomika vidieka Špecifický cieľ 1	1.1: Podpora spracovateľských aktivít na báze alternatívnej a ekologickej poľnohospodárskej výroby a lesovýroby	
	1.2: Podpora rozvoja služieb a obchodu	
	1.3: Podpora sociálnej ekonomiky a podnikania	Obec Brzotín: 1. Využitie kultúrnej pamiatky kaštieľa v Brzotíne na Domov dôchodcov mikroregiónu
Špecifický cieľ 2	2.1: Zvyšovanie kvality dopravného prepojenia vidieckych oblastí na kohézne a inovačný pól rastu	Obec Brzotín: 2. Oprava miestnych komunikácií Obec Čučma: 2. Rekonštrukcia miestnych komunikácií na území obce Obec Drnava: 2. Verejná komunikácia Obec Lipovník:

		1. Rekonštrukcia miestnych komunikácií Obec Jovice: 1. Verejná komunikácia Obec Krásnohorská Dlhá Lúka: 1. Rekonštrukcia cesty Obec Rudná: 1. Rekonštrukcia miestnych komunikácií Obec Silická Jablonica: 1. Oprava obecných komunikácií
	2.2: Podpora informatizácie a budovanie komunikačnej infraštruktúry	
	2.3: Podpora sieťovania, podnikateľských klastrov a obchodných organizácií výrobcov	
Poľnohospodárstvo Špecifický cieľ 1	1.1: Efektívna exploatácia výrobných základne - pôdy a hospodárskych zvierat, meliorácie a pozemkové úpravy	
	1.2: Uplatňovanie agroenvironmentálnych postupov a zásad životných podmienok zvierat	

Špecifický cieľ 2	2.1: Modernizácia, reštrukturalizácia a inovácia kapitálovej vybavenosti agrosektoru KSK	
	2.2: Pridávanie hodnoty poľnohospodárskym produktom	
Špecifický cieľ 3	3.1: Zvyšovanie vedomostnej úrovne a zamestnanosti v agrosektore	
	3.2: Podpora odbytu agrokomodít	
Lesné hospodárstvo Špecifický cieľ 1	1.3: Pridávanie hodnoty do produktov lesného hospodárstva	
	1.2: Zvýšenie hospodárskej hodnoty lesov	
Špecifický cieľ 2	1.3: Odborné vzdelávanie a informačné aktivity v oblasti lesníctva	
	2.1: Prvé zalesnenie nelesnej pôdy	
	2.2: Založenie porastov rýchlorastúcich drevín	
	2.3: Lesnícko-environmentálne činnosti	
	2.4: Obnova potenciálu lesného hospodárstva a zavedenie preventívnych opatrení	
Vidiecky turizmus Špecifický cieľ 1	1.1: Vzdelávanie a výmena skúsenosti v oblasti tvorby a manažmentu regionálneho produktu vidieckeho turizmu	

Špecifický cieľ 2	1.2: Zavedenie značky kvality a oceňovania najlepších produktov vidieckeho turizmu v kraji	
	1.3: Podpora tvorby regionálneho produktu vidieckeho turizmu v pilotných územiach	<p>Obec Čučma:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Obnovenie turistických chodníkov – Volovec vo Volovských vrchoch 3. Rozvoj agroturistiky – propagácia <p>Obec Drnava:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Turistické centrum 2. Rekonštrukcia kultúrneho domu s využitím na rozvoj vidieckeho turizmu (kompletná projektová dokumentácia) <p>Obec Lipovník:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vodná plocha BUZGÓ – rekreačná zóna 2. Výstavba Agroturistického centra Soroška <p>Obec Jovice:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Turistické centrum <p>Obec Silická Jablonica:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Výstavba pstruhového rybníka 3. Vybudovania kúpaliska 4. Výstavba a vyčistenie turistických chodníkov <p>Obec Krásnohorské Podhradie</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Infraštruktúra areálu pod Hradom (spracovaná kompletná projektová dokumentácia)
	2.1: Vytvorenie integrovaného informačného systému propagácie turistických destinácií v kraji na báze web stránky	
	2.2: Vytvorenie jednotného imidžu pre tlačené informačné materiály a systém ich distribúcie	

	2.3: Monitoring spokojnosti klientov a propagácia pozitívnych výsledkov	
Obnoviteľné zdroje energie Špecifický cieľ 1	1.1: Program výroby biomasy na energetické zhodnotenie	Obec Brzotín : 1. Vykurovanie kultúrneho domu a základnej školy biomasou – prestavba kotolne (spracovaná kompletná projektová dokumentácia)

Zoznam projektových zámerov za mikroregión DOMICA

Tematická oblasť Strategický cieľ	Opatrenie	Projektové zábery
Životné prostredie Špecifický cieľ 1	1.1: Revitalizácia vidieckej krajiny a zvýšenie ekologickej stability krajiny	Obec Pašková: 3. Úprava potoka „Pašková“ v intraviláne obce Obec Hrušov 1. Rekultivácia skládky TKO Obec Gemerská Hôrka 1. Rekultivácia skládky komunálnych odpadov (spracovaná kompletná projektová dokumentácia) Obec Hrhov : 1. Regulácia miestneho potoka Obec Hrušov : 2. Regulácia a úprava miestnych tokov – vybudovanie záchytných nádrží
Špecifický cieľ 2	2.1: Zapájanie obcí do starostlivosti o chránené územie a vytváranie podmienok pre uplatňovanie ekoturistiky, resp. trvalo udržateľného turizmu	Obec Hrušov : 2. Vypracovanie manuálu na miestne podmienky pre zapojenie obce do starostlivosti o chránené územie
Špecifický cieľ 3	3.1: Zlepšenie kvality vôd budovaním vodohospodárskej infraštruktúry	Obec Plešivec: 7. Kanalizácia a ČOV (spracovaná kompletná projektová dokumentácia so stavebným povolením) Obec Ardoovo: 3. Rekonštrukcia vodovodného potrubia

		<p>Obec Silická Brezová:</p> <p>a. Úplná rekonštrukcia odvodu splaškových vôd resp. vyhotovenie kanalizácie pod úrovňou zeme</p> <p>Obec Dlhá Ves:</p> <p>4. Výstavba kanalizácie a ČOV</p> <p>Obec Kečovo:</p> <p>3. Kanalizácia - ČOV</p> <p>Obec Bohúňovo:</p> <p>2. Vodovod, kanalizácia a ČOV</p> <p>Obec Gemerská Panica:</p> <p>2. Dokončenie vodovodu</p> <p>Obec Slavec:</p> <p>3. Kanalizácia a čistička odpadových vôd VIDOVÁ</p> <p>4. Kanalizácia a čistička odpadových vôd SLAVEC</p> <p>Obec Silica:</p> <p>3. Kanalizácia a ČOV Silica – II. Etapa</p> <p>4. Rozšírenie a výmena vodovodného potrubia</p> <p>Obec Kunova Teplica:</p> <p>2. Kanalizácia a ČOV</p> <p>Obec Gemerská Hôrka :</p> <p>3. Rekonštrukcia vodovodnej siete</p> <p>Obec Jablonov nad Turňou :</p> <p>1. Rekonštrukcia a rozšírenie siete miestneho vodovodu</p> <p>Obec Hrhov :</p> <p>1. Výstavba kanalizácie a ČOV</p> <p>Obec Silická Jablonica :</p> <p>1. Výstavba kanalizácie a ČOV</p> <p>Obec Hrušov :</p> <p>2. Rozšírenie vodovodnej siete v rómskej osade s ukončením výstavby ČOV</p>
	3.2: Zefektívnenie nakladania s odpadmi	<p>Obec Silica:</p> <p>2. Kompostovanie biologického odpadu</p>

Osídlenie a sídla Špecifický cieľ 1	1.1: Podpora udržania a rozvoj atraktivity vidieckych sídiel	Obec Kunova Teplica: 3. Výstavba nájomných bytov pre soc. slabé rodiny
	1.2: Zachovanie a obnova prvkov tradičnej architektúry a krajinného obrazu	Obec Hrušov : 3. Rekonštrukcia fasád budov s tradičnou vidieckou architektúrou
	2.1: Rekonštrukcia a modernizácia občianskej vybavenosti, zvyšovanie atraktívnosti verejných priestranstiev	Obec Plešivec: 4. Rekonštrukcia budovy Župného domu, /budova OcÚ/ 5. Architektonická úprava centra obce 6. Úprava športového areálu 7. Vytvorenie predškolského zariadenia Obec Silická Brezová: 5. Úplná rekonštrukcia objektu obecného úradu spojeného s kultúrnym domom vrátane zavedenia vnútorného vodovodu a sociálneho zariadenia 6. Úplná rekonštrukcia požiarnej zbrojnice 7. Úplná rekonštrukcia mládežníckeho vzdelávacieho centra (klubu) 8. Úplná rekonštrukcia futbalového ihriska, hádzanárskeho a volejbalového ihriska a detského ihriska 9. Úplná obnova ovocného sadu obce Obec Dlhá Ves: 16. Úprava verejného priestranstva pri kultúrnom dome 17. Úprava vidieckeho domu 18. Prestavba budovy Polície 19. Vybudovanie viacúčelového ihriska 20. Prestavba budovy Obecného úradu Obec Kečovo: 3. Vybudovanie kultúrneho centra obce Kečovo 4. Rekonštrukcia kultúrneho domu 5. Rekonštrukcia domu výstavy miestnych ľudových tradícií Obec Gemerská Hôrka: 3. Doplnkové športové zariadenia 4. Rekonštrukcia miestnych komunikácií a úprava verejného priestranstva v obci

		<p>Gemerská Hôrka (spracovaná kompletná projektová dokumentácia so stavebným povolením)</p> <p>Obec Bohúňovo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Oddychový park – úprava mŕtveho ramena rieky Slaná 4. Nové autobusové zastávky 5. Rekonštrukcia kultúrneho domu a športového ihriska <p>Obec Meliata:</p> <ol style="list-style-type: none"> 11. Strecha pred domom smútku 12. Oddychový park 13. Výstavba zosilňovača na mobilný signál <p>Obec Čoltovo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 13. Infraštruktúra obce 14. Rekonštrukcia Kultúrneho domu 15. Oddychová zóna pre obyvateľov obce ako aj pre návštevníkov <p>Obec Bretka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Dom smútku 8. Rekonštrukcia strechy a budovy materskej školy 9. Rekonštrukcia katolíckeho kostola <p>Obec Slavec:</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Rekonštrukcia kultúrneho domu 8. Výstavba domu smútku v Slavci 9. Výstavba domu smútku vo Vidovej <p>Obec Silica:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Strecha Kultúrneho domu a Obecného úradu 2. Strecha a fasáda materskej školy 3. Obecné cesty a priestranstvá 4. Administratívna budova Poľnohospodárskeho družstva 5. Rekonštrukcia strechy zdravotného strediska 6. Detské ihriská 7. Prezliekareň na športovom ihrisku <p>Obec Kunova Teplica:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rekonštrukcia budovy ZŠ na MŠ
--	--	--

		<ol style="list-style-type: none"> 2. Realizácia chýbajúcej infraštruktúry 3. Rekonštrukcia verejných priestranstiev, miestnych komunikácií, chodníkov a potokov <p>Obec Pašková:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rekonštrukcia miestneho rozhlasu 2. Asfaltovanie cesty v smere na rómsku osadu 3. Úprava verejných priestranstiev a vybudovanie chodníkov 4. Rekonštrukcia budovy obecného úradu 5. Rekonštrukcia budovy miestnej fary <p>Obec Jablonov nad Turňou :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rekonštrukcia miestnych komunikácií 2. Úprava verejných priestranstiev a parkov 3. Výstavba športového areálu 4. Zateplenie a rekonštrukcia kultúrneho domu a sobášnej siene 5. Zateplenie a rekonštrukcia knižnice 6. Zateplenie a rekonštrukcia zdravotného strediska 7. Rekonštrukcia oplatenia cintorínu s bezbariérovým vchodom <p>Obec Hrhov :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Oprava miestnych komunikácií 2. Vybudovanie chodníkov 3. Vybudovanie rekreačnej oddychovej zóny 4. Dostavba rozostavaného objektu KD <p>Obec Silická Jablonica :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Oprava miestnej komunikácie 2. Dobudovanie chodníkov 3. rekonštrukcia kultúrneho domu 4. Výstavba domu smútku <p>Obec Hrušov :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rekonštrukcia KD na voľnočasové centrum 2. Rekonštrukcia budovy obecného úradu 3. Rekonštrukcia obecných komunikácií a chodníkov 4. Výstavba autobusovej zastávky
--	--	--

	3.1: Posilnenie kapacít košického vidieka na využitie podporných prostriedkov na realizáciu miestneho rozvoja	
	3.2: Zintenzívnenie medzi obecnej spolupráce	Obec Hrušov : 3. Vybudovanie siete partnerských obcí kultúrnej a ekonomickej spolupráce
Ekonomika vidieka Špecifický cieľ 1	1.1: Podpora spracovateľských aktivít na báze alternatívnej a ekologickej poľnohospodárskej výroby a lesovýroby	Obec Hrušov : 1. Rekonštrukcia pálenice so sušiarňou ovocia
	1.2: Podpora rozvoja služieb a obchodu	Obec Dlhá Ves: 2. Vidiecky podnikateľský inkubátor
	1.3: Podpora sociálnej ekonomiky a podnikania	Obec Plešivec: 2. Výstavba domu sociálnych služieb Obec Silica: 1. Zariadenie spoločného stravovania
	Špecifický cieľ 2 2.1: Zvyšovanie kvality dopravného prepojenia vidieckych oblastí na kohézne a inovačný pól rastu	Obec Plešivec: 3. Úprava miestnych komunikácií Obec Silická Brezová: 3. Úplná rekonštrukcia miestnej komunikácie Obec Dlhá Ves: 3. Úprava miestnych komunikácií Obec Kečovo: 2. Rekonštrukcia – obnova miestnej cestnej komunikácie Obec Jovice: 2. Rozvoj dopravnej obslužnosti v obci Obec Bohúňovo: 1. Oprava miestnych komunikácií Obec Meliata: 2. Obecná cesta

	2.2: Podpora informatizácie a budovanie komunikačnej infraštruktúry	
	2.3: Podpora sieťovania, podnikateľských klastrov a obchodných organizácií výrobcov	
Poľnohospodárstvo Špecifický cieľ 1	1.1: Efektívna exploatacia výrobných základov - pôdy a hospodárskych zvierat, meliorácie a pozemkové úpravy	
	1.2: Uplatňovanie agroenvironmentálnych postupov a zásad životných podmienok zvierat	
	Špecifický cieľ 2	2.1: Modernizácia, reštrukturalizácia a inovácia kapitálovej vybavenosti agrosektoru KSK
		2.2: Pridávanie hodnoty poľnohospodárskym produktom
		3.1: Zvyšovanie vedomostnej úrovne a zamestnanosti v agrosektore
		3.2: Podpora odbytu agrokomodít

Lesné hospodárstvo Špecifický cieľ 1	1.3: Pridávanie hodnoty do produktov lesného hospodárstva	
	1.2: Zvýšenie hospodárskej hodnoty lesov	
Špecifický cieľ 2	1.3: Odborné vzdelávanie a informačné aktivity v oblasti lesníctva	
	2.1: Prvé zalesnenie nelesnej pôdy	
	2.2: Založenie porastov rýchlorastúcich drevín	
	2.3: Lesnícko-environmentálne činnosti	
	2.4: Obnova potenciálu lesného hospodárstva a zavedenie preventívnych opatrení	
Vidiecky turizmus Špecifický cieľ 1	1.1: Vzdelávanie a výmena skúsenosti v oblasti tvorby a manažmentu regionálneho produktu vidieckeho turizmu	Obec Hrušov 1. Kooperácia regiónov SR a EU v oblasti vidieckej turistiky
	1.2: Zavedenie značky kvality a oceňovania najlepších produktov vidieckeho turizmu v kraji	Obec Hrušov 2. Rozšírenie využívania miestnej ochrannej známky na miestne výrobky „Krasprodukt“

<p>Špecifický cieľ 2</p>	<p>1.3: Podpora tvorby regionálneho produktu vidieckeho turizmu v pilotných územiach</p>	<p>Obec Ardovalo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Zriadenie turistickej ubytovne obce <p>Obec Kečovo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Cyklistický a peší chodník Domica - Štátna hranica (spracovaná kompletná projektová dokumentácia so stavebným povolením) 6. OUTDOOR CENTRUM DOMICA <p>Obec Gemerská Hôrka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Kryté kúpalisko (solárny ohrev vody) 4. Náučný chodník a cyklotrasy 5. Propagácia obce a regiónu 6. Turistická ubytovňa obce <p>Obec Meliata:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Výstavba rybníka <p>Obec Čoltovo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Vybudovanie viacúčelovej vodnej plochy <p>Obec Bretka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Vybudovanie kúpeľného centra 3. Výstavba rybníka 4. Rekonštrukcia kúrie <p>Obec Kunova Teplica:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Viacúčelová vodná nádrž 5. Zameranie obce na CR 6. Rekonštrukcia kúrie <p>Obec Bohúňovo</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Rozvoj komunitných akcií zameraných na CR 7. Propagácia obce vzhľadom na danosť na rozvoj vidieckeho turizmu <p>Obec Hrušov :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dobudovanie cyklotrás a náučných chodníkov v katastri obce 2. Dobudovanie infraštruktúry v okolí Hrušovských rybníkov 3. Budovanie vinnej cesty
--------------------------	--	--

	2.1: Vytvorenie integrovaného informačného systému propagácie turistických destinácií v kraji na báze web stránky	
	2.2: Vytvorenie jednotného imidžu pre tlačené informačné materiály a systém ich distribúcie	
	2.3: Monitoring spokojnosti klientov a propagácia pozitívnych výsledkov	
Obnoviteľné zdroje energie Špecifický cieľ 1	1.1: Program výroby biomasy na energetické zhodnotenie	Obec Kunova Teplica: 1. Alternatívne využitie energií Obec Hrušov : 1. Využitie termálnych vrtov v kombinácii s využitím biomasy na vykurovanie obecných budov

2.4 Návrh systému implementácie stratégie rozvoja

Systém implementácie Stratégie rozvoja vidieka pozostáva z nasledovných činností:

- Riadenie Stratégie
- Implementácia priorít a opatrení
- Monitoring a hodnotenie

Riadenia Stratégie

Riadenie Stratégie rozvoja vidieka zabezpečujú:

- Úrad Košického samosprávneho kraja a jeho odbory, hlavne odbor regionálneho rozvoja.
- Združenia obcí – mikroregióny Domica, Čremošná a Štítnickej doliny.
- Samotné obce situované v záujmovom území Stratégie.
- Regionálna rozvojová agentúra v Rožňave .

Stratégia bola pripravená v konzultácii a na základe informácii od sociálno-ekonomických partnerov na úrovni okresu Rožňava : Krajská správa Štatistického úradu v Košiciach, pracovisko Rožňava; Obvodný úrad Rožňava, odbor živnostenského podnikania; Regionálna veterinárna a potravinovej správa Rožňava; Obvodný úrad životného prostredia v Rožňave; Obvodný lesný úrad v Rožňave; Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Rožňave; ŠOPR SR - Správa NP Slovenského krasu, Brzotín; Východoslovenská vodárenská spoločnosť a.s. Košice, závod Rožňava; Fúra spol. s r.o., Košice; Brantner Gemer spol. s r.o., Rimavská Sobota, Regionálna rozvojová agentúra v Rožňave a Obecných úradov stratégiou dotknutých obcí.

Stratégia bude predložená na vzatie na vedomie Zastupiteľstvu Košického samosprávneho kraja, manažment zabezpečuje Úrad Košického samosprávneho kraja , odbor regionálneho rozvoja.

Riadenie Stratégie spočíva v nasledovných činnostiach:

- Koordinácia spracovania Stratégie.
- Zabezpečenie finančného pokrytia implementácie, najmä zo štrukturálnych fondov EÚ.
- Zabezpečenie technickej stránky monitorovania implementácie Stratégie.
- Zabezpečenie administratívneho zázemia pre monitorovací výbor Stratégie (spolupodieľanie sa na príprave implementačných a monitorovacích správ, podklady pre zasadnutie Úrad KSK - odbor regionálneho rozvoja, mikroregióny a regionálna rozvojová agentúra v Rožňave.);
- Zabezpečenie hodnotenia Stratégie.
- Publicita a informovanosť o Stratégii.
- Vytvorenie informačného systému implementácie potrebného pre finančné riadenie Stratégie
- Archivácia relevantných dokumentov.

Implementácie priorít a opatrení Stratégie

Implementáciu Stratégie rozvoja vidieka zabezpečuje Agentúra na podporu regionálneho rozvoja Košice, n.o. a Regionálna rozvojová agentúra v Rožňave. Kľúčovú úlohu má Agentúra na podporu regionálneho rozvoja Košice, n.o., založená Košickým samosprávnym krajom. Agentúra môže plniť aj úlohu implementačnej jednotky Stratégie v prípade, že sa KSK takto rozhodne. Okrem toho Agentúra plní úlohu aj v propagácii, publicite a komunikácii v implementácii a tiež môže pôsobiť ako poradenský orgán pre jednotlivých

užívateľov Stratégie v období jej implementácie. V prípade existencie vlastných finančných nástrojov KSK pre implementáciu Stratégie Agentúra môže fungovať aj ako platobná jednotka.

Regionálna rozvojová agentúra v Rožňave môže plniť nasledovné úlohy pri naplňaní cieľov Stratégie:

- Poskytovať poradenský servis v súvislosti s prípravou a implementáciou jednotlivých projektov v rámci Stratégie.
- Napomáhať pri šírení informácií, publicite a komunikácií v súvislosti s implementáciou.
- Asistovať budúcej miestnej akčnej skupine typu Leader v príprave Stratégií, v jej monitorovaní a v projektovom manažmente.
- Byť členom rozvojových partnerstiev a usmerňovať ich vo vyhľadávaní finančných zdrojov a pod.

Implementačné úlohy Agentúry na podporu regionálneho rozvoja KSK môžu byť :

- Prijímanie a registrovanie žiadosti projektov.
- Zabezpečenie hodnotenia, výberu a schvaľovania projektov predkladaných prijímateľmi v súlade s kritériami hodnotenia a výberu projektov schválenými výborom pre výber projektov.
- Zabezpečenie uzatvárania zmlúv o poskytnutí finančného príspevku s prijímateľmi v prípade, že ide o finančné prostriedky KSK.
- Zabezpečenie overenia spolufinancovania jednotlivých projektov zo zdrojov prijímateľa a z ostatných národných zdrojov.
- Kontrola implementáciu projektov.
- Zabezpečenie vytvárania systému monitorovania Stratégie a vlastné monitorovanie, konkrétne sledovať plnenie opatrení na vidieku KSK z ostatných finančných zdrojov uvedených v tejto Stratégii a vyhodnocovať zistené skutočnosti
- Zabezpečenie a zostavovanie podkladov implementačných a monitorovacích správ, zostavovanie ročných hodnotiacich správ o plnení opatrení Stratégie a ich predkladanie.
- Zabezpečiť súčinnosť s odborom regionálneho rozvoja ÚKSK pri implementácii Stratégie

Monitoring a hodnotenie

Monitorovanie implementácie Stratégie zabezpečuje odbor regionálneho rozvoja Úradu Košického samosprávneho kraja v súčinnosti s dotknutými mikroregiónmi a obcami. Pričom úlohy monitorovania sú najmä :

- Dozerať nad plnením cieľov Stratégie;
- Monitorovať implementáciu Stratégie podľa definovaných indikátorov, výstupov, výsledkov a dopadov;
- Navrhovať a predkladať Zastupiteľstvu KSK a Zastupiteľstvám obcí zmeny v obsahu Stratégie (špecifické ciele, opatrenia) v prípade, že definované špecifické ciele a opatrenia prestali byť relevantné pre rozvoj vidieka v záujmovom území.

Hodnotenie sa zabezpečí minimálne dvakrát – strednodobé a záverečné hodnotenie. Úlohou hodnotiteľa bude na základe stanovených indikátorov hodnotenia, cieľových rovín a skutočností zodpovedať hodnotiace otázky a zistiť, či plánovaná intervencia splnila očakávané ciele.

2.6 Návrh monitorovacieho rámca

Návrh kľúčových indikátorov na monitorovanie zmeny kvality života v mikroregiónoch záujmového územia Stratégie je uvedený v tabuľke č. 33

Tabuľka č. 33, Zdroj Stratégia rozvoja vidieka Košického samosprávneho kraja, 2007

Oblasť	Názov ukazovateľa	Jednotka
Životné prostredie	Podiel obyvateľov pripojených k rozvodom pitnej vody	%
	Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizáciu s čistiarnou odpadových vôd	%
	Podiel vytriedených zložiek komunálneho odpadu (papier, sklo, plasty...) na celkovej produkcii komunálneho odpadu	%
	Počet vypracovaných územných plánov a urbanistických štúdií	počet
Ľudské zdroje	Podiel dlhodobo evidovaných nezamestnaných na celkovom počte uchádzačov o prácu	%
	Počet nových pracovných miest pre znevýhodnených uchádzačov	počet
	Podiel dlhodobo nezamestnaných umiestnených na trhu práce	počet
	Miera dlhodobej nezamestnanosti na vidieku	%
	Počet absolventov projektov ďalšieho vzdelávania z vidieckych oblastí	počet
	Miera úspešnosti podávania projektov	%
Ekonomika vidieka	Podiel poľnohospodárskej pôdy obhospodarovanej ekologickým spôsobom	%
	Podiel poľnohospodárskej pôdy využitej na produkciu biomasy	ha
	Počet novozaložených malých a stredných podnikov	počet
	Počet nových investičných projektov	ks
	Podiel domácností pripojených na internet	%
	Počet záujmových združení pôsobiach v sektore agroturistiky (cestovného ruchu)	počet
	Rozloha zalesnenej pôdy	ha
	Počet poskytovateľov ubytovania na súkromí	počet
	Podiel certifikovaných zariadení vidieckeho turizmu	%
	Počet a inštalovaný výkon zdrojov elektrickej energie a tepla na báze obnoviteľných zdrojov energie (biomasy)	počet, GWh, GJ

Použitá literatúra

- Stratégia rozvoja vidieka Košického samosprávneho kraja, VVMZ spol. s ro., september 2007;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja 2007;
- Environmentálne prijateľný vidiecky rozvoj v národných parkoch Slovenský kras- Aggteleki nemzeti park a v ich okolí, Projektový návrh, Rožňava, 2003 ;
- Rozvojový plán obce Silica, Silica – európska obec 3. tisícročia, Silica, 2003;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Rožňava, Rožňava, 2005;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Silica, Silica, 2005;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Dlhá Ves, Dlhá Ves, 2005;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ardovo, Ardovo, 2005;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Silická Brezová, Silická Brezová, 2005;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Plešivec, Plešivec, 2005
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slavec, Slavec, 2005;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Čoltovo, Čoltovo, 2005;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Krásnohorské Podhradie (2007 -2013), Krásnohorské Podhradie, 2007;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Bohúňovo, Bohúňovo, 2005;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Štítnik, Štítnik, 2004;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja údolia Čremošnej, Lipovník, 2004;
- Akčný plán rozvoja mikroregiónu Štítnickej doliny, Štítnik, 2003;
- Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja Mikroregiónu Štítnická dolina, RRA Rožňava, 2006;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Štítnik, RRA Rožňava, 2007;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Rakovnica, RRA Rožňava, 2007;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Rudná, RRA Rožňava, 2007;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Markuška, RRA Rožňava, 2007;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Hanková, RRA Rožňava, 2007;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slavoška, RRA Rožňava, 2007;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Rochovce, RRA Rožňava, 2007;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Brdárka, RRA Rožňava, 2007;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Honce, RRA Rožňava, 2007;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Kunova Teplica, RRA Rožňava, 2007;
- Návrh smerovania rozvoja mikroregiónu Domica do konca roku 2015, Plešivec, 2006;
- Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny;
- Vyhláška MŽP č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny;
- SPRÁVA NP SLOVENSKÝ KRAS. 2003. Národný park Slovenský kras. Uverejnené na internete: http://www.sopsr.sk/slovkras/index_soubory.htm ;
- SPRÁVA NP SLOVENSKÝ KRAS. Slovenský kras. Osobitne chránené časti prírody Slovenského krasu,
- SPRÁVA SLOVENSKÝCH JASKÝŇ. 2000. Jaskyne Slovenského krasu. Uverejnené na internete: <http://www.ss.j.sk/slovak/index.htm> ;
- Súpis plôch osiatych poľnohospodárskymi plodinami k 20. máju 2001, Krajská správa Štatistického úradu SR v Košiciach;
- Obce Košického kraja, Štatistický úrad SR, Krajská správa v Košiciach, 2003;
- Sčítanie obyvateľov, domov a bytov k 26. máju 2001, Krajská správa Štatistického úradu SR v Košiciach;
- Regionálny operačný plán, Okresný úrad v Rožňave, 2001;

Správa o stave životného prostredia okresu Rožňava, Okresný úrad v Rožňave, odbor životného prostredia, 2002;
Návrh riešenia likvidácie odpadových vôd v okrese Rožňava, Okresný úrad v Rožňave, odbor životného prostredia, 2001;
List Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a.s., 11.02.2008;
Údaje o činnosti odboru živnostenského podnikania za roky 2001 až 2007, Obvodný úrad v Rožňave, odbor živnostenského podnikania;
Atlas rómskych komunít na Slovensku, 2004;
List Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy v Rožňave, 11.03.2008;
List Obvodného lesného úradu v Rožňave, 29.02.2008;
EQUAL, Iniciatíva spoločenstva, Projekt Vzdelávanie na vidieku, Zoznam projektových zámerov za mikroregión ŠTÍTNICKÁ DOLINA, RRA Rožňava, 2008;
EQUAL, Iniciatíva spoločenstva, Projekt Vzdelávanie na vidieku, Zoznam projektových zámerov za mikroregión Domica, RRA Rožňava, 2008;
EQUAL, Iniciatíva spoločenstva, Projekt Vzdelávanie na vidieku, Zoznam projektových zámerov za mikroregión Čremošná, RRA Rožňava, 2008;
E-mailová správa, Fúra spol. s r.o., 15.02.2008;
E-mailová správa, Brantner Gemer, spol. s r.o., 07.02.008;
E-mailová správa, ÚPSVaR Rožňava, 13.02.2008 ;